

Basın örgütleri:

Mayısı göremeyiz

KORONA salgını yazılı basını vurdu. Gazetelere Basın İlan Kurumu (BİK)'ndan gelecek ilanlar nisan ve sonraki aylarda yüzde 10-15'lere düşecek. 100 bin TL'lik ilan alan gazete 8-10 bin TL'lik alabilecek. Bu maaşların ödenmemesi, gazetelerin ka-

panması, çok sayıda gazetecinin işsiz kalması demek. Aydınlik'a konuşan meslek örgütü temsilcileri BİK'e kaynak aktarılması ya da ekonomik destek paketi açıklanması gerektiğini söyledi. » **ERCAN KÜÇÜK'ün haberi 10'da**

Radio zamanı

RADYO, karantina günlerinde yeniden harlandı. 30 yıldır tertemiz Türkçesiyle sesinden tanıdığımız Füsün Özgüç, radyoculuğu Aydınlik'a anlattı. Radyoculuğun dijital gelişmelere rağmen yaşamaya devam edeceğini belirten Özgüç, "Çünkü radyo hayata eşlik eder. O arkadaşlıktan vazgeçmemiz pek kolay değil" dedi.

» **FÜSÜN İKİKARDEŞ'in söyleşi 4'te**

TBMM Başkanı'ndan
23 Nisan çağrısı
HABERİ 10'da

YA İSTİKLÂL
YA ÖLÜM
DİZİSİ-1

PROF. DR.
HAKKI UYAR:

DANIŞMAN KADROSU UZMAN

Tarihçiler, Kurtuluş Savaşı'nın en önemli zaman diliminin anlatıldığı, TRT'nin gönüllerde taht kuran dizisini değerlendirdi

DOKUZ Eylül Üniversitesi'nden Uyar, dizinin danışman kadrosunun uzman kişilerden seçildiğini söyledi. Uyar, "Vahdettin'in Mustafa Kemal'i Samsun'a gönderdiği, Mustafa Kemal'i İngilizlerin desteklediği uydurmaları yalanlanıyor" dedi. Mustafa Kemal Derneği Genel Başkanı Dr. Orhan Çekiç de diziden şu sonuçları çıkarabileceğimizi söyledi: Meclisi Mebusan kapatılmış, Saray kaderine razı konumdadır. Mücadelenin adresi Ankara'dır. **11'de**

Aydınlik

VATAN
EMEĞİ
NAMUS

KURULUŞ: 1921

7 NİSAN 2020, SALI

2.5 TL

YOĞUN MELEKLER

Yoğun bakım hemşireleri koronayla mücadelenin isimsiz kahramanları. Türkiye'de yoğun bakım yatak sayısı fazla fakat hemşire sayısı az. 24 saatlik vardiyalarla çalışıyorlar, 6 saatte bir mola verebiliyorlar

ONLARA NE KADAR TEŞEKKÜR ETSEK AZ...

#birlikteyeneceğiz

Özelde şartlar daha da ağır
NÖBET sabah 8'de başlıyor. İlk olarak koruyucu ekipmanını giyen hemşire 6 saat boyunca tuvalete bile gitmeden çalışıyor. Mola 15 dakika. Bu sürede yemek yemeli, ihtiyaçlarını gidermeli, kıyafetlerini tekrar giyip nöbete dönmeli. Sonra bir 6 saat daha... Dışarıyla iletişim meli. Sonra bir 6 saat daha... Dışarıyla iletişim meli. Sadece hastalarla ilgileniyorlar. Bu çalışma sistemi, hem kendi hem de hastaların güvenliğini tehdit ediyor. Bazı özel hastanelerde çalışma saati ayda 250 saati buluyor, üstelik asgari ücret karşılığında.

» **ÖZLEM KONUR USTA'nın haberi 8'de**

Fatma Hemşire: Ağlamıyoruz savaşıyoruz

On yıldan fazladır hemşirelik yapan Fatma Utkan, en ön cephede savaşıklarını söyledi. "Avrupa'daki sürekli ağlayan hemşireler gibi değiliz" diyen Utkan, yaşadıkları sıkıntılar karşısında yapıcı öneriler geliştirmeye çalıştıklarını belirtti.

SAYFA 8'de

Ekmek teknesi için para basmak

MERHABA
KAMUCULUK
-14-

PARA basma, Milli Direnme Ekonomisinin gereği olarak gündeme geldi. Bununla birlikte aynı zamanda bir tasarruf ve yatırım yöntemidir. Bu yöntemle milli üretimin bir kesimi kamu kaynağına dönüştürülmüş oluyor. Başka deyişle vergi toplanmış oluyor. Merkez Bankası, Türkiye Devletinin emriyle iç piyasadaki para dolaşımının bütününe karşılaman para basımında bulunacaktır. Özel bankaların kaydı para üretmek elde ettikleri senyörj geliri kamu gelirine dönüştürülecektir.

» **DOĞU PERİNÇEK'in yazısı 8'de**

DOÇ. DR. VOLKAN ÖZDEMİR: Kamu yatırımı için fırsat

ATA Platform Direktörü Özdemir, salgının yarattığı ekonomik krizi 1929 Buhranı'na benzetti. 1930'larda Türkiye'nin karma ekonomisiyle bu krizden büyüyerek çıktığını hatırlatan Özdemir, şimdi de kamu öncülüğünde kalkınma ile bu süreçten çıkabileceğini ifade etti. » **RECEP ERÇİN'in haberi 6'da**

Ebu Hanzala ve 'Laik' Sempatizanları

UTKU REYHAN'ın yazısı 11'de

'Homo economicus'a koronavirüsün ettikleri

SEMIH KORAY'ın yazısı 14'te

YILDIRM KOÇ Memurlar küçük burjuva mı?

ERKAN REHBER Tarım ihmal edilemez!

KEMAL ATEŞ İrfan Yalçın

CEM ZEREN Salgınla hatırladıklarımız

Aile hekimleri: Malzeme yetersiz

SAĞLIK Bakanı, kurumların malzeme ihtiyacının karşılandığını söylese de, bazı şikayetler geliyor. Aile Hekimleri Dernekleri Federasyonu Başkanı Dr. Özlem Sezen, tedarik sorununun planlama ve dağıtımdaki dengelessizlikten kaynaklandığını söyledi. **9'da**

SEÇENEKLER
SUNDUK
SAYFA 3'te

Çiftçiler alım garantisi istiyor

Kayacan'a veda

ÖNCEKİ gün hayatını kaybeden İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Dahili Hastalıklar Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Seyit Mehmet Kayacan için anma töreni düzenlendi. Doktor arkadaşları duygulu anlar yaşadı. **9'da**

Tarım ve Orman Bakanlığı 21 ilde yüzde 75'i hibe, tahıl tohum desteği verileceğini açıkladı. Çiftçiler, devletten alım garantisi istiyor

YANLIŞ politikalar üretim yapılan arazi sayısını düşürdü. Mazot, gübre fiyatlarındaki artış çiftçinin belini iyice büküti. Bakanlık gıda güvenliği için adım attı. Fakat çiftçiye göre maliyetler düşürülmedikçe tohum desteğinin faydası yok.

Üretici, "Pansuman yapmayalım, bütüncül çözümler getirilsin" diyor. Ayrıca 21 il içerisinde tahıl ambarı sayılan Adana, Diyarbakır ve Şanlıurfa gibi illerin olmaması da tepkiyle karşılandı.

» **SILA KEMAL'ın haberi 7'de**

'Tarım Bakanlığı'nda konuştuğum üst düzey bir yetkili, devlet olarak bir çok alanda yabancı ürünlerle aynı seviye hatta onları geçen başarılar elde ettiğimizi belirtti. Fakat bunları uygulamak konusunda özel firmaların oluşturduğu lobilerden inanılmaz baskı gördüklerinin de altını çizdi.'

MEHMET ÖZTÜRK / Tarım gazetecisi

ULUSAL Kanal'da katıldığım bir canlı yayında söylemiştim: Sadece şimdi değil yıllardır Tarım Bakanlığı'nda sektör için faydalı öneriler hep var oldu. Hemen her birimdeki "yerli ve vatansever" daire başkanı, genel müdür yardımcısı, genel müdür "çok doğru" fikirlerini dile getirdiler. Ama ne var ki, içeriden ve dışarıdan elbirliği ile bu "çok doğru" fikirler kanuna değil yönetmenliğe bile giremedi. Hatta bu "çok doğru" fikir sahipleri bi şekilde "hedef tahtası"na konuldu. Ya görevden alındı ya da etkisiz hale getirildi. Daha klasik bir deyişle olmayan "yerli lobi", "yabancı lobi"ye mağlup oldu.

Ancak ben Ağustos 2018 krizinden sonra başta Cumhurbaşkanı olmak üzere her taraftan yükselen "yerli üretim" sesleriyle çok heyecanlanmış, mutlu olmuş ve ümitlenmişim. Ne gam ki bugünlerde aynı senaryo hem de en üst perdeden yine sahnede...

Tarım ve Orman Bakanlığı koronavirüsle birlikte "ne yapabiliriz?"i masaya yatırdı. Birçok fikir gündeme geldi. Tarım ve Orman Bakanı nihayet TV'lere çıkmaya başladı ve bazılarını

anlattı. Onlara girmiyorum. Ekranlarda söylemedi ama ekibe şu talimatı verdi: "Yazlık buğday ekimini arttırın"

YAZIN ARPA ÖZENDİRİLMELİ

Buğdayın ekiminden hasadına kadar geçmesi gereken süre yaklaşık 9 ay. Buğday soğuk ve kış ister. Yazın ekilen buğday sadece yeşilken "buğday slajı" ve yeşil olarak hayvanlara yem yapılabilir. Belki buğday yerine yazın arpa ekimi özendirilebilir. Özellikle kanatlı, küçükbaş ve büyükbaş yem için.

Yazlık buğday yerine şu öneri getirildi Bakan Bey'e: Buğday sezonu geçti. Ama bu günler buğdayın tam da üst gübreleme zamanı. En çok da "amonyum sülfat amonyum nitrat" karışımı gübreler tercih ediliyor. Devletin bu gübrelere %20 destek verilmesi görüşü dile getirildi. Tabii kabul görmedi.

Ben de uzmanlara sordum. Bu dönemde üstten yapraktan, yağmurlama taban suyu veya holderle şu içerikteki gübreler kullanılabilir:

- Amino asitli,
- Deniz yosunu,
- Mikro elementli (bakır,çinko, bor,mangan vs).
Bunun da en meşhurları "sıvı organik gübre veya UAN-sıvı azot." Bakanlıktaki "yerli

akıl" da bitki besleme uzmanları da bitkiye hiç "boş su" verilmemesi gerektiğini düşünüyorlar. Bu durumda gelirlerin de en az %20 aratacağında ısrarlılar.

MAZOT VE TOHUM DESTEĞİ

Bakanlıkta halen üst düzey görev yapan isimler ayrıca mazotun pompa fiyatının %50 indirilmiş haliyle çiftçiye verilmesini önerdiler. Tabii gübre ve tohum için de destek önerisinde bulundular.

Benim konuştuğum üst düzey bir yetkili "Oraya buraya destek yerine çiftçiyle alım garanti sözleşmesi imzalamayalım. Ülkede bir metrekaresine bile boş yer kalmaz" dedi. Aynı isim "Yumurtacı tavukta, mısır baş-

ta olmak üzere bir çok tohumda, hayvancılık islah çalışmalarında, teknolojik tarım ve hayvancılık alet ve ekipman üretiminde devlet olarak bir çok alanda yabancı ürünlerle aynı seviye hatta onları geçen başarılar elde ettik. Ama bunları mevzuata koymak ve yaygınlaştırmada bir yerleri aşamıyoruz" dedi.

Ve ekledi: "Bakanlığın ve devletin içinde, özel firmalardan inanılmaz bir lobi baskısı ile karşı karşıyayız. Gübre lobisi var, ilaç lobisi var, tohum lobisi var, teknoloji lobisi var. İnanabiliyor musunuz şu anda yerli tarım ilacı, hayvancılık ilacı (kimyasal biyopestisit, biyolojik ilaç bile olsa) üretmek kanunen mümkün değil. Mevzuat buna izin vermiyor".

Daha ağır ifadeler de var ama onları şimdilik söylemeyeceğim. Ama şu kadarını belirteyim: "Bu görüşler yüzünden tohum ağızdayız..."

Bu arada yurtiçi ve yurtdışında kimlerin baskı yaptığını da konuştuk. İsim isim hepsi belli. Gerçi bunların bir kısmı kamuoyunca biliniyor. Hatta kitaplarda uzun uzun anlatılıyor.

Şimdi benim asıl merak ettiğim "yerli malı" üzerinde hassas olduğu belirtilen Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın nasıl bir adım atacağı.

Korona Salgını, toplum ve yeniden yapılanma

PROF. DR. İBRAHİM KAYA

KAPİTALİZM, demokrasinin önkoşulu, temel olarak anlaşıldığında, demokrasinin temel değerleri arasında olan dayanışma, sorumluluk, kamusal niteliklerinin yerini neredeyse tek bir değer doldurdu: Özgürlük! Bu bazılarının öngördüğünün aksine bir ilerleme değil gerileme yarattı.

Korona salgını sonrası toplumsal örgütlenme biçimimizin aynı kalamayacağı hatta kökünden dönüşeceği şeklindeki öngörülerin dolaşıma girdiği bir süreci yaşıyoruz. Bazıları bu felaketi bir fırsat olarak anlıyor ve daha iyi bir toplum modeli için kapı araladığını iddia ediyor, diğer bazıları gözetimin ve kontrolün en üst seviyeye ulaşacağı totaliterlikler çağına gireceğimizi korkusunu dile getiriyor. Kuskusuz "ilerlemeler çağında karşılaştığımız felaketin" üstesinden gelmek ve uygarlığımızı daha büyük felaketlere karşı korumak için yeni bir ilerleme perspektifine ihtiyacımız var ve bu ihtiyaç hem insan-doğa hem de insan-insan ilişkisinin yeniden yapılandırılmasını içeriyor. Şimdi toplumsal olarak olumlu veya olumsuz bütün yeni bir yapılanmadan ne kadar söz edebileceğimizi ele almamız gerekir.

DAYANIŞMA VE SORUMLULUK!

Korona salgınına önlemek için çok ihtiyaç duyduğumuz "sorumluluk" ve "dayanışma" değerlerine pek de sahip olmadığımızı gözlemliyoruz. Yalnızca kendisini önceleyenlerin yeni değerlerini ikincileştirenlerin sayıca çok olduğu bir zamanda, sorumluluk ve dayanışma değerlerinin işlerliği olanaksız değilse bile çok zordur.

Bu tür uzamlarda kibrin ve anlayışsızlığın yaygınlaşması adeta bir kural haline gelir ve bu kural(sızlık) toplumsal hayatı gün geçtikçe sorunsallaştırır. Tam da bununla yüzleşiyoruz; zorunlu olmadıkça sokağa çıkmayın denildiğinde, diğerkam olmayanların inadına sokağa çıkışını gözliyoruz; altmış beş yaş üstündekilere kendi sağlıklarını açısından sokağa çıkma yasağı getirilmesini bu gruptakilerin önemli bir bō-

lümü yaşlılara saygısızlık olarak anlıyor; zorunlu hallerde sokakta olanların aralarına mesafe koymaları gerektiği yüzlerce defa anlatıldığı halde, bunun bir kural olarak anlaşılmadığını görüyoruz.

Bizim toplumumuzdan verdiğimiz bu örneklerin dünyadaki pek çok toplumda da hüküm sürdüğünü söylemeliyiz. Dünyadaki bütün sağlık otoritelerinin bütün uyarılarına rağmen koşar adım salgını yayan bunca insanın varlığını nasıl anlayacağız?

LIBERAL KAPİTALİZMİN GETİRDİĞİ GERİLEME

1980'lerden itibaren dünya önemli ölçüde yeni bir liberal kapitalizmin önüne kattığı hemen her şeyi olanca hızla sürüklediği bir süreci yaşıyor. Özellikle Berlin Duvarı'nın yıkıldığı 1989 yılından sonra Orta Avrupa toplumları demokrasi-kapitalizm ilişkisini zor, iltifatları barındıran bir ilişki olmaktan ziyade pozitif bir ilişki olarak okudu. Eski sosyalist dizgenin insanların çoğunluğu için kapitalizme geçiş yapmak, aynı zamanda, demokrasiye geçiş yapmak demekti. Böylece kapitalizmin işlediği toplumlar, demokrasinin, bireysel özgürlüklerin ve hakların hatta sivil toplumun iyi işlediği toplumlar olarak nitelendi. Bu süreçte demokrasi, kapitalizme karşı çok ciddi kayıplar yaşadı ve adeta kapitalizm sadece

ekonomik modernliğin değil ama aynı zamanda siyasal modernliğin de temeli, önkoşulu olarak kendisini büyük ölçüde kabul etirdi.

Yıllar önce kapitalizmin demokrasiye karşı zaferi olarak tanımladığım bu süreci bir gerileme olarak anlamamız gerektiğini tartışmıştım (Modernliği Olmayan Kapitalizm, İmge, 2014). Gerileme bütün dünyayı kapsayan bir gerilemeydi ve ilk bakışta gerileme olarak anlaşılmaya pek müsait olmayan bir tarihsel aralıkta vuku buluyordu. Bu tarihsel aralık birçok açıdan baş döndürücü ilerlemeler çağı olarak görülmesi gereken dördüncü sanayi devrimi arefesindeki bir dönemdir.

Teknolojik evrim açısından bu tümüyle doğrudur ama toplumsal örgütlenmenin temelleri olarak ekonomi ve siyaset sahaları açısından bunun doğru olduğu tartışılmaz.

Demokrasi, modernliğin birlikte toplum halinde nasıl yaşayacağız sorusuna bulduğu hâlâ en geçerli yanıtı oluştururken, kapitalizm temel ihtiyaçlarımızın nasıl karşılanacağı ve hayat standartlarımızın nasıl yükseltileceği sorularına bulunan yanıtlardan birisidir. Muhtemelen de şu ana kadarki en başarılı sayılabilecek yanıtıdır. Ancak, ikisinin yani siyasal sorunsala bulunan yanıtla ekonomik sorunsala bulunan yanıtın birbirlerini gerektiren ve aralarında tutarlılık bulunan iki yanıt olarak anlaşılması, toplumsal olarak gerilememizin temelini oluşturdu. Bir kere kapitalizm, demokrasinin önkoşulu, temel olarak anlaşıldığında, demokrasinin temel değerleri arasında olan dayanışma, sorumluluk, kamusal niteliklerinin yerini neredeyse tek bir değer doldurdu: özgürlük! Bu bazılarının öngör-

düğünün aksine bir ilerleme değil gerileme yarattı ve şimdi dünyaca yaşadığımız korona salgınının bu gerilemenin sonunu getirmesi ve yeniden ilerlemenin yolunu açması açısından değerlendirilebileceğini düşünebiliriz.

BİREYİN ÖZGÜRLÜĞÜ TEK VE SARSILMAZ DEĞİLDİR!

Tıpkı bireyin özgürlüğü gibi, toplumsal dayanışma ve sorumluluk taşımak da önemli değerlerdendir ve bunun böyle anlaşılması yönünde bir ilerlemeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bireyin özgürlüğü kuşkusuz ekonomik eylem özgürlüğüne de dayanır, yani, kişilerin iş kurma gibi faaliyetleri üzerindeki baskının veya zorlamanın olmama durumunda bireysel ekonomik özgürlük varlık kazanır. Ancak, aynı zamanda, kamunun çıkarları da vardır ve toplum ortaklığı veya müşterek sahipliği bu anlamda değerlidir. Yani bireyin özgürlüğünü, modern dönemin, tek ve sarsılmaz değeri olarak anlayamayız, ama aynı zamanda sorumluluk ve dayanışma da çağın değerleri olarak kabul edilmek ve toplumsal yaşamın merkezine yerleştirilmek zorundadır.

TOPLUMU SAVUNMAK

Bu söylediklerimiz toplumu varsaydığımız anlamına gelmektedir. Toplumun var olduğunu söylemek, esaslı olarak, bireyleri aşan hatta bireylerin toplamını aşan bir varlık olarak toplumdan söz etmek anlamına gelir. Bireyler bir toplumu oluşturur elbette ama o toplum kendisini oluşturan bireylere dışsaldır; onların eylemlerini zaman ve mekanda düzenlemektedir.

Demek ki toplum, esasında, ana hatlarıyla "uzlaşılarla" dayanmaktadır; değerler, norm-

lar ve kurallar açısından toplum üyeleri arasındaki uzlaş toplumun esasını oluşturmaktadır. Toplum muhakkak farklı eğilimleri ve çıkarları bulunan grupları/katmanları bünyesinde barındırmaktadır ve hatta onlar arasındaki gerilimlerin ve bazen çatışmaların da alanıdır. Ancak, toplumu daimi çatışmaların gerçekleştirildiği bir "savaş alanı" olarak göremeyiz, aksi durumda, bizzat toplumun varlığından söz edemeyiz.

Bir "bütünselliği" ifade etmesi beklenen "toplumun" bünyesinde gerilimlerin de yer bulması son tahlilde toplumu savaş alanı yapmaz, aksine, toplum, dayanışmaların, sorumlulukların, uzlaşıların alanı olarak varlığını koruyabilmektedir. Elbette dayanışmanın, sorumluluğun ve uzlaşının sahası olarak toplum savunusu yukarıda değindiğimiz yeni liberal kapitalizm sorununu çözmekle yükümlüdür.

Ekonomik örgütlenme modeli olarak kapitalizmin alternatiflerinin tarihsel başarısızlıklarının ışığında, demokrasiyle asimetrik bir ilişkiye sahip olan kapitalizmi değil ama demokrasinin "yönlendirici" olduğu bir ekonomik modeli savunmamız kaçınılmaz görünmüyor. Kapitalizmin sosyal dünyayı tek başına şekillendiren bir ekonomik model olduğu anlayışına karşı ekonomik etkinlikler sahaları olarak kapitalizmin siyasal saha tarafından hukuki düzeyde ortak iyi için denetlendiği ve ilişkinin demokrasi lehine kurulduğu bir toplumsal örgütlenme modelini benimsemek durumundayız. Elbette tüm yeryüzünü ekonomik/siyasal güç savaşının alanı haline getiren ve tüm insanlığı tehdit eden emperyalizmin sorgulanmadığı bir durumda, tüm söylediklerimiz anlamsızlaşmaktadır, ama bu hususu başka bir yazıda ele alacağız.

Çorbada kaşıkları oldu!

Gebze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi öğrenci ve öğretmenleri koronavirüs mücadelesine katkı sunmak için plastik kaşık, çatal, bıçak üretimine başladı. İlk ay yaklaşık 1 milyon adet plastik tek kullanımlık kaşık üretilmesi planlanıyor

MİLLÎ Eğitim Bakanlığı ve Türk Plastik Sanayicileri Araştırma Geliştirme ve Eğitim Vakfı (PAGEV)'in koronavirüs ile mücadele kapsamında hayata geçirdiği işbirliği ile PAGEV Gebze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde (MTAL) tek kullanımlık plastik çatal, kaşık, bıçak üretimine başlandı.

Üretilen mallar, başta karantina merkezleri, hastaneler ve huzur evleri olmak üzere ihtiyaç duyulan yerlere dağıtılacak.

PAGEV'den yapılan açıklamada, Kocaeli İl Millî Eğitim Şube Müdürü Şeref Yüksel Bölükbaşıoğlu ve Gebze İlçe Millî Eğitim Müdürü Şener Doğan'ın katılımıyla PAGEV MTAL'in gönüllü öğretmenleri 06 Nisan Pazartesi günü ilk tek kulla-

nımlık plastik ürün üretimine başladı. PAGEV Kurumsal İletişim Yönetmeni Cesur Çaça ve PAGEV Gebze MTAL Müdürü Muhammet Erbaş da bu önemli güne ev sahipliği yaptı.

MASKE VE ÖNLÜK ÜRETİMİ SÜRÜYOR

Açıklamada görüşlerine yer verilen Kocaeli İl Millî Eğitim Şube Müdürü Şeref Yüksel Bölükbaşıoğlu, İzmit MTAL'de 165 ton dezenfektan ve temizlik malzemesi ile 800 litre kolonya üretimi yaptıklarını ve temizlik malzemesi ile 800 litre kolonya üretimi yaptıklarını ve Gölçük-Kandıra-Kartepe ve Körfez Halk Eğitim Merkezlerimizde tek kullanımlık maske, önlük ve sedye örtüsü ürettiklerini belirtti.

Bölükbaşıoğlu, Gebze Çolakoglu MTAL, İzmit Zübeyde Hanım MTAL, Gölçük Anadolu Kalkınma Vakfı MTAL, Gebze Çelik İhracatçıları Birliği Ali Nuri Çolakoglu MTAL, Kartepe Fevziye Tezcan MTAL'de maske, önlük ve sedye örtüsü üretimi başlattıklarını ifade ederek, "Valiliğimiz İl Pandemi Kurulu iş birliği ile ihtiyaç duyulan kurumlara başta sağlık ve emniyet görevlilerimiz olmak üzere ürettiğimiz ürünlerin dağıtımını yaptık. Virüsle mücadele kapsamında son olarak PAGEV Gebze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde tek kullanımlık plastik kaşıkların üretilmesi ve bu ürünlerin ücretsiz olarak karantina bölgeleriyle, hastane ve yurtlara ulaştırılması için sosyal sorumluluk projesi geliştirdik." değerlendirmesinde bulundu.

ÖNLENMESİNDE ROL OYNUYOR

PAGEV Kurumsal İletişim Yönetmeni Cesur Çaça ise iş tabanlı

eğitim verdikleri PAGEV Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri'nde örnek sosyal sorumluluk projeleri yürüttüklerini belirterek, Milli Eğitim Bakanlığı ile iş birliği halinde başlattıkları "çorbada kaşığımız olsun" kampanyası ile Türkiye'nin Kovid-19 karşı mücadelesine destek verdiklerini ifade etti.

İLK AY 1 MİLYON ÜRETİM

PAGEV Gebze Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürü Muhammet Erbaş de Kovid-19 salgınının ardından özellikle hijyen ve temizliğin önemli bir boyuta ulaştığına dikkat çekerek, "İlk etapta aylık yaklaşık 1 milyon adet plastik tek kullanımlık kaşık üretmeyi planlıyoruz. Gönüllü öğretmenlerimiz üretime katkı vererek ülkemizin bu zor günlerinde ihtiyaç duyulan tek kullanımlık plastik üretimini gerçekleştiriyor. Birlik içinde bir çalışma yapıyor olmaktan memnuniyet duyuyoruz" ifadelerini kullandı.

YÖK ÖĞRENCİLERİN TEPKİSİNE YANIT VERDİ: 'Eşzamanlı farklı seçenekler sunuyoruz'

AYDINLIK/ ANKARA

YÜKSEKÖĞRETİM Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, koronavirüs salgını sürecinde üniversitelerde esnek davranarak, eğitimlerin mümkün olduğunca telafi edilmesi yönünde eş zamanlı farklı seçenekler sunmaya gayret ettiklerini söyledi.

Saraç, uzaktan eğitime geçen ancak materyallerini karşılayamayan öğrencilere kayıt dondurma hakkı verilmesine gelen tepkilere ilişkin açıklama yaptı. Saraç sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, üniversitelerin kapasiteleri ve yetkinlikleri ile orantılı olarak, derslerin uzaktan eğitimle yapılabilmesine imkan tanıdıklarını ifade etti.

'TELAFLI DERSLERİ YAZ DÖNEMİNDE'

Uzaktan verilemeyen derslerin ise yaz döneminde telafi eğitimi ile verilebilmesi yönünde üniversitelere bir

hareket serbestisi imkanı tanıdıklarına vurgu yapan Saraç, şunları kaydetti:

"Uzaktan eğitim sürecinizde istifade edebilemeniz için de farklı üniversitelerin dijital ders materyallerinden oluşan ders havuzu niteliğindeki YÖK Dersleri Platformunu sizlerin açık erişimine sunduk. Önümüzdeki günlerde platformu daha da

çeşitlendirip zenginleştireceğiz. Bunun dışında bazı öğrencilerimizden gelen bu bahar döneminde azami süreye sayılmayacak şekilde kayıt dondurma imkanı verilmesi yönündeki talepleri de değerlendirerek bu hakkı da talep eden öğrencilerimize verdik. Bilmenizi isteriz ki, ülkemizdeki bu salgın sürecinde esnek davranarak eğitimlerimizin mümkün olduğunca telafi edilmesi yönünde eşzamanlı farklı seçenekler sunmaya gayret ediyoruz.

Mart ayında yağışlar arttı

METEOROLOJİ Genel Müdürlüğü verilerinden derlenen bilgilere göre, Türkiye'nin uzun yıllar mart ayı yağış ortalaması 59,6 milimetre iken bu yıl yüzde 22 arttı ve ortalaması 72,6 milimetre oldu. Ölçümlere göre bu yılın mart yağışları son 5 yılın en yüksek seviyesinde oldu. Mart ayı yağışları İç Anadolu'da normal değerler civarında gerçekleşirken, Marmara, Ege ve Karadeniz bölgelerinde azaldı, Akdeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde arttı.

İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) Uçak ve Uzay Bilimleri Fakültesi Meteoroloji Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Toros, bir bölgede yağış değişimlerinin 2 aş-

mada değerlendirildiğini belirterek şunları kaydetti:

"Birincisi yaklaşık 30 yıllık dönemlerde yağışın gösterdiği salınımlar alınarak bir bölgenin yağış rejimi hakkında bilgi elde edilir. İkinci ise uzun yıllar boyunca bir bölgede yağışın gösterdiği bir eğilim olup olmadığına bakılır. Uzun yıllar boyunca yağışta azalma veya artma varsa bu durum iklim değişikliği olarak adlandırılır. Son 100-150 yıldır sanayileşme ile birlikte atmosferin kirlenmesi sonucu bazı bölgelerin yağış rejiminde değişimler gözlenmeye başlamıştır. Türkiye'de mart ayında gözlenen yüzde 22'lik yağış artışı nedeni iklimindeki normal salınımdan kaynaklanmıştır."

Mavi kardelenler açtı

MUNZUR Vadisi Milli Parkı, Munzur Gözeleri, Kırkmerdiven Şelaleleri ve Mercan Vadisi'nin bulunduğu bin 500 rakımlı Tunceli'nin Ovacık ilçesinde, çetin geçen kış mevsimi sonrası gelen baharla eşsiz doğal güzellikler oluştu. İlçeye bağlı Santosun köyü mev-

kinde, ormanlık alanda karların erimesiyle açan ve bilimsel adı "scilla siberica" olan mavi kardelenler doğayı süsledi. Baharın yeşil tonları ve kar örtüsü ile bütünleşerek göz alıcı bir güzellik sunan kardelenler, yöredeki fotoğraf sanatçıların ilgi-sini çekiyor. Zarifliğiyle dikkati

çeken mavi kardelenlere konan arı ve kelebekler de ayrı bir güzellik oluşturuyor.

Yöre sakinlerinden Nihat Derman, "Doğamız şu an çok güzel ve yemyeşil. Munzur dağlarında halen kar var ve ovada baharın güzellikleri yaşanıyor" dedi.

İşyerinin kapısını Çakır ile açıyor

KARAMAN'da yeni sanayi sitesinde esnafılık yapan Osman Kıyak, her sabah işyerini çok sevdiği "Çakır" isimli sokak köpeğiyle açıyor.

Kentte 30 yıldır oto elektrik işi yapan Kıyak, iki yıl önce sabah işe geldiğinde dükkanının önünde aç ve üşümüş sokak köpeğini gördü. Osman usta, açlığını giderdiği köpeği ertesi sabah kapının önünde beklerken buldu. Karnını doyurduğu köpekle Osman usta arasında başlayan dostluk devam ediyor

Köpeğiyle bir süre oynadıktan sonra işlerine koyulan Osman usta, Çakır'dan aldığı enerjiyle maharet gerektiren tamir işlerini kısa sürede yapıyor.

ALİŞKANLIĞA DÖNÜŞTÜ

Osman Kıyak, Çakır ile kurduğu arkadaşlığın ardından hayvan sevgisinin pekiştığını belirterek, onun sayesinde çevresine de hayvan sevgisini aşıladığını söyledi. İki yıldır Çakır'ın her sabah işyerinin önünde kendisini beklediğini ifade eden Kıyak, "Bu, zamanla alışkanlığa döndü. İşyerini aç-

madan birbirimizi bekler olduk. Bazen sabahları ben ondan önce gelsem ayaklarımla kapıyı çalar, havlar" diye konuştu.

KAŞINMAYI SEVİYOR

Çakır'ın çok akıllı olduğunu dile getiren Kıyak, şunları kaydetti:

"Sabah gelir. Önce biraz yemek veririm. Yemeğini yedikten sonra oynamaya başlar. Fırçayla bir güzel kaşırım. Kaşınmayı çok sever. Az kaşısam ayaklarının dibine yatar, kalkmaz. Bu şekilde yarım saat geçiririz. Kesme şekeri çok sever fakat 'zararlı' diye fazla vermem. Bir tane sabah, bir tane de akşam hakkı var. Bir tane kesme şekeri yedikten sonra sanayi lokantasının önüne gider. Orada çorba suyu için kaynatılan kemikleri yer ve kaybolur. İkinciye kadar gözükmez. İkinciye kadar gözükmeyen sonra tekrar yanıma gelir. Biraz daha oynarız. Sonra gider. Kesinlikle müşteriler varken dükkana gelmez."

KÖTÜ DAVRANMAYIN ÇAĞIRISI

Çakır'la dostluklarının daim olduğunu belirten Kıyak, "Çakır çok sadık bir dost. Sokakta yaşayan garip bir köpek. Biz onu sevince o da bizi seviyor. Tüm sokak hayvanları bir can taşıyor. Kime ne zararları var. Onun için hayvanlara kötü davranmayalım" diye konuştu.

TÜRK KLASİKLERİ

Namık Kemal / Vatan Yahut Silistre

10 KİTAP

Namık Kemal / İntibah

Namık Kemal / Cezmi

Mehmet Rauf / Eylül

Nabizade Nazım / Karabibik

Recaizade Mahmut Ekrem
Araba Sevdası

Sami Paşazade Sezai
Sergüzeşt

Taaşuk-ı / Talat ve Fitnat

Nabizade Nazım / Zehra

Ahmet Mithat Efendi
Felatun Bey ve Rakım Efendi

79 TL

Kargo dahil

0212 245 81 81

HAYATA HER ZAMAN EŞLİK EDER

Karantinada
RADYO
GÜNLERİ

EVDE ya da dışarda çalışsak da bize bir kaynak gerek. Ekmek gibi su gibi, ruhumuz da beslenmek istiyor. Hep yanında, elinin altında. Radyonu aç, müzik dinle. Radyonu aç, haber al. Tabi bize bu alışkanlık bugünlerde pat diye gelmedi. Biz, TRT Radyosu çocuklarıyız. Bizim kuşağa ana babalarımız, biz de çocuklarımıza devrettik. Karantina günlerinde radyoya, radyoculara vefa borcumuzu bir kez daha hatırladık. TRT'de yetmiş 30 yıllık radyo programcısı Füsün Özgüç ile radyoculuğu, radyo dinleyicisini ve radyo müzik programlarını konuştuk.

İLK RADYO OKULU TRT

■ Sizi sesinizden tanıyoruz, ama ilk kez yüzünüzü görüyoruz... Kendinizi anlatır mısınız?

✓ Liseyi bitirdikten sonra İÜ Meslek Yüksek Okulu'nda Radyo Televizyon Yayıncılığı'nı bitirdim. Okulun kuruluşunun henüz ikinci yılıydı benim girdiğim sene... İlk kuruluş heyecanıyla çok güzel işler yapılıyordu, duayan hocalarımız vardı.

Mesela hocalarımızdan biri Uğur Dündar'dı. TRT'den çok hocamız vardı.

Meslek Yüksek Okulu olmasının bir özelliği de, yarım dönem teorik bilgi aldıktan sonra, her iki yılda da yarım dönem TRT'de staj yaptık. Üç ay radyoda, üç ay televizyonda. Dolayısıyla hemen işe dahil olmak teorinin yanında pratiği de öğrenmek ve uygulamak mümkün oldu. Ben de bu vesileyle, 1988'de İstanbul Radyosu'nda program yapmaya başladım. İş öğrenelim diye beni Üstün Duruel'in yanına vermişlerdi. Onun yanında öğrendim, nurlarda yatsın, çok çok iyi bir radyocuydu. Sonra, Çok Sesli Müzikler Servisi Müdürü Leyla Uzman ve daha pek çok değerli uzmanın elinde hem radyoculuğu hem klasik müziği öğrendim.

HEM MÜZİK HEM RADYO

■ Hep klasik müzik programı yapıyorsunuz. Müzik bilginizin kaynağı nedir?

✓ Radyo Televizyon'u bitirmeden de Konservatuar'a girdim. Şarkı söylemeyi de çok seviyorum. Bunu da adamakıllı öğrenim, dedim. Mimar Sinan'a, Şan Bölümü'ne girdim. Orada 8 yıl opera eğitimi aldım. Pek hayal ettiğim gibi gitmedi, okulu bitirmedim, ama radyo devam etti. Vokal müzik üzerine Arya isimli bir program hazırladım. Opera Sözlüğü, Diapozon, hala devam ettirdiğim Kuğunun Şarkısı, Müzik Sözlüğü, Lied Saati, 30-31 yıl içinde birçok program yaptım. Arada boşluklar oldu. Klasik müziği öğrenmekle radyoculuğu öğrenmek bende paralel işledi.

TRT'DEKİ RADYO KOKUSU

■ O yıllar özel televizyon kanallarının da yeni başladığı ve çok cezbedici olduğu bir dönem... Nasıl oldu da ekran sevdasına kapıldınız?

✓ O dönem İstanbul Televizyonunda da TRT'de staj yapıyorduk, ama televizyon ilmini çekmedi, radyo bana ilginç geldi.

■ Radyo dinleyiciliği geçmişiniz var mıydı?

✓ Tabii. Annem müthiş bir radyo dinleyicisiydi. Evde radyo hep açıktı. Klasik değil, Türk müziği dinlerdi. Radyo öyle bir şey zaten, hayata eşlik eden bir şey. Belki biraz daha bireysel. Televizyonla kıyaslayınca tek başınıza da kotarabileceğiniz bir iş. Yaptığınız işin

başkalarının becerilerine ya da beceriksizliklerine göre pek tanımlanmaya-çağı bir şey. Batarsanız tek başınıza yapıyorsunuz, çıkıyorsanız da tek başınıza çıkıyorsunuz gibi. Öyle ilerledi, radyoyu hep sevdim. TRT İstanbul Radyosu 30 yıldır çok değişti, ama girdiği zaman radyo kokusunu duyuyorum. Radyo sevgisi öyle bir şey.

SON NEFESİME KADAR KUĞUNUN ŞARKISI

■ Bildim bileli duyduğum bir programınız var: Kuğunun Şarkısı. Kaç yıllık program?

✓ İlk olarak 1990'da Hür FM'de başladım Kuğunun Şarkısı. Özel radyolar kurulmaya başladığında oradaki tek klasik müzik programını yaptım. Sonra bir dönem TRT, halen de Borusan Klasik'de devam ediyorum.

■ İsminin bir anlamı var mı?

✓ Klasik müzikte ve edebiyatta da bir anlamı var. Bir sanatçının, ölmeden önceki son eserine Kuğunun Şarkısı deniyor. Öyle bir kavram var. Kuğular ömürleri boyunca ötmemiş. Ancak ölmeden önce öterler ve ondan sonra da ötürülmüş. Buna ithafen ortaya çıkmış. Son eser anlamında! Kuğunun Şarkısı benim için ölene kadar devam edecek bir şey olur diye umuyorum. ... Arada başka şeyler de yaptım, ama ismini seviyorum, öyle devam ediyorum.

■ Ne kadar sürüyor? TRT'de bir saatlikti, şimdi?

✓ Borusan Klasik'te yayınlanan program hafta içi her gün 2 saat. Bir web radyosu. İlk kuruluşundan itibaren de küçük bir kadroyla kotardığımız bir radyo. Yayın saatlerini uzun uzun paylaştık. Sonra ilerleyince, programcı sayısı arttıkça süreler biraz kısaldı ama halen haftaiçi saat 2 ile 4 arası Kuğunun Şarkısı adıyla program devam ediyor.

RADYODA DA KÖŞELER KUTULAR VAR

■ Nasıl yetiştiriyorsunuz haftada 5 günlük programa?

✓ Yetiştirmesi mümkün değil tabii... Anladığımız anlamda radyo programı olarak yetiştirmesi mümkün değil. İki saat dolu dolu, metniyle, her şeyiyle haftanın 5 günü yapmak gerçekten imkansız. Zor! Ben buna klasik DJ'lik diyorum. Aşağı yukarı programın bir saati, benim için içerikle doldurulmuş saat dilimi oluyor. İlk yarım saat, kafamdaki temaya uygun hazırlık süreci, bir saat dolu içerik, kalan yarım saatte de bir veda geçişi gibi, bir sonraki programa geçiş gibi tasarlıyorum. Daha çok röportajlarla, konser haberleriyle de-

ğerlendiriyorum. Mesela, bu yıl Beethoven'ın 250. Doğum yılı olduğu için, Ocak'tan beri 'Bana göre Beethoven' diye bir köşe açtım. Bunun gibi ufak tefek dirseklerle renklendirmeye, canlandırmaya çalıştığım bir müzik akışı aslında.

TRT RADYO 3'TEKİ GETİR GÖTÜR İŞİ

■ Radyo 3'te de sesinizi duyuyorum... ✓ Pazar günleri 'Arkadaşım Müzik' diye bir müzik programı var, Gaye Çağlayan'la birlikteyiz. O, içeriğini, tasarımını yapıyor, ben daha çok teknik yapımcılığı üstleniyorum. Biraz getir götürünü yapıyorum, bürokrasisini takip ediyorum. Kayıtları gerçekleştirdikten sonra stüdyoda, montajını hazırlıyorum, kurguluyorum ve sonra yayınlanıyor.

■ Ekip işi oldu yine... Tasarımı, kurgusu, metni, konuşması... Bütün bunlar bir başına nasıl kotarılır?

✓ Normal şartlarda radyo programcısı, ister müzik programı, ister eğitim-kültür dediğimiz söz içerikli bir program hazırlasın, önce konuyla ilgili bir araştırma ve metin hazırlığı, ardından seslendirilmesi için tabi görevli spikerlerle çalışılıyor.

Sonra da bütün malzemeyi toparlayıp teknik bir yapımcıyla birlikte montajını yapıyor. Eğer canlı yayınlanan bir program değilse.

■ Canlı yayın ise ne oluyor?

✓ Bunların hepsi canlı olarak, o anda stüdyoda oluyorlar. Benim şansım şu oldu: Konservatuar öğrencisi olduğum ve san okuduğum için okulda diksiyon dersi aldım, sesim mikrofona yakın. TRT'de kendi programımı sunabilmek için ses denetiminden geçtim, onay aldım. Dolayısıyla kendi programlarımı sundum.

■ Dijital döneme geçiş nasıl oldu?

✓ Program montajlarının dijital ortamda yapılmasından itibaren de bilgisayarda o kurgu programlarını öğrendim. Kurgu yapmayı da seviyorum. Kendim okuyorum, montajını yapıyorum. Tabi 30 yıl böyle geçmedi, çok değerli spikerlerle, teknik yapımcılarla çalıştık, onlardan öğrendim.

■ Radyo dijital de olsa, eskiye ait. Sizce zamanını doldurdu mu? Bitecek mi?

✓ Hayır yüzde yüz yaşayacak. Etkisi hiç azalmayan, biraz modası geçmiş gibi görünen, müşterisi azalan bir meca olmasına rağmen kaybolmayacak. Çünkü radyo hayata eşlik eder. En önemli işlevi ve hayatımızdan çıkamayışının nedeni bu. Nasıl ki film izlemek-

YÜZDE YÜZ YAŞAYACAK

■ Program montajlarının dijital ortamda yapılmasından itibaren de bilgisayarda o kurgu programlarını öğrendim. Kurgu yapmayı da seviyorum. Kendim okuyorum, montajını yapıyorum. Tabi 30 yıl böyle geçmedi, çok değerli spikerlerle, teknik yapımcılarla çalıştık, onlardan öğrendim.

■ Radyo dijital de olsa, eskiye ait. Sizce zamanını doldurdu mu? Bitecek mi?

✓ Hayır yüzde yüz yaşayacak. Etkisi hiç azalmayan, biraz modası geçmiş gibi görünen, müşterisi azalan bir meca olmasına rağmen kaybolmayacak. Çünkü radyo hayata eşlik eder. En önemli işlevi ve hayatımızdan çıkamayışının nedeni bu. Nasıl ki film izlemek-

Füsün Özgüç: Nasıl müzik dinleneceği konusunda, hiçbir sınırlama ve dayatma olamaz. Konser salonu olmadığına göre, radyoda müziği nasıl rahat ediyorsanız dinleyin. İster spor yaparken, ister çalışırken...

le kitap okumak arasında fark varsa, radyo ile televizyon arasındaki fark da böyle. Görsel bir şeyi tüketmekle arasında bir fark var. Radyo, siz ne yapıyorsunuz, neredesiniz orada olabilen ve size eşlik edebilen bir şey. O arkadaşlıktan vazgeçmemiz pek kolay değil. Radyo, televizyondan önce çok büyük bir şeydi, alanı küçüldü, ama hiçbir şekilde yok olacağını düşünmüyorum.

DEPREM ÇANTAMDA BİLE VAR

■ Haber ve kültür programları da yaşar mı?

✓ Deprem çantamda radyo var mesela. En kolay ve en hızlı iletişim aracı. Televizyon yayınları da radyo dalgaları üzerinden gidiyor gerçi, asla yok olmaz.

■ Bir de şu söz-müzik dengesi konusu var. Özel radyolarda spikerin sesi ve reklamdan ne müzik ne haber dinleyebiliyoruz. Sizin bir kuralınız var mı?

✓ Bize öğretilen, eğer bir müzik programıysa oran bire üçtür. Ancak üçte biri konuşma olmalıdır. TRT normlarında böyle, söze eşlik eden bir araç olur. Şimdiki radyolarda sözün ağırlıklı olması çok yorucu. Müzik programıysa çok da konuşmamak lazım, ama bir hikaye varsa söz ağırlıklı olacak tabi.

■ Dinleyicinin nabzını nasıl elinizde tutuyorsunuz? İnteraktif denilen karşılıklı bir alışveriş var mı?

✓ Yaptığımız işi dinlemekten keyif alıyorsanız, programı yaparken içinde akıyorsanız, dinleyici de keyif alıyordur diye düşünüyorum. Borusan Klasik dijital yayın yaptığı için, web radyosu olduğu için, IP'ler üzerinden dinlenme oranlarını, hangi saatler arasında dinlendiğini, ölçebiliyoruz. Onun ötesinde bazı etkinliklerle, geri dönüşlerle ölçüyoruz. TRT'de de aşağı yukarı böyle yürüyor. Dinleyicisinin olduğu programlar çok fazla ellenmez.

■ TRT radyo geleceğinde eserin başında ve bitiminde illa bilgi verilir. Adı, yorumcusu, yeri, vs anons edilir. Bu kural diğerlerinde pek uygulanmıyor, neden?

✓ Klasik müzik, yorumcusuyla yaşayan bir müzik ve çoğu uzun sürer. Dinleyici, eserin ortasında radyoyu açtysa ve o eseri beğenirse bir sonraki program için referans olacak. Bunun için başta ve bitişte anonslar gerekli. Ama Web radyoda, anonsun içereceği bütün bilgileri ekranda, dinleyici uygulamada görebiliyor. O nedenle Borusan Klasik'te başında ve sonunda bu bilgileri vermiyoruz.

■ Bilgilerinizi nasıl güncelliyorsunuz? Hep farklı radyoları mı dinlersiniz?

✓ NPR, BBC4, KlasikFM dinliyorum. 30 yıl önceki hızla bugünkü yaşam hızımız çok değişti. Bu, tabi ki yayın dinamiğine de etki yapıyor. Kurgu yaparken ki geçişler, verdiğiniz es'ler, konuşma boşlukları, seçtiğiniz sinyal müziklerinin tempoları da dahil olmak üzere, ya da bu sinyal müziklerinin üzerine okuduğunuz sinyal spotları (hazırlayan, spikeriniz, vb)... Dünyanın hızıyla birlikte bunların dinamikleri bile değişti. Bu yabancı radyoları dinleyerek ordaki akışları, süreleri, eğilimleri de takip etmeye çalışıyorum. Mesela 60 dakikalık blok programlar mı, yoksa 15 dakikalık köşelerle mi gidiyor? Dinleyiciye eşlik ederken dinletmeye devam etmek de önemli bizim için. O ritim nasıl yakalanıyor,

BUGÜNLERDE
DAHA POZİTİF
TEMALAR
SEÇİYORUZ

■ Korona günlerinde nasıl yayın yapıyorsunuz?

✓ Evde kal dönemi başlayınca, işimiz daha da ciddi, insanlar bizi daha çok dinleyecekler duygusu ve davranışları gelişti. Hakikaten de öyle olduğunu görüyoruz. Aldığımız e-postalar arttı. Yayına dair fikir yazarlar arttı. Haber kuşakları girmiyorduk, ona başladık. Bu kez, 'Biz haber dinlemek istemiyoruz, müzik dinlemek istiyoruz' diyen e-postalar geldi. Yayın akışınızı bulamıyoruz' diyenler oldu, oysa yedinci yılımız! Demek ki artış oldu.

■ Sorumluluk dediniz, yayın temalarına nasıl yansıyor?

✓ İçsel yayıncı refleksi! Daha pozitif olmak, daha kaldırı müzikler ve temalar seçmek üzerinden yayınlar devam ediyor. Özellikle öyle, çünkü her yana bakınca her taraf çok zor. Haberleri asgarî ölçüde, günlük hayatta gerekecek kadar dinliyor, izliyorum. Daha çok çalışıyorum. Evde küçük bir sistemim var, anonslarımı kaydediyorum. Uzaktan erişimle anonsları aktararak müzikleri bağliyorum.

■ Daha önemli ve sorumlu hissediyor musunuz kendinizi?

✓ Önemli den öte sorumluluğu artmış olarak hissediyorum. Muhakkak insanların eli daha fazla radyoya gidiyor. Bizim istatistiklerimize göre, 9-6 çalışan beyaz yakallılar bizi çok dinliyor. Şimdi onlar evde, tabi ki sorumluluk daha arttı. Daha pozitif yayın yapmakla sorumluyuz.

GEÇECEK ATLATACAĞIZ

■ Bir mesajınız var mı okurlarımıza?

✓ Gececek, atlatacağız. Bilimi dinlememiz takip etmemiz gerekiyor. Radyo dinleyin, radyo güzel. Sansız kalmayın. Müzik insanları hakikaten toparlar. Hem ruhumuzu hem aklımızı toparlayan bir şeydir müzik. Onun radyo programcılığı da müziğin tema çerçevesinde sizler için derlenmiş toplanmış hali. Radyoyu dinleyin.

bunlara bakıyorum.

■ Programlarınızı nasıl planlarsınız?

✓ Kendi programlarımda her zaman aynı planla gitmiyorum. Bazen bir yıl dönümü bana ilham veriyor. Akıllı programlar var, biz olmasak da yayını götürecek bir algoritma, sistem var, bize müzik parçalarını diyor. Tabi ona bırakmıyoruz, ama bazen oradaki ilk esere bakıyorum, oradan esinlenerek bir tema geliştirim. Bazen serbest çağrışım günleri oluyor. Bazen röportajlar içerik oluşturuyor. Yeni albümleri tanıtmak oluyor... Çok değişik. Genellikle tema bulmak ve üzerine okumak oluyor.

ARŞİV ARAŞTIRMASI VAR

■ TRT'de nasıldı bu iş? Akıllı programlar yokken nasıl tema bulurdunuz?

✓ Haftada bir yayınlanan program için fikir bulmak için bazen arşive giderdim. CD rafları arasında dolaşırdım. Kitapçada gezmek gibi gelirdi bana.

Eskiden dergilere üyedim, şimdi e-postalar geliyor. Yeni çıkanları oradan takip ediyorum. Dinliyorum, seçiyorum, mutlaka çalmam gerek diyor.

İSTANBUL Radyosu, ilk yayınına 06 Mayıs 1927'de başladı, ardından 1928 yılında Ankara Radyosu ilk yayınlarını yaptı. Ankara ve İstanbul Radyoları 08 Eylül 1936 tarihinde PTT'ye devredildi. PTT'ye devredildikten sonra vericisi güçlendirilen Ankara Radyosu 28 Ekim 1938'de resmen işletmeye açıldı. Ekim 1938 yayınlarına ara veren İstanbul Radyosu, 19 Kasım 1949'da yayın hayatına geri döndü. II. Dünya Savaşı ile birlikte radyolar yeni ku-

rulan Matbuat Umum Müdürlüğü'ne (Basın Yayın ve Turizm/Enformasyon Genel Müdürlüğü) bağlandı. 1950'de yayın hayatına İzmir Belediyesi'ne bağlı olarak başlayan İzmir Radyosu, 1953'ten itibaren Matbuat Umum Müdürlüğü bünyesinde yayınlarını sürdürdü.

1960'dan sonra sekiz ilde İl Radyoları kuruldu, 1964'de TRT çatısı altında toplandı. 1961 Anayasası ile, radyo yayınları yönetiminin özerk ve tarafsız

bir kamu iktisadi kuruluşu olarak düzenlenmesini öngörülürdü. 1961 Anayasası uyarınca, 1964 yılında 359 sayılı yasayla TRT bünyesinde devam eden radyo yayınları, vericilerinin güçlendirilmesi ile daha geniş kitlelere ve alana ulaştı. 1974 yılında, TRT'nin merkez ve bölge radyolarının birleştirilmesiyle TRT-1, TRT-2 ve TRT-3 radyo yayınları oluşturuldu. Anayasanın 133. maddesinin 1993'te değiştirilmesiyle özel radyo ve televizyon yayınları serbest bırakıldı.

'KORONAVİRÜS VE İŞ HAYATI' ARAŞTIRMASI:

Pandemi çalışma hayatını kökten değiştirebilir

Yeni tip koronavirüsün (Kovid-19) yüksek yayılımı hızı dijital dönüşüme ayak uydurmayı hızlandırdı, işyerlerinin yüzde 64'ü evden çalışmaya geçti. Kariyer.net'in araştırmasına göre salgının etkilerinden biri çalışma hayatının değişimi olabilir

AYDINLIK / ANKARA

KORONAVİRÜS salgını hayatımızda birçok şeyi değiştirdi. Salgının ardından da bazı değişikliklerin kalıcı olması muhtemel. Pekki çalışma hayatında da oldukça etkin olan bu değişiklik kalıcı olabilir mi?

Virüsün yüksek yayılma oranı çalışma ortamlarımızı evlerimize taşımamıza neden oldu. Bu durumun çalışma şekillerini kökten değiştirebileceği ve dijital dönüşüm sürecini hızlandıracağı bugünün tartışma konularından. Kariyer.net'in araştırmasına göre pandeminin çalışma hayatımızdaki bu etkisi kökten bir değişiklikle kalıcı olabilir.

"Kariyer.net'in "HR Pulse" araştırma serisi kapsamında CURIOCITY işbirliğiyle gerçekleştirildiği "Koronavirüs ve İş Hayatı" araştırmasının sonuçları açıklandı. Koronavirüs (Kovid-19) salgınının iş hayatına etkisini anlamak amacıyla gerçekleştirilen araştırmaya, 1.346 beyaz yakalı çalışan ve 570 işveren/İK (İnsan Kaynakları) yetkilisi katıldı. Araştırma sonuçları çalışanların yüzde 65'inin koronavirüs salgınıyla ilgili endişeli olduğunu ortaya koyarken; en çok endişe edilen ilk 3 başlık sırasıyla "aile bireylerinin sağlığı", "aile büyüklerinin / yaşlıların sağlığı" ve "bireyin kendisinin sağlığı" olarak sıralandı. Araştırmaya katılan her 10 beyaz yakalı çalışandan 5'i, bu süreçte şirketlerinin aldığı önlemleri yeterli bulurken, her 10 çalışandan 4'ü de bu önlemlerin iletişimini ve şirketin kriz yönetimini yeterli buldu.

ÇALIŞANLARIN KURUMLARINA BAĞLILIĞI

Araştırmada ortaya çıkan çarpıcı so-

lardan biri, çalışanların şirketlerine olan bağlılık seviyesi oldu. Araştırmaya katılan çalışanların yüzde 41'i bu süreçte şirketlerine olan bağlılıklarının arttığını söylerken, bağlılığının azaldığını söyleyenlerin oranı yüzde 30 oldu.

Diğer yandan çalışanların şirketlerine ilişkin değerlendirmeleri alındığında; sadece yüzde 34'ünün şirket yönetimine güvendiği ortaya çıktı. Çalışanların yüzde 36'sı şirketlerinin yönetimine güvenmediğini, yüzde 33'ü ise şirketlerinin salgın sürecindeki tutumunun iş performanslarını olumsuz etkilediğini belirtti.

Bu arada, "Bu zorlu bir dönemde şirketiniz motivasyonunuzu artırmak için ek uygulamalar yapıyor mu?" sorusuna, çalışanların yüzde 85'i "hayır" cevabını verdi. "Çalışan olarak bu dönemdeki haklarınızı biliyor musunuz?" sorusuna "hayır" diyenlerin oranının yüzde 70 olması da diğer bir çarpıcı sonuç olarak öne çıktı.

EVDEN ÇALIŞMA

Araştırma sonuçlarına göre işverenlerin yarıdan fazlası ilk olarak hijyeni artırma, evden çalışma, seyahatleri erteleme gibi koruyucu önlemler aldı. Araştırmaya katılan işveren yetkilileri, bu önlemleri takiben salgının ekonomik etkilerini sınırlandırmaya ve işin sürekliliğini sağlamaya yönelik önlemlerin artacağı yö-

nündeki beklentilerini dile getirdi.

Araştırma; işyerlerinin yüzde 64 gibi büyük bir kısmının evden çalışma yöntemine geçtiğini ortaya koydu. Hem işverenlerin hem de adayların yaklaşık yarısı uzaktan çalışmanın ne kadar daha süreceğine dair bir tarih öngörüsünde bulunamazken, her iki kitlenin de yüzde 14'ü nisan sonunda ofislerine döneceklerini düşündüklerini belirtti.

Araştırmaya katılan şirketlerin yüzde 70'inin altyapısının salgın öncesinde de uzaktan çalışma sistemine uygun olmasına rağmen, sadece yüzde 24'ünün bu modeli salgından önce uygulamış olması dikkat çekti. Böylece nispeten daha uzun bir sürede gerçekleşmesi planlanan dijital dönüşüm sürecinin, salgınla beraber hızlanmış olduğu ortaya çıktı.

EVDEN ÇALIŞMAYA KARŞI ÇIKANLAR

Evden çalışma konusundaki görüşlerin; çalışanlar ile İnsan Kaynakları yetkililerini üç kampa böldüğü görüldü. Evden çalışmanın daha verimli olduğunu düşünenler de, daha az verimli olduğunu düşünenler de odaklanma ve motivasyon ile ilgili nedenlerin ön planda olduğunu belirtti. Çalışanların yaklaşık yarısı evde ya da ofiste çalışmanın verimlerinde bir fark yaratmadığını belirtirken; evden çalışmanın daha az verimli olduğunu düşünen İnsan Kaynakları yetkililerinin oranının çalışanlardan daha fazla olduğu görüldü.

KALICI OLSUN

Şirketlerinde evden/uzaktan çalışma önlemi alındığını söyleyen çalışanların, ofise dönme konusunda İşveren/İnsan

Kaynakları yetkililerine kıyasla daha tedirgin oldukları görüldü. İşverenlerin yüzde 47'si ofise dönme konusunda tedirgin iken çalışanlarda bu oran yüzde 54 olarak gerçekleşti.

Diğer yandan çalışanların yüzde 47'si evden/uzaktan çalışma sisteminin salgın sonrasında da kalıcı hale getirilmesini istediğini belirtirken, yüzde 27'si ise bu konuda kararsız. Yanıtlar, salgın sebebiyle değişmeye başlayan iş yapış şekillerinin, salgın sonrasında da hayatımızda olacağını ortaya koydu.

İŞVEREN FEDAKARLIK YAPSIN

Hem İnsan Kaynakları yetkilileri hem de çalışanların sadece 5'te 1'i salgın sonrasında çalışma şekillerinin aynı kalmasını beklediği tespit edildi. Görüşülen kişilerin yaklaşık yüzde 60'ı birçok sektör için köklü değişiklikler beklediklerini belirtti.

Çalışanların ve İnsan Kaynakları yetkililerinin yüzde 60'ından fazlasının "Koronavirüs sürecinde hem çalışanın hem işverenin fedakarlık yapması gerektiği"ne inandığı görüldü. Diğer yandan Çalışanların yüzde 81'i işverenlerinin fedakarlık yapmasını beklediğini belirtti.

PLANLAR DEĞİŞECEK

Araştırma; tatil planı gibi kısa vadeli harcamalar ile ev, araba sahibi olmak gibi yatırımların salgından ciddi anlamda etkilendiğini ortaya koydu. İş değişikliği, kendi işini kurma ya da kariyerini yurtdışında sürdürme planlarının da salgından etkilendiği görüldü. Salgının getirdiği belirsizlik daha çok kişinin birikim yapmaya pozitif bakmasına neden oldu. Söz konusu cevaplar salgın sürecinde ve sonrasında tasarrufların artacağını, tüketimde ise düşüş yaşanabileceğini gösterdi.

İşsizlik Fonu ve 'Biz Bize Yeteriz' gelir kaybını telafi edebilir

HAK-İŞ Genel Başkan Yardımcısı ve Özçelik-İş Sendikası Genel Başkanı Yunus Değirmenci, "Kısa çalışma ödeneğinden gelen gelir, giderlerimizin sadece belli bir kısmını karşılamıştır. İşsizlik Fonu'ndaki paranın, işçinin 'kara gün' parası olduğu düşünüldüğünde maaşlarda yaşanan azalma da yine bu fondan karşılanabilir" dedi.

Değirmenci, kısa çalışma ödeneğine ilişkin yazılı açıklamasında, ülke genelinde üretimin sektöre uğradığı zorlu bir süreçte istihdamda sürekliliğin sağlanması ve işten çıkarmaların önlenmesi için uygulamaya konulan kısa çalışma ödeneğinin, yerinde bir hamle olduğunu ifade etti. Değirmenci, kısa çalışma ödeneğinin, sigortalının son 12 aylık prime esas kazançları dikkate alınarak günlük ortalama brüt kazancının yüzde 60'ı olarak hesaplandığını, ödenek miktarının aylık asgari ücretin brüt tutarının yüzde 150'sini geçemediğini aktardı. Değirmenci, şunları kaydetti: "Brüt ücret miktarına göre bir sigortalı, 1752 lira ile 4 bin 381 lira arasında bir kısa çalışma ödeneği alıyor. Bu uygulama bir nebze de olsa yaramıza merhem oluyor. Fakat özellikle metal sektörü gibi ağır işkollarında alınteri döken çalışanların işinin ağırlığı ve normal dönemdeki kazancı göz önüne alındığında

bu ödeneğin kazancımızın yüzde 60'ını değil, yüzde 100'nü kapsaması gerektiğini düşünüyoruz. Cumhurbaşkanımızdan ve hükümetimizden beklentimiz bu yöndedir."

YÜZDE 40 AZALMA

Cumhurbaşkanı Erdoğan öncülüğünde "Biz Bize Yeteriz Türkiye" sloganıyla başlatılan Milli Dayanışma Kampanyası'nda biriken paradan bu talebin karşılanabileceğine değinen Değirmenci, şunları kaydetti: "Her bir işçi mevcut koşullardaki kazançlarına göre planlama yapmış, ayağını ona göre yorganına uzatmış, bugün gelinen noktada ise kısa çalışma ödeneğine başvuran firmalarda çalışan işçilerin maaşlarında neredeyse yarı yarıya bir azalma olmuştur. Kısa çalışma ödeneğinden gelen gelir, giderlerimizin sadece belli bir kısmını karşılamıştır. İşsizlik Fonu'ndaki paranın işçinin kara gün parası olduğu düşünüldüğünde maaşlarda yaşanan yüzde 40'lık azalma da yine bu fondan karşılanabilir. Bu nedenle acil bir çözüm beklentisinde olduğumuzun bilmesini istiyoruz."

65 yaş ve üstü çalışanlar ile kronik rahatsızlığı olan işçilerin de salgından korunmak için işe gidemediğine işaret eden Değirmenci, bu kişilerin de kısa çalışma ödeneği kapsamına alınarak mağduriyetlerinin giderilmesini talep etti.

Memurlar küçük burjuva mı?

GÜNÜMÜZDE bilimsel sosyalistler arasında hâlâ yaygın olan katılmadığım bir görüş, memurları "küçük burjuva" olarak nitelendirmektedir. Halbuki, birçok kez yazdığım gibi, toplumsal sınıfları üretim araçları mülkiyeti ile ilişkileri temelinde belirliyoruz. Memurlar da, yaşamlarını kazanabilmek için iş güçlerini devlete satan ücretlilerdir; işçi sınıfının parçalarıdır.

Bu konuda yanlış olduğunu düşündüğüm görüş, Kemalist Devrim'in önder kadrolarının sınıfsal niteliğinin belirlenmesi açısından da önemlidir. Kemalist Devrim'in önder kadrolarının sınıfsal niteliği konusunda bir arkadaşım şunları yazıyor: "Atatürk ve arkadaşları küçük burjuva sınıf kökenli sivil, asker aydınları."

Memurların büyük çoğunluğu, 12 Eylül öncesinde çok yaygın olan anlayışla "küçük burjuva" mı, Şefik Hüsnü'nün, Ethem Nejat'ın, Yusuf Akçura'nın ve daha başka kişilerin ileri sürdüğü gibi, işçi sınıfının parçası mı?

KÜÇÜK BURJUVA KİMDİR?

Küçük burjuva, burjuvanın "küçüğü" değildir. Küçük burjuva, üretim araçlarına sahip olan ve ancak kendisi de üretimde çalışan ve birkaç işçi çalıştırarak basit yeniden üretimden genişletilmiş yeniden üretime geçemeyen kişilerdir. Kırsal bölgelerdeki küçük üreticiler de, kentlerdeki esnaf-sanatkar da küçük burjuvadır. Birçok ke-reler yazdığım gibi, Marx ve Engels'e göre, yaşamını işgücünü satarak elde ettiği gelirle sürdüren insanlar da işçi sınıfını oluşturur. Türkiye sosyalist hareketinde 1960'larda yapılan hatalardan biri, bilimsel sosyalizmin sınıf analiz yönteminden ayrılarak, görüntüyle ilgilenmek ve memurları "orta sınıf" veya "küçük burjuvazi" olarak nitelemektir. Halbuki Şefik Hüsnü, Ethem Nejat, Yusuf Akçura gibi kişiler, 100 yıl önce bu konuda doğru analizler yapmışlardı.

ŞEFİK HÜSNÜ NE DİYOR?

Şefik Hüsnü, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Partisi'nin yayın organı olan ve İstanbul'da yayımlanan Kurtuluş Dergisi'nin 20 Ekim 1919 tarihli 2. sayısında "Yannki Proletarya" başlıklı yazısında şöyle diyor:

"Siz proletarya deyimini en dar anlamında alıyorsunuz, ve bunu yalnız maddi kuvvetlerini kullanmak suretile işleyen ve geçimini sağlayan amele kısmına ayırmıyorsunuz. Oysaki proletarya deyimini, ilmi ve umumi anlamında, miras yoluyla gelmiş veya kazanılmış bir sermaye ve iradi olmayan, fikri veya maddi herhangi bir emek harca-yarak yaşamaması sağlayan ve birsebep dolayısıyla çalışmadığı zaman geçime yaraya-cağ şeyden yoksun kalan insan sınıfının tümünü kapsar. Ve bizde bu sınıf halkı: Memurlar, hekimler, mühendisler, yazarlar ilh... nüfus tutarının pek büyük bir çoğunluğunu meydana getirir. Bu, herkesçe teslim edilen bir gerçek." (Kurtuluş, Anadolu Yay., İstanbul, 1975, s.111)

ETHEM NEJAT NE DİYOR?

Ethem Nejat da, Kurtuluş Dergisi'nin 20 Eylül 1919 tarihli 1. sayısında "Proletarya Kimlerdir?" yazısında şunları belirtiyordu:

"Münevver proletarya: Muallim, muallime, mürebbiye, müd, mübassır, müderris, muharrar, mütebedbi, şair, âlim, kimyager, mühendis, tabip, güzel sanatlar erbabı, ressam, senktraş, müsikişinas, mızıkacı, hattat, memur, hükümet mensupları; bizde küçük zabıtlar, mütekit, mali müesseseler ve şirket ve ticarethane yazıcı ve muhasibi, seyyar memur, daktilograf." "yev-müncedid, nızkuncedid yaşamaya mecbur olan" (Kurtuluş, Anadolu Yayınları, İstanbul, 1975, s.81)

YUSUF AKÇURA NE DİYOR?

Yusuf Akçura da 100 yıl önce yazdığı yazılarda memurların toplumsal sınıfı konusunda benzer değerlendirmeler yapıyordu:

"Efendiler, izah ettiğimiz üzere sanattan, esnaftan, ticaretten, yerden yurttan mahrum kalan ahalimiz ne oluyor? Ne olacak, gündelik... Yani aldığı gündelik, aylıkla geçinen memur, asker, işçi, amele, hademe, hamal, ırgat... Kısacası yeni gün, yeni nık diye günü gününe kazanıp yaşayan, yeni tabirle proleter." (30 Haziran 1921 günlü Sebülreşat Mecmuası)

"İttihat ve Terakki işte bu proleter askeri ve mülki memurları teşkilatlandırarak, yani iktisadi vaziyetlerinden memnun olmayan memurların temsilcisi sıfatıyla işe başladı ve mevcut hükümet muhalif bir fırka halinde ortaya çıktı." (9 Haziran 1920)

"Memleketin genel iktisadi buhranını bir tarafta bırakıp yalnız İstanbul'un kine bakışımızı odaklarsak her şeyden evvel gözümüzü çaracak memurlar sınıfının halidir. Devlet memurları, daha açık bir tabirle devlet ameleşmiş, sıkıntılı bir vaziyete düşmüşlerdir: Bir kısmı açığa kalmış, bir kısmı emekliye sevk edilmiş, bir kısmı azledilmiş, bir kısmı faal değil. Faal olanlardan bazılarının maaşı geçimlerine yetmiyor." (Haziran 1923) (Yusuf Akçura, Türk Devriminin Programı, Kaynak Yayınları, İst., 2017, s.51, 105 ve 159)

İşe yüzde 45 daha az gittik

EMEK SERVİSİ

GOOGLE, koronavirüs salgınının başlamasından bu yana ülkelerdeki hareketliliğinin nasıl değiştiğine ilişkin "Kovid-19 Topluluk Hareketlilik Raporları"nı yayımladı. 131 ülkeyi kapsayan rapora göre, Türkiye'de işe gitme oranında yüzde 45'lik bir azalma görüldü.

Google Maps verilerinden elde edilen raporda 16 Şubat-29 Mart günlerinde; işyeri, perakende, market, eczane, park, istasyon ve konut gibi yerlerdeki hareketlilik değişimleri ülke ve zaman bazlı gözlemlenebiliyor.

TOPLU TAŞIMA KULLANIMI YÜZDE 71 AZALDI

Rapora göre, Türkiye'de milli park, sahil, marina, park, plaza gibi alanlarda topluluk hareketliliği yüzde 58 azaldı. Metro, otobüs ve tren istasyonu gibi toplu taşıma alanlarındaki topluluk hareketliliği ise yüzde 71 düştü. Almanya'da parklarda yüzde 49, toplu taşıma istasyonlarında yüzde 68 azalma görüldü.

Veriler marketler, özel gıda mağazaları, pazar alanları, eczane gibi alanlarda topluluk hareketliliğinin yüzde 39 azaldığını gösterirken Birleşik Krallık'ta bu alanlardaki azalma yüzde 46, İspanya'da ise yüzde 76 oranında oldu.

Rapordaki diğer bir veri, Türkiye'de işyerilerindeki topluluk hareketliliğinin yüzde 45 azaldığını gösteriyor. İkamet edilen lokasyonlarda topluluk hareketliliği yüzde 17 artmış durumda. İtalya topluluk hareketlili-

ği verileri; işyerlerinde yüzde 63 azalmanın, ikamet yerlerinde topluluk hareketliliğinin de yüzde 24 artışı olduğuna işaret ediyor.

ABD'NİN İLERİSİNDE AB'NİN GERİSİNDEYİZ

Raporun konum geçmişlerini Google'ın görmesine izin veren kişilerin anonim verilerine dayanarak hazırladığını ifade eden Google SMB Premier Partneri EG Bilişim Teknolojileri'nin CEO'su Gökhan Bülbül, iş değerlendirilmede bulundu: "İnsanların işyeri, ev, toplu taşıma alanları, park, market, eczane gibi lokasyonlardaki hareketlilik değişimlerini gösteren Kovid-19 Topluluk Hareketlilik Raporu 131 ülkeyi kapsıyor. 29 Mart'a kadar olan verileri incelediğimizde, Türkiye'de hareketlilikteki azalmanın ABD ile kıyaslandığında daha yüksek oranda olduğunu görüyoruz. Hareketliliğimizi Avrupa ülkeleri ile kıyasladığımızda ise ortalamaya göre daha geride olduğumuzu söyleyebiliriz."

6.7800
dolar7.3247
avro2142TL
Cumhuriyet altını91.807
BİST - 10012.33
faiz\$ 33.33
b. petrol

Türk lirasında parasal genişleme, peki dövizde ne olacak?

DÜZENLİ okurlarımızın da hatırlayacakları üzere, bu köşede 19 Mart ve 26 Mart 2020 tarihlerinde yayınlanan yazılarımızda özetle şöyle demiştik;

"...kısa vadede yapılabilecek en etkili şey Hazine Özel Tertip tahvillerinin, bankacılık sektörüne verilerek, TC Merkez Bankası vasıtasıyla, piyasaya, firmalara, hane halkına fon ve likidite sağlanmasıdır. Akut haldeki krizi en azından kronik hale getirebilmek, yani ilk etapta kanamayı durdurabilmek adına kısa vadede başkaca etkili bir çare orta yerde görünmüyor..." Nitekim bizim yazımızı takiben, çok sayıda ekonomist ve yazar da benzer önerileri dile getirdiler. Bu konuda genel bir görüş birliği oluştu kamuoyunda.

Tabii ki, parasal genişlemenin ayrıntılı-derli-toplu bir planlamayla, enine-boyuna düşünülecek yapılmasının önemini de vurgulamıştık.

Çünkü hesapsız-kitapsız, bölük-pörçük yapılan parasal genişlemenin, gelecekte çok daha ağır sorunlara, hiper enflasyona, dolarizasyona, rekor bütçe açıklarına sebebiyet verme olasılığı var. Şu an için ekonomide, hem arz-hem talep yönlü bir çok yaşadığı ve ekonomi ani duruş yaşadığı için, parasal genişlemenin, enflasyona etkisi çok yüksek olmayacaktır. Ama bu salgın kontrol altına alındıktan sonra, büyük bütçe açıklarına, enflasyonist bir talep patlamasına ve paranın dolarizasyona yönelerek kurların yükselmesine sebep olabilecek bir riski olduğu da unutulmamalıdır. Yani plansız-hesapsız, bölük-pörçük bir parasal genişlemenin yaratacağı riskleri de göz önünde bulundurmak zorundayız.

★★★

Türkiye ne yazık ki iki paralı, esasında üç paralı bir ekonomidir. Yani milli paramız Türk lirası dışında, dolar ve avro ikilisinden oluşan, ağırlığı dışarıda olduğu için "dolarizasyon" olarak adlandırılan fiili bir ikili para sistemine sahiptir.

27 Mart 2020 tarihi itibarıyla yurt içi yerleşiklerin bankalardaki toplam yabancı para cinsinden mevduatlarının toplamı 197.4 milyar dolarıdır. Bunun 120.5 milyar doları gerçek kişilere yani şahıslara ait bireysel döviz mevduatıdır. Kalan kısım ise Tüzel kişilere, şirketlere ve kurumlara aittir. Öte yandan, 20 Ocak 2020 sonu itibarıyla kısa vadeli dış borç stoku 123.6 milyar dolarıdır. Türkiye'nin toplam dış borç stoğu ise 31 Aralık 2019 tarihi itibarıyla brüt 436.9 milyar, net 244.6 milyar dolarıdır. Toplam dış borç stoğunun milli gelire oranı ise, yüzde 58 olarak gerçekleşmiştir. Orijinal vadesine bakılmadan, vadesine bir yıl ve daha az kalmış dış borç miktarı ise 172.3 milyar dolarıdır. Bu meblağın yüzde 76.5'i reel sektöre aittir.

★★★

Şimdi, ABD parasal genişlemeye gittiğinde, kendi parası olan dolar sadece kağıt ve mürekkep baskı maliyetine basılabilecektir.

Aynı şekilde AB de avro bazında parasal genişlemeyi hayata geçirebilecektir.

Sorun bizim gibi kısa vadede bir yıl içinde vadesi gelecek olan 172.3 milyar dolarlık dış borcu, ödemek, yenilemek ve/veya ötelemek durumunda olan ekonomilerin ne yapabileceğidir.

Dolar veya avro basarak parasal genişleme yapılamayacağına göre geriye hangi seçenekler kalacaktır?

★★★

Türkiye, ihracatının yüzde 50'sini AB ülkelerine, yüzde 25 ini ise petrol ihraç eden ülkelere yapmaktadır. Covid-19 salgınının yol açacağı ön görülen ekonomik resesyona nedeniyle, ihracatında büyük düşüşler yaşaması ihtimali oldukça yüksektir. İhracattan sonra en önemli döviz girdisi kalemi turizmde ise 2020 yılının kayıp bir yıl olacağı anlaşıyor. Eğer salgın birkaç ay içinde kontrol altına alınamaz ise ve/veya etkili bir ilaç/aşı vb. geliştirilmezse turizmin yılın ikinci yarısında da toparlanması kolay görülmemektedir. Türkiye'nin Suudi Arabistan ve Rusya arasındaki petrol savaşından, ödeyeceği petrol faturasındaki azalma nedeniyle ise bir avantajı olacaktır.

Tabii, ekonomideki daralmanın yaratacağı ağır borç yükü, iflaslar ve ağır işsizlik de beklenen riskler arasındadır maalesef.

★★★

Bu genel çerçeveden bakıldığında, Türkiye'nin önünde dış borçlanmasını çevirmek, enerji-ilaç ve diğer üretim için gerekli ithalatını yapabilmek bakımından ortaya konulacak seçenekler sınırlıdır. Ancak, bunlar bu köşe yazısına sığdıramayacağımız kadar geniş ve ayrıntılı yeni bir yazı konusudur. Gelecekte, bunları tartışacağız. Öte yandan bu olağan dışı zamanlarda, ne karamsar olmak, ne de hamaset yapmak doğru değildir. Olaya bir takım ideolojik yaklaşımlarla kısa vadeli çözüm bulmaya çalışmak da anlamlı değildir. Gerçekçi ve akılcı olmak, en sağlıklı yöntem olarak görülmelidir. Bu nedenle, 10 gün önce yazdığımız Ekonomi Danışma Kurulu önerimiz -ehlîyet ve liyakat sahibi isimlerden oluşturulması kaydıyla- yararlı olabilir.

Döviz ile ilgili sorunlar, çözüm önerileri ve bunların yarar-risk ve maliyetleri önümüzdeki en yakıcı ve öncelikli konuların başında gelecektir.

ATA PLATFORM DİREKTÖRÜ DOÇ. DR. VOLKAN ÖZDEMİR:

Karma ekonomiye dönüş için bir fırsat

Yaşanan krizi 29 Buhranına benzeten Doç. Dr. Volkan Özdemir: Türkiye 1930'lı yıllardan ders alsın. 29 Buhranı dünyayı kasıp kavururken, iki istisna var yüksek büyüme anlamında. Bunlardan biri Türkiye; karma ekonomi modeliyle... Türkiye için çok büyük bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Türkiye ekonomi modelini, kamu öncülüğünde kalkınma olarak belirlemeli

RECEP ERÇİN

KORONAVİRÜS salgını ile küresel piyasalarda başlayan panik atak reel ekonomide de ani duruşa neden oldu. Ülkeler kısa vadede çeşitli adımlarla üretim, rekabet ve istihdam güçlerini korumaya çalışıyorlar. "Türkiye ne yapmalı?" sorusuna yanıt aradığımız şu günlerde ATA Platform Direktörü Doç. Dr. Volkan Özdemir, 1930'lar deneyimini işaret etti. ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olduktan sonra İsveç Uppsala Üniversitesi'nde Hazar Enerji Güvenliği ve İşbirliği üzerine yaptığı çalışmayla yüksek lisans derecesini alan Özdemir, Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler (MGIMO) Üniversitesi bünyesinde yer alan Uluslararası Enerji Politikaları Enstitüsü'nden Dünya Doğal Gaz Piyasaları ve Türk-Rus Gaz İlişkilerinin Ekonomik Boyutları konulu tezyle İktisat doktorasını tamamladı. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve BOTAŞ gibi kurumlarda kamu deneyimi de olan Doç. Dr. Volkan Özdemir ile söyleşimize, geçen yıl başında çıkan "Yenilenen Dünya Eskimeyen Türkiye: Ekonomik Krizler - Politik Çözümler" kitabındaki öngörüsü ile başladık.

29 BENZERİ BİR KRİZE DÖNÜŞECEK

Kitabında küresel finansal sistemin değiştiğini ve bir krize gireceğini aylar önceden öngören Özdemir, 11 Eylül benzeri tetikleyici bir olayın ardından, finans piyasaları kaynaklı ardından da iktisadi bir krizin geleceğini yazdığını hatırlattı. Doç. Dr. Özdemir'e ekonomilerin yaşadığı ani duruş sonrası, dünyanın nasıl bir yola gireceğini sorduğumuzda şunları söyledi:

"Mevcut sistem sürdürülemez. Tüketim odaklı, finans ağırlıklı bir sistem; sanal yalanlarla borsalar vadeli işlem ve opsiyon piyasası (VİOP) üzerinden işlediği için sonu gelecekti ve geldi.

Yaşadıklarımız 2008 vari bir krizden daha ağır. 1929 Buhranına benziyor. O dönemki sebeplerle de benzer. İşte o dönemde borsa, ABD gayri safi hasılasının iki katına kadar şişmişti. Şimdi bu oranlar çok daha yüksek. O günlerden farklı olarak; dünyada çok daha entegre bir sistem var. Vadeli işlem piyasaları üzerinden. Bunun nedeni aslında finansın düzenlenmemesi, asıl işlevi olan reel sektöre kaynak bulmak yerine kendi içinde gerçek üstü gerçeklik yaratmış olması. Bu balon bir bahane ile patlayacaktır. Büyük savaş, terör saldırısı, 11 Eylül gibi bir hadise beklenirken, beklenmeyen bir salgın üzerinden oldu. Korona olmasa da, bu balon patlayacaktı. 2020 de önemli bir tarihti.

Buradan kısa sürede bir çıkış beklemiyorum. Bu finans krizinin, 29 Buhranı benze-

Dolarsızlaşma için de bir fırsat

■ Bu tür sert tedbirleri alabilirler mi?

Çok zor görüyorum. Bunların yapılabilmesi zor. Çünkü ekonomi yönetiminin öyle bir anlayışta olduğunu görmüyorum. Ama şu da var; bu iş 2008'de olduğu gibi finansal kesimi kurtaralım, dünyada parasal genişlemelere gidelim... Hayır. Artık mali politikalar belirleyici, para politikalarının önemi bitti. Bu yurt dışında da bitti. FED sınırsız para diyorsa bu iş bitmiştir. Ke-

ri bir dünya iktisadi krizine dönüşeceğini bekliyorum. 2020 öncesi sonrası diye dünyanın ayrılacağını ve iktisadi sistemin değişeceğini düşünüyorum.

BUHRAN'DAN ÇIKAN İKİ ÜLKE

■ Türkiye nasıl kurtulur bu işten?

Dünyada son 40 yıldır gelişen süreç Türkiye'ye daha acı bir şekilde yansdı. Bu buhran da Türkiye'ye olumsuz yansıyor. Burada bir acil, iki yapısal önlemler gerekli. Ülkeler yol ayrımına gidecek. Türkiye'nin şunu hatırlaması lazım. 1929-1933 arası dünyada ekonomilerde sert inişlerin olduğu yıllardır. Dört yıllık bir küçülme ondan sonra 33-39'da durağan bir dönemdir. Yüksek enflasyonun olduğu, beklenen büyümenin gelmediği bir dönem. 10 yıl süren buhran, dünyayı 39 krize zine yani savaşa sürükledi. Orada iki istisna var. Bir Sovyetler, iki Türkiye.

Türkiye 32-33'den sonra sanayileşmeye, büyümeye geçmiştir. Bunu önce Sovyetler başarmıştır. Türkiye bunu başarırken, Sovyetler'den farklı olarak karma ekonomik modeli devreye sokmuştur; devlet öncülüğünde kalkınma. Türkiye bu krizden çok sert etkilenecek ama değerlendirilebilir. Türkiye için çok büyük bir fırsat olduğunu düşünüyorum.

ZATEN KAYBEDEN TARAFTIK

■ Değerlendirme kısmını biraz açar mısınız.

Bu krizden önce gelişmiş kapitalist merkezler çok iyi standartlarda yaşarken, Türkiye bu 30-40 yıllık neoliberalizm ve küreselleşme denen sistemin kaybeden tarafındaydı. Öyle olunca krizin etkilerini gidermek için, çok daha rahat bir şekilde, bunu fırsata dönüştürebilirse ekonomi modelini değiştirebilir. Ekonomi modelini değiştirirken de, başlıca

sin çizgiler kalmadı. Kamunun eliyle giderilebilecek bir kriz bu. Devlet tercihini geniş halk kesimleri lehine kullanırsa bu iş olur. Onun için de biraz önce de ifade ettiğim gibi; acil yardımlar, hanehalklarına doğrudan nakit aktarımı, elektrik, su ve gazın bedava karşılanması ve ayrıca istihdamın korunması için sigorta primlerinin devlet tarafından karşılanması lazım. Nakit yardımlar için para da basılabilir. Ekonomi modelini değiştireceksin uluslararası sermaye akımlarını sınırlayacaksın, ülke için müthiş bir fırsat. Bu yaşanan kriz Türk ekonomisinin dolar-sızlaşması için de, daha adil bir ekonomik modelin kamu öncülüğünde kalkınma için de bir fırsat.

prensip kamu öncülüğünde bir kalkınma perspektifi getirmesidir. Bize finansçı değil, iktisatçı lazım.

SERMAYE HAREKETLERİ KISITLANMALI

■ Kamu öncülüğünde kalkınma... Ne yapmalı?

Kapitalizmin küresel krizini düşünüp ulusal çözümler bulmak uygulamak lazım. Özellikle sermaye hareketlerinin kısıtlanmasını önemli bir fırsat olarak görüyorum. 2008'den farklı olarak uluslararası dayanışma, işbirliği de yok. Korumacılığın ve içe kapanmanın moda olacağı bir dünya... Uluslararası işbirliğinin olmadığı bir ortamda, uluslararası borçlarını ödemek gibi bir yükümlülüğe giremezsin. 29 Krizini Kemalizm fırsata çevirmeyi bildi. İki istisnadan biri oldu. Sanayileşmede öncü olmuş, devleti planlamada öncü kalmış. Biz şimdi bu krizden çok etkileneceğiz tamam ama aynı biz 2020'li yıllar için teoride yapabiliriz. 30'ların şifresini, Kemalizmi keşfedersek, 2020'lerde yani dijital çağda yeniden Kemalizm. Türkiye 1930'lu yıllardan ders alsın. 29 Buhranı dünyayı kasıp kavururken, dünyada iki istisna var yüksek büyüme anlamında. Bunlardan biri Türkiye; karma ekonomi modeliyle...

SERVET VERGİSİ GÜNDEME GELMELİ

Türkiye 30'lar deneyiminden ders alarak karma ekonomik modele geçmek için bir fırsat yakalandı. Kısa vadede önlemlerde hal-kin geniş kesimlerinin taleplerini karşılayacak doğrudan destekler ve para aktarımı yapılmalı. Finansal kesim desteklenmemeli, hac-

Doğal tekeller kamulaştırılmalı

■ Kısa vadede atılabilecek bazı adımlardan söz ettiniz. Bunlar detaylandırır mısınız?

Acil önlemler kapsamında finansal kesimi kurtaracak düzenlemeler değil, bırak finansal kesim batsın! Asıl reel sektöre odaklanacak düzenlemelere gidilmesi lazım. Onu yaparken de en azından nisan ayı için başta etkilenen sektörler olmak üzere sigorta prim ödemeleri devlet tarafından karşılanmalı. Daha sonra işçi çıkartımı kanunen yasaklanmalı. Gerekli görüldüğü yerde başta doğal tekeller; elektrik sektörü diyelim, acilen bunlar kamulaştırılmalı. Bunları yaparken krizin en büyük bedelini de, son yıllarda orantısız şekilde zenginleşen, büyük sermayeye ödetmeli. Normal koşullarda yapılamayacaklar için bir fırsat Türkiye'nin eline geçmiş benziyor.

Diğer nisan ayı boyunca, devlet madem karantina uyguluyor, elektrik, su, gazı devlet ödeyecek. Hanehalkına kaynak kolay. Tercihini geniş halk kesimleri lehine yaparsan kaynak bulursun. Kaynağı Servet Vergisinden bulacaksın. Gelir adaletsizliği gidermek için de bir fırsat.

Devlet para basmak zorunda

■ Birçok ülke para basmaya yöneldi. Çare olur mu?

Yıllardır enflasyon, fiyat istikrarı kurtarılmasında dayalı bir para politikasıyla ekonomiyi düzelterek düşünen görüşler; eşittir neoliberalizm iflas etmiş durumda. Bunu neoliberalizmin sektörel temsilcilerinin açıklamalarından da görüyoruz. Devlet para da basmak zorunda. Keynes'in kitabı enflasyon diye baslamaz. Çünkü bir defa ekonomide ilk mesele istihdamdır. Sosyal devlet bugünler için var. Sen istihdamı korumak zorundasın. Bunu korurken bu sert tedbirleri almak zorundasın. Bu sadece para basmakla mümkün değil. Hükümet, Servet Vergisi ile geniş halk kesimlerinin aleyhine zenginleşen sermaye odaklarını vergilendirmek ve kamuca politikalar icra etmek durumunda.

mi düşürülmeli. Dünya yol ayrımına geldi. Finans balonu bitti. Finans ile mi gidecekler, reel ekonomiyle mi? Türkiye reel ekonomi; sanayi, tarım ve teknolojiye gitmeli. Türkiye'nin büyük özel firmaları yıllardır Türkiye'nin kalkınma serüvenine katkıda bulunmuyorlar. Bunlara karşı Servet Vergisi gündeme getirilmeli.

Turququality desteğinde skandal

AYDINLIK / ANKARA

TÜRK firmalarının ürünlerinin dünya markası olması için verilen "Turququality" desteğinde skandal bir uygulama ortaya çıktı. CHP Milletvekili Ömer Fethi Gürer, Türk firmalarının büyük hisselerini satın alan yabancı şirketlere de "Turququality" desteği verildiğini, Ticaret Bakanlığı'nın bu şirketlere ödenen markalaşma desteğinin miktarını açıklamadığını bildirdi.

Konuyu Meclis gündemine taşıyan Gürer'in soru önergesine Ticaret Bakanlığı'nca verilen yanıt, Türk firmalarının yurt dışında markalaşmasını sağlamak için ödenen devlet desteğinden, bu firmaların büyük hisselerini satın alan yabancı ortaklarına milyarlarca lira aktarıldığını ortaya koydu. Ticaret Ba-

kanlığı, Turququality Programı kapsamında hangi yabancı şirkete ne kadar para aktardığını 'ticari sır' gerekçesiyle açıklamadı.

SAYIŞTAY: YASAL DEĞİL

Gürer'in soru önergesini yanıtlayan Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, "Türk Mali İmajının Yerleştirilmesi ve Turququality nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ" çerçevesinde, markalaşma potansiyeli olan firmaların, kurumsal, finansal ve operasyonel anlamda desteklenildiği Turququality Programındaki 15 şirketin büyük ortağının yabancı olduğunu belirtti. Bakan Pekcan'ın yanıtını değerlendiren önerge sahibi Ömer Fethi Gürer, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, yabancı ülkelere ait firmaların sahip olduğu markalara kamu bütçesinden nak-

di yardım yapması yasal bir davranış bulunmadığını Sayıştay raporlarında yer vermiştir. Eğer Türk firma gidip başka bir ülkede tesis ve marka satın alsın o ülke Türk müteşebbise bu desteği vermezken Türkiye Cumhuriyeti neden vermektedir?" diye sordu.

Dev şirket evden çalışıyor

TÜRKİYE'deki operasyonlarını büyüten ve geçen yıl satın aldığı ACP Sigorta ile birlikte Türkiye'nin en büyük üç sigorta brokerlik şirketinden birisi olan Howden, Covid-19 virüsü ile mücadele kapsamında evden çalışma sistemine geçtiğini duyurdu. İngiliz Hyperion Sigorta Grubu'na bağlı Howden Sigorta'nın 20 Mart itibarıyla evden çalışma sistemine geçtiğini bildiren Howden Türkiye, Orta Doğu ve Afrika Bölge CFO'su Gülnihal Soydan, "Howden Türkiye olarak olağan şekilde 150 çalışanımızla hizmetlerimize devam ediyoruz. Üstelik Türkiye dışındaki diğer bölgelerde entegre bir şekilde toplamda 4 bin 500 kişi olarak müşterilerimize uzaktan ama güvenilir altyapımız üzerinden kesintisiz destek sunuyoruz" dedi.

PROF. DR.
Erkan REHBER

rehber@erekonomi.com

GÜNDEMİN en sıcak konusu koronavirüs tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de hızlı bir yaygınlık gösterirken, hükümet ve ilgili kuruluşlar virüs salgınının kontrol edilmesi ve önlenmesi için olağandışı bir gayret içindeler. Bu durumlarda insan sağlığı kadar önemli bir konu da, insanlar için yeterli tarımsal ürüne sahip olmak ve bu ürünleri taze ve işlenmiş olarak onlara ulaştırmaktır. Sağlık önlemleri çok önemli iken, insanların sağlıklı ve yeterli beslenmeleri, hastalıklara dirençli halde olmaları o derece yaşamsaldır. Yeterli ve sağlıklı gıdaya sahip olmak ise güçlü bir tarım sektörü ile olasıdır.

TARIM NEDEN ÖNEMLİDİR

Tüm insanımızın kuşkuyla izlediği gibi, bu ürkütücü salgın karşısında, sağlık çalışanlarının görev ve sorumlulukları artarken, başta hastaneler, eczaneler, sağlık araştırma kuruluşları, kapasitelerinin üzerinde bir sorumluluk alarak, her türlü riske karşılık ayakta kalmaya ve faaliyetlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Devlet yanında tüm halk da bütün gücüyle maddi ve manevi olarak bu gayretleri en üst düzeyde desteklemeye çalışmaktadır.

★★★

Sağlık sektörü dışında, benzer şekilde faaliyette bulunması ve faaliyetini sürdürülebilir kılınması gereken bir diğer sektör ise tarımdır. Sağlıktan sonra insanın en temel gereksinimi yeterli ve uygun gıdaya ulaşabilmesidir. Nitekim yukarıda vurgulanan gayretlerin önemli bir parçasını da bu etkinlikler oluşturmaktadır. Tohumdan tüketici masasına kadar uzanan bu etkinlikte, perakende zincirlerini, perakendeci tüketici arasındaki sağlıklı iletişimi düzenlerken tüm gıdanın kaynağı olan tarımsal üretimin ihmal edilmesini düşünülmez. Sağlık önlemleri dışında alınan diğer ekonomik ve sosyal paketler, finansal destekler incelendiğinde gıdanın kaynağı olan tarımın (tarım işletmeleri ve çiftçinin) ihmal edildiği görülmektedir. Aileleri ile birlikte 15 milyona yakın nüfusu oluşturan tarım kesiminin de önemli ölçüde dar gelirli ailelerden oluştuğu dikkate alınınca, gıda üreticilerin bu desteklerin dışında tutulması kabul edilemez. Üretim veya satın alınacak ürün olmazsa diğer kesimlere yapılan yardımlar ne işe yaracak, sorusunu sormamız gerekir.

★★★

Nasıl sağlık çalışanlarına evinde otur diyemiyorsak, çiftçiye (köylüye), ziraat mühendisine, teknisyenine, veteriner hekime, teknisyenine evde otur diyemeyiz. Tarımsal üretimde bulunan her ailenin bir işletme olduğu maalesef uygulamada dikkate alınmamaktadır. Bu işletmelerin yaşamsal olduğu kadar da ayrıcalıklı özellikleri dikkate alınmamaktadır. Halen insanımızın tükettiği ürünlerin bir kısmı depolardan ve stoklardan karşılanıyorsa da halen, tarlada, serada, bahçede, her türlü hayvan barınagında sürdürülen ve sürdürülmesi gereken bir üretim faaliyeti bulunmaktadır. İçinde bulunduğumuz dönem itibarıyla da yeni üre-

Tarım ihmal edilemez!

timlerin başlangıcı olduğu bir mevsimdeyiz. Bu çerçevede mevcut tarım destekleme politikaları çerçevesinde gereken ödemelerin yapılması, bazılarının öne çekilmesi hiçbir derde deva olmayacaktır. Bu hastalığın gerektirdiği bazı ek ve ciddi önlemlere gereksinim vardır.

NELER YAPILABİLİR!

Bir makale çerçevesinde yapılması gerekenlerin tamamını sıralama olanağı bulunmamaktadır. Öncelikli bazı konular aşağıda sunulmaya çalışılmıştır.

■ Tarım ve Orman Bakanlığı’nın öncülüğünde ilgili paydaşlardan oluşan bir kurul oluşturulması ilk akla gelen konuydu. Nitekim 26 Mart 2020 tarihinde medyada, Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde “Kovid-19 Komisyonu” kurulduğu haberleri yer aldı. Bırakın paydaş meslek örgütlerini, kurula ziraat mühendislerine bile yer verilmiştir. Bu çerçevede, özellikle çiftçi örgütleri ve akademik oda temsilcilerinin de yer alacağı ulusal düzeyde daimi bir tarım koordinasyon kuruluna gereksinim olduğu kesindir.

■ Üreticilerimizin Ziraat Bankası başta olmak üzere özel bankalara ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan borçları, faizleri silinerek uzun vadeli olarak yeniden yapılandırılmalıdır.

■ Sokağa çıkma yasağında 65 yaş sınırının kırsal kesimde uygulanmasının güçlüğü açıktır. 65 yaş ve üzeri tarlasında serasında ürünü, barnağında hayvanı olanlar ne yapacak. Bu çerçevede önemli bir konu da mevsimlik tarım işçileridir. Sözü edilen sağlığa uygunluk koşullarının sağlanabilmesi için işçilerimizin de insana yakışır en azından prefabrik yapılarda barınmaları sağlanabilir. Uçakların önemli ölçüde uçuş-dışı kaldığı bu dönemde, mevsimlik işçilerin şehirlerarası ulaşımında uçaklarla taşınması, onlar için de unutamayacakları bir deneyim olacaktır.

■ Çiftçilerin, BAGKUR ve SGK borçları, 2020 yılı hasat sezonu sonuna ertelenmelidir. Ayrıca, elektrik, sulama ücretleri prim borçlarının ertelenmesi sağlanmalıdır.

■ Tarım satış kooperatiflerine ürün alımları için kaynak aktarılmalı ve ekim yapılmadan önce alım sözleşmeleri yapılarak üretim garantisi altına alınarak, ucuz girdiye ulaşmalarına da olanak yaratılmalıdır.

■ TMO, buğday başta olmak üzere 2020 yılı için alım garantisi vermeli ve üretimi garanti altına alabilmek için, maliyetleri dikkate alarak hasat dönemi için fiyat garantisi vererek alım sözleşmeleri yapmalıdır.

Bu vahim salgın sonrası dünyanın hiçbir zaman eskisi gibi olmayacağı kesindir. Ancak insanların sağlıklı ve yeterli gıda gereksinimleri hiç değişmeyecektir. Bu çerçevede, gıda yeterliliği yanında gıda egemenliği konularının önemi daha da artacaktır. İnsanların sağlık ve ekmek (çalışıp yaşamını kazanmak) arasında seçim yapma zorunda bırakılmaması gerektiğinin de altını çizmek gerekir. Sağlıklı ve virüssüz bir yaşam dileğiyle!

Rusya’ya ihracat arttı

HABER MERKEZİ

TÜRKİYE’den Rusya’ya yönelik ihracat ocak-mart döneminde yüzde 17 oranında arttı.

Doğu Karadeniz İhracatçıları Birliği (DKİB) verilerine göre yılın ilk çeyreğinde Rusya’ya 27 kalemde 727 bin 615 tonluk ihracat yapıldı. Bu ihracattan 1 milyar 10 milyon 191 bin 731 dolar gelir sağlandı. Türkiye geçen yılın aynı döneminde de Rusya’ya 621 bin 459 tonluk ihracat yapmış ve 855 milyon 212 bin 249 dolar sağlamıştı. Rusya’ya yapılan ihracat miktarda yüzde 17, değerinde yüzde 18 arttı.

YAŞ MEYVE SEBZEDE ARTIŞ YÜZDE 37

Rusya’ya yapılan ihracatta, ilk sırada, 200 milyon 837 bin 973 dolarla yaş meyve sebze yer aldı. İhraç edilen yaş meyve sebzelerin miktarı 285 bin 579 ton oldu. Geçen yıl aynı dönemde ise Rusya’ya 219 bin 50 tonluk yaş meyve ve sebze ihracatından 146 milyon 938 bin 181 dolarlık gelir elde edilmişti. Bu sonuçlara göre, Rusya’ya yapılan yaş meyve ve sebze ihracatı geçen yılın aynı dönemine göre miktarda yüzde 30, değerinde yüzde 37 artış gösterdi.

İhraç ürünlerinde yaş meyve sebzeyi 137 milyon 625 bin 134 dolarla taşıt araçları ve yan sanayi ile

104 milyon 702 bin 948 dolarla kimyevi maddeler ve mamulleri takip etti. Aynı dönemde Doğu Karadenizden Rusya’ya gerçekleştirilen ihracat da yüzde 8 yükselerek 40 milyon 465 bin 437 dolar oldu.

2020’YE GÜZEL BAŞLANGIÇ YAPTIK

Doğu Karadeniz İhracatçı Birlikleri (DKİB) Yönetim Kurulu Başkanı Saffet Kalyoncu, bu yıl Rusya’ya ihracatta iyi başlangıç yapıldığını vurgulayarak şunları söyledi:

“Rusya’ya ihracatımız ilk çeyrekte çok iyi başlangıç yaptı ancak şu an Rusya’da da yeni tip koronavirüs salgınının artması ve buna yönelik alınan önlemler talepte büyük düşüşlere yol açtığından bunun önümüzdeki aylarda ihracatımıza olumsuz yansımaya dönüşüyor. Temennimiz koronavirüs salgınının tüm dünyada kısa zaman içinde kontrol altına alınarak insanlığın ve ihracatımızın bu durumdan olumsuz etkilenmemesidir.”

MAMUL İHRACATININ ORANI ARTIYOR

Ege Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği Başkanı Hayrettin Uçak, A.Aya yaptığı açıklamada, son yıllarda Türkiye’nin ihracatının kilogram başına değerini artırmak için katma değeri ürünlerine odaklandıklarını söyledi. Klasik ihraç ürünlerinin yanına yenilerine de hızla eklediklerini ifade etti.

Domatesin kurusu da salçası da döviz kazandırıyor

TÜRKİYE’de üretilen kuru domates en fazla ABD’ye gönderilirken, domates salçası ise en çok Irak tarafından tercih ediliyor.

Ege İhracatçı Birlikleri (EİB) verilerinden derlenen verilere göre, Türkiye’nin sebze mamulü ihracatı yılın 3 ayında yüzde 11 artarak 375 milyon dolardan 417 milyon dolara yükseldi. Dondurulmuş sebzeden tursuya, meyve suyundan reçele kadar birçok kalemi bünyesinde bulunduran “mamul kategorisi”nde yer alan domates salçası da geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 34 artarak 36 milyon 800 bin dolardan 46,5 milyon dolara çıktı.

SALÇANIN YÜZDE 80’İ IRAK’A

Yaklaşık 80 ülkede yemeklere lezzet katan Türk salçasının çok büyük kısmı Orta Doğu ülkeleri tarafından tercih edildi. Domates salçasını en fazla talep eden ülke 34 milyon dolarla Irak

ÜRETİCİLER:

Pansuman önlemler yaramıza merhem değil

Yüzde 75 hibe tohum desteği üreticiyi hem umutlandırdı, hem düşündürdü. Girdi fiyatları nedeniyle belini doğrultamayan üretici, devletin alım garantisi vermesini talep ediyor. Tahıl ambarı illere hibe verilmemesi dikkat çekerken, bakanlık üreticileri üretime yönlendirmeyi hedeflediğini belirtiyor

SILA KEMAŞLI

sila@aydinlik.com.tr

TARIM ve Orman Bakanlığı 21 ilde yüzde 75’i hibe tahıl tohum desteği vereceğini duyurdu. Üreticiler, girdi maliyetlerinin düşürülmediği bir ortamda tohum desteğinin fayda etmeyeceğini söylüyor. Öte yandan bakanlığın alım garantisi verip, vermeyeceği de kesin değil. 21 il içerisinde tahıl ambarı sayılan Adana, Diyarbakır ve Şanlıurfa gibi illerin olmaması tepkiye neden oldu. Üreticiler, Türkiye’de eskiden ekim yapılan arazilerde izlenen yanlış politikalar nedeniyle ekim yapılmadığını ve ekili arazilerin sürekli azaldığına dikkat çekerek, projenin ayrıntılarının açıklanmasını talep etti.

ÜRETIME YÖNLENDİRECEĞİZ

Koronavirüs salgını nedeniyle birçok ülke gıda ürünü ihracatına sınırlama getirdi. Bu durum ihtiyacı ithalat yoluyla sağlayan ülkelerde gıda güvenliği sıkıntısına neden oldu. Tarım ve Orman Bakanı Dr. Bekir Pakdemirli bitkisel üretimin devamlılığı ve gıda arz güvenecini sağlamanın önümüzdeki dönem için büyük önem taşıdığını kaydederek, bu kapsamda yaz dönemi ekilişlerinde kesinti olmaması ve mümkün olan tüm işlenebilir arazilerde ekiliş yapmak için “Bitkisel Üretim Geliştirilmesi” programını başlatıldığını ifade etti. Pakdemirli "Bu proje ile ülkemiz için, hububat, baklagil ve yağlı tohumlu bitkiler gibi stratejik ürünlerde rekolte artışını sağlamayı, aynı zamanda üreticilerimizi bu dönemde üretime yönlendirmeyi, dolaşısıyla da tarım arazilerinin etkin şekilde kullanılmasıyla tarımsal üretimin artırılmasını hedefliyoruz" ifadelerini kullandı.

'PANSUMAN YARAYI İYİLEŞTİRMEZ'

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası (ZMO) Yönetim Kurulu Başkanı Baki Remzi Suiçmez, illerin neye göre belirlendiğini sordu. Suiçmez, tohumdaki kolaylığın ne derece üretimi etkileyeceğinin açıklanması gerektiğini belirterek, “Tarımsal girdiler düşürülmeli, mazot 1 buçuk liradan verilmeli” dedi. Yapılan projelerin “pansuman” olduğunu söyleyen Suiçmez, “Pansuman önlemlerle tarım sektörünün kalıcı sorunları çözülmez. Toplam rekolte 80 bin ton olacak deniyor. Bu rekoltede alım garantisi var mı? Bunlar parçalı çözümler, neye göre projelendirildiği ve amaçlandığı açıklanmalı” dedi. Suiçmez, özel sektörün tohum fiyatlarını artırmaması durumunda maske üretenele yapılması planlandığı gibi kamulaştırmanın söz konusu olması gerektiğini dile getirdi.

MAZOTU DÜŞÜRÜN TOHUMU ALIRIZ

Türkiye Ziraatçılar Derneği Genel Başkanı Hüseyin Demirtaş, konu hakkında kafa karışıklığı olduğunu belirterek, “Bu ülkede toprak sorunu yok. 3 buçuk milyona yakın arazi terk edildi. Üretici ekemediği için... Bakanlık bazı adımlar atma-

Proje kapsamındaki iller şöyle; Adıyaman, Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Bingöl, Çanakkale, Erzurum, Kars, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Konya, Muş, Nevşehir, Niğde, Samsun, Sivas, Tokat, Uşak, Yozgat.

İthalata dayalı tarım sistemi çöktü!

TÜRKİYE Tohumcular Birliği (TÜRKTOB) Yönetim Kurulu Başkanı Savaş Akcan, üretimin devamlılığı için tarımsal desteklerin çok önemli olduğunu belirterek, “Tohumda verilen yüzde 75 hibe desteği bizleri çok mutlu etti” dedi. Akcan, ithalat sisteminin sonunun geldiğini vurgulayarak, girdilerin düşürülmesi gerektiğini söyledi.

SEÇİLEN İLLER GÖÇ VERİYORDU

Akcan, seçilen 21 ilin Ankara’nın kuzeydoğusunda olduğunu söyledi. Şu anda bu bölgelerin tarımsal üretimde ciddi göç verdiğini belirten Akcan, “Buna ek olarak yazlık ekim yapılacak ürünlerin sayısı sınırlı bu ürünlere uygun alanlarda buralar” dedi. Akcan, diğer illerin kendilerine yönelik neden böyle bir avantaj sağlanmadığına ilişkin şu an serzenişte bulunulmasının doğru olmadığını belirterek, “Eğer bu iş bundan iki ay önce yapılmış olsa diğer illere neden bu uygulamanın yayılmadığını en çok ben dile getirirdim. Ama bugün ki olağanüstü şartlar göz önüne alındığında bunu konuşmaktan daha çok şu anda ne kadar tohumu toprakla buluşturabileceğimizi düşünmeliyiz” dedi.

ÇİFTÇİNİN PARA KAZANACAĞI GARANTİ EDİLMELİ

Projelerin geliştirilmesi gerektiğine dikkat çeken Akcan, şöyle konuştu: “Bizim tohum ambarlarımız şu an dolu. Bunun böyle kalması için ekimin devam etmesi lazım. Devlet de burada çiftçinin tarlaya sağlıklı ulaşmasını ve girdi maliyetlerini düşürmek adına çalışması aynı zamanda bu işten çiftçinin para kazanacağını garanti etmesi lazım. Cumhurbaşkanlığı bir açıklama yapmalı ve açıklamada çiftçilere ne üretirlerse üretsinler ürünlerinin ellerinde kalmayacağı bu ürünlerin ederinin altında pazarlarda yer bulamayacağını devlet adına garanti etmeli. Böyle bir durumda bir tarım devrimi olacağını düşünüyorum.”

İTHALAT SİSTEMİ ÇÖKTÜ

Bir kaç ay sonra buralarda ciddi gıda sıkıntıları yaşanacağını söyleyen Akcan, “Ne üretebiliyorsak maksimum kapasiteli üretme zamanındayız. İthalata dayalı tarım sistemini çöktüğünü de herkes gördü. Kendi kendi kendine yetebilen toplumlar çok daha özgür yaşayacaklar. Keşke devletimiz şu an taban fiyat açıklaması yapsa... O zaman herkes tarlalara koşar. Girdi maliyetlerini yıllardan beri söylüyoruz. Türk çiftçisinin en büyük sorunu girdi maliyetleri. Bu nedenle bazı ürünler pazarda rekabet edemiyordu. Devlet burada girdi maliyetleri düzenlemeli ve çiftliği cezbedilen bir hale getirmeli.”

FİYAT ARTIRANIN VATAN HAINİNDEN FARKI YOK

Akcan, özel sektörün tohum fiyatlarını artırmaması yönünde çağrıda bulunarak, “Bunun olmaması için tüm üyelerime yazılı telkinde bulundum. Bu zamanda fırsatçılık yapıp tohum fiyatlarını yükselten vatana ihanet edenden farkı yok. Böyle bir şey olursa insanlar ilk elden bize ulaşsınlar” dedi.

220 milyon lira değer

MEVSİM itibarı ile öncelikli olarak ekilişinin yapılması gereken ürünlerin tohumlarının üreticilere dağıtımına başlandığını vurgulandı. Ekimi yapılacak tohumların sertifikalı olacak. Miktarı 6 bin

700 tona ulaşacak. Proje kapsamında 364 bin dekar alanda ekiliş yapılacak ve ilk aşamada ekilişleri yapılan ve hasat edilecek olan ürünün toplam rekoltesinin 80 bin ton olacağı tahmin ediliyor. Proje sonucunda elde edilecek bitkisel üretimin değerinin 220 milyon lira, proje bütçesinin ise yaklaşık 20 milyon lira...

GÜBRE FİYATLARI

Çiftçi ve Yenişehir Ziraat Odası Başkanı Süleyman İskenderoğlu, Diyarbakır ve Şanlıurfa’nın listede olmamasına anlam veremediğini belirterek, fiyat artışlarına dikkat çekti: “Ben diye diye öldüm, gübre artışı. Petrol çakılmış ama gübre fiyatları yüzde 25 yükseldi.”

PAMUK DA STRATEJİK ÜRÜN

Pamuğun başkenti Şanlıurfa’da yaşayan Ziraatçı Müslüm Ösün, projede GAP, Tarakya, Çukurova ve Ege bölgelerinin olmamasını eleştirdi. Gerekenin “yazlık ekim için uygun bölgelere destek verilmesi” olduğunu söyleyen Ösün, “GAP ve Çukurova’da mısır ekimi yapılacak. Projede mısır da var” dedi. Pamuğun da stratejik ürün olduğunu söyleyen Ösün, şöyle konuştu: “Çiftçi pamuk ekimine başladı. Ama pamuk ekilen iller yok listede. Çok acayip bir karar. Neden ayrımcılık yapıyorlar. Keşke yüzde 75 değil, yüzde 40 olsaydı tüm bölgeleri kapsaydı. Bu kadar fedakarlık yaptığımız halde keşke hepimizi kapsayan bir destekleme olsaydı.”

Doğu
PERİNÇEK

dogu.perincek@vatanpartisi.org.tr

MERHABA KAMUCULUK - 14

Ekmek teknesi için para basmak

VATAN Partisi'nin Üretim Devrimi Programı'nın 18. Maddesi bugün Türkiye'nin parasal çözümü oldu: "Şu anda Merkez Bankası ekonomiyi karışık gelen banknotun sadece yüzde 15'ini basmaktadır. Merkez Bankası, Türkiye Devletinin emniyetle iç piyasadaki para dolaşımının bütününi karşılayan para basımında bulunacaktır. Özel bankaların kaydı para üretmek elde ettikleri senyörj geliri kamu gelirine dönüştürülecektir." (Doğu Perinçek, *Üretim Devrimi*, Kaynak Yayınları, Birinci basım, İstanbul, Aralık 2019, s.48.)

IMF'NİN ÖCÜLERİNDEN ARTIK KORKMUYORUZ

Türkiye dara düşünce, cesaretimiz de yerine geldi. IMF'nin öcülerini artık kimseyi korkutmayor. Herkes, Vatan Partisi'nin çözümüne geldi. Küresel merkezler, "sıkı para politikası" başlığı altında kendi paramızı basma egemenliğini bile elimizden almışlardı. Dayatmalarının amacı biliniyor: Türk Lirasını çarşanımızdan kovalım, piyasalarımızda Dolar ve Avro dolaşsın. Böylece ABD ve Avrupa'ya haraç ödeyelim.

TASARRUF VE YATIRIM YÖNTEMİ

Para basma, Milli Direnme Ekonomisinin gereği olarak gündeme geldi. Bununla birlikte aynı zamanda bir tasarruf ve yatırım yöntemidir. Bu yöntemle milli üretimin bir kesimini kamu kaynağına dönüştürülmüş oluyor. Başka deyişle vergi toplamış oluyor.

Kamu kaynaklarını büyütmenin başka yolları da kuşkusuz akıllara geliyor. Toplum içinde devlet yönetiminin lüks ve savurganlığına karşı tepkiler büyüyor ve haklı talepler yükseliyor. Milletten fedakârlık istenirken, devlet yöneticilerinin örnek olması talep ediliyor. Vatan Partisi'nin Üretim Devimi Programı'nın 4. Maddesi de "Devlet görevlilerinin sade yaşamasını, gösteriş ve israfı sona verilmesini" öngörüyor. Evet bu yoldan elde edilecek kaynak vardır ama çok sınırlıdır. Devlet yöneticilerinin halkın zorluklarını paylaşması ülkede dayanışma ruhunu güçlendirmek için şarttır.

MİLLİ DİRENME EKONOMİSİ VE EKMEK TEKNESİ

Para basmaya gelince, günümüz koşullarında kaynak yaratmak açısından etkin bir önlem olduğu artık kabul görmüştür. Mesele basılan paranın ekmek teknesini korumak için kullanılmasıdır. Eğer bu yoldan bütün milletten topladığınız vergiyi, her eve bin liralık gıda çeki olarak dağıtırsanız, halkı aldatmaktan başka bir iş yapmamış olursunuz.

Elbette bugün karşılaştığımız koşullarda, devlet geçim derdi olan vatandaşlarımızın yardımına koşacaktır. Ama her ev geçim derdi içinde değil. Her eve dağıttığınız zaman, eşitlik olmuyor, tersine eşitliği bozuyorsunuz.

Türk siyasetinin artık şu sadaka dağıtma anlayışından kurtulması gerekiyor. Kamu kaynaklarının yerinde kullanılması için, bugün Milli Direnme Ekonomisinin önceliklerinin uygulanması gerekiyor. Gıda Güvenliğini, Sağlıkta Güvenliği, Milli Savunmanın Güvenliğini ve Eğitimde Güvenliği sağlamak için, öncelikle ciddi yatırımlara gerek var.

Ekmek teknesi, ülkenin Üretim Çarkıdır. Bugün sadaka dağıtarak alacağınız mesafe sınırlıdır. Ama üretim çarkını çevirirsek, iflâslardan kurtuluruz, işten çıkarılanları önlüyoruz, ücretsiz izinlere engel oluruz, daha önemlisi üretimi sürdürerek toplumun ekonomik ihtiyaçlarını karşılar ve ahlâkı ayakta tutarız.

ÜRETİMİ SÜRDÜRMEK İÇİN KAMULAŞTIRMA

Para basarak toplanan vergilerin kullanılmasında, iflas eden işletmelerin kamulaştırılmasına öncelik verilmelidir. Böylece istihdamı korumuş ve üretimi sürdürmüş oluruz.

Hele Koronavirüs salgınından sonra daha da ağırlaşan ekonomik kriz koşullarında, iflas eden ve iflas tehdidiyle karşı karşıya gelen işletmelerin sayısı ülkücüleri boyutlardadır. Bu durumda üretim çarkının işlemesi ve Türkiye'nin ekmek teknesinin korunması, ekonominin birinci sorunudur. Vatan Partisi'nin Üretim Devrimi Programının 10. Maddesinde düzenlediği "İflas Eden İşletmelerin İstihdamı Korumak ve Üretimi Sürdürmek Amacıyla Kamulaştırılması" gerekiyor. Öbür gün bu konuyu işleyeceğiz.

KİTAP

FİLM

Emir Custrica'nın bütün filmleri birer sinema şaheseri. Ancak Koronavirüsle savaş koşullarında hem taşlanabilirlik duygularımızı ateşlemek hem de neşemizi bulmak için Underground filmi.

YARIN: MERHABA KAMUCULUK - 15 MERHABA POLAT

Altı saat tuvalete bile gitmeden çalışıyorlar

Türkiye'de yoğun bakım yatak sayısı ortalamanın üstünde, ancak yoğun bakım hemşiresi sayısı açısından durum hiç de öyle değil. Yoğun bakım hemşireleri, 24 saatlik vardiya ile aralıksız çalışıyor. Koruyucu ekipmanları çıkarıp giyme gücünü nedeniyle altı saatte bir ancak mola verebiliyorlar

YOĞUN bakım hemşireleri, Covid-19 mücadelesinin isimsiz kahramanları. Yeterli sayıda olmadıkları için çoğu hastanede 24 saatlik vardiya ile çalışıyorlar. Bu sistemle çalışan bir yoğun bakım hemşiresi koruyucu ekipmanlarını giyip sabah 8'de nöbete başlıyor. Altı saat boyunca tuvalete bile gitmeden, dışarıyla tamamen iletişimini kesip hastaların bakımıyla ilgileniyor. Altı saatin sonunda 15 dakikalık mola var. Hızla yemeğini yeyip ihtiyaçlarını gideriyor, sonra bir kez daha o ağır giysilerin içine giriyor. Bir 6 saat daha, bir daha, bir daha... Günü altı saatlik dört dilimde tamamlıyor. Bu çalışma sistemi, hemşirelerin hem kendi güvenliklerini hem de hasta güvenliğini tehdit ediyor.

Türk Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği Başkanı Ebru Kiraner, 24 saatlik çalışmayı hemşire yetersizliği nedeniyle devam ettirdiklerini söyledi: "Bazı hastanelerde ciddi yoğunluk var. Bu sistem, salgın dönemine de uygun değil. Bulaş riski artıyor. Yoğun bakım gibi kritik bir alanda bu kadar uzun çalışmak hasta güvenliği açısından da riskli."

'ÖZEL SEKTÖRDE SÜREKLİ HASTANEDE'

Hemşireler, üniversite hastanelerinde genellikle 12 saatlik vardiya ile çalışıyor. Bazı özel hastanelerde çalışma saati ayda 250 saati buluyor, üstelik asgari ücret karşılığında.

Türk Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği'nin verilerine göre Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerde bile 24 saatlik çalışma sistemi yaygın. Ebru Kiraner, sistemin nasıl işlediğini anlattı:

"Koruyucu ekipman ve hemşire sayısına bağlı olarak farklı uygulamalar da olabiliyor. Duruma göre 4-6 saat içinde kalıyorlar. Üst üste olan koruyucu ekipmanları giyiyorlar. Onlarla çalışması çok zor. Ekipmanı çıkardıklarında hemşire formları terden sırlıklı kalmış oluyor."

"Çalışmanın son bir saatinde bir sonraki ekip de içeriye giriyor. Hastalarla ilgili aktarılması gereken, kayıt altına alınması gereken bilgiler paylaşılıyor."

"Hemşire, koruyucu ekipmanları giydikten sonra lavaboya, su içmeye yemek

yemeye gidemez. İnsani gereksinimlerinin hiçbirini karşılayamaz. Ailesiyle ilgili acil bir durum olsa telefonuna erişemez. Telefonla içeriye giremez. Çünkü ekipmanların dışarıyla temas etmemesi gerekiyor. Kamuda da böyle, özelde de böyle. Özel sektörde ayda 250 saat, asgari ücretle çalışıyorlar. Bu insanlar neredeyse sürekli hastaneler. Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında, hemşirelerin günde en fazla 12 saat çalışmaları ve haftalık 48 saat çalışmayı geçmemesi gerektiği belirtilir."

'DENEYİMLİLER REHBERLİK EDEBİLİR'

Türkiye'deki yoğun bakım hemşiresi sayısı belirsiz. Kiraner "2016 yılında 12 bin 300 yoğun bakım hemşiresi vardı. Atanan hemşireler oldu" dedi Kiraner, virüse yakalananların sayısını da bilmediklerini belirtti: "Sağlık Bakanlığı'ndan bir önce kaç hemşirenin pozitif, kaç hemşirenin şüpheli vaka olduğunu açıklamasını bekliyoruz."

Sağlık Bakanlığı 11 bin hemşire atayacağını ilan etti. Türk Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği bununla ilgili kamuoyuna bir rapor ve değerlendirme sundu. Yeni atanan hemşirelerin yoğun bakımlarda çalışması riskli. Yeni atayarak görevlendirilmesi gerektiğini savunan derneğin yoğun bakımla ilgili önerisi şöyle: "Rehberlik yöntemi kullanılarak, deneyimli yoğun bakım hemşirelerinin, hastanelerin diğer alanlarından görevlendirilecek hemşireler ile eşleştirilerek yoğun bakımda çalışmaya başlanması, hasta bakımını tecrübeli yoğun bakım hemşiresinin sorumluluğunda yürütmesini öneriyoruz."

'EMEKLİLER GÖREVE HAZIR OLMALI'

Kiraner, salgında daha fazla hemşireye ihtiyaç olabileceğine dikkat çekti: "İhtiyaç olması halinde emekliler ve eğitiminin son yılındaki hemşireler, başka meslekler geçener, akademisyenler göreve hazır olmalı."

Hemşirelerin zaman zaman sosyal medyada paylaştığı 'güçlüyüz' görüntüleri halka umut veriyor.

Hasta başına bir hemşire öneriliyor

"**LİTERATÜRDE** üçüncü düzey yoğun bakımlarda iki hastaya bir hemşire bakar diye yazar. Hemşire eksiği nedeniyle bunu salgından önce de yapamıyorduk. Üç hastaya bir hemşire düşen yerler var. Singapur ve Çin yayınlarında Covid-19 hastalarıyla ilgili hasta başına bir hemşire olması öneriliyor."

'AMELİYATHANE BİR GECEDE YOĞUN BAKIM OLDU'

"Singapur'da 4-6 saatlik ekipler oluşturmışlar. Bir ekip 4 ila 6 saat çalışıp evine gidiyor. Bir sonraki gün işe geliyor. Ancak bizim bu kadar hemşiremi yok. Yoğunluk nedeniyle ameliyathanelerde ya da başka servislere çalışan hemşireler yoğun bakımlarda görevlendirilmeye başlandı. Bir ameliyathane bir gecede 12 yataklı yoğun bakıma dönüştürülüyor. Açığı bir şekilde kapatmaya çalışıyorlar. Bu çabalar çok kıymetli. Meslektaşlarımızın olan ihtiyacımız önümüzdeki günlerde daha da artacak."

Bir börek bir portakalla öğün geçiriyorlar

"**HASTANELERDE** yemekhaneler kapandı. Özel, kamu hemen hemen bütün hastanelerde beslenme koşulları kötüleşti."

"Dünya Sağlık Örgütü beslenmenin önemine dikkat çekiyor. Hastanelerden çok kötü fotoğraflar geliyor. Sağlık personeli bir börek bir portakalla akşam yemeğini geçirmek zorunda kalıyor. Sağlık Bakanlığı'na da yazdık, şu salgın döneminde biraz daha protein, karbonhidrat ve yağ oranı hesaplanmış doyurucu ürünler verilmeli."

Özel hastaneler evrak imzalıyor

MEDİKİTİK internet sitesinin haberine göre bazı özel hastaneler hemşirelere "Covid-19 virüsü bulaşsa dahi kurumu bundan dolayı sorumlu tutmayacağımı ve hiçbir hak talep etmeyeceğimi kabul ve taahhüt ederim" şeklinde düzenlenmiş evrak imzalıyor. Bir başka iddia da, özel hastanelerin hemşirelere "İşyerinde hizmet azalmasına bağlı olarak uygulanacak kısa çalışma ödeneği uygulamasına katılmayı talep ve kabul ediyorum" şeklinde düzenlenmiş evrak imzalattığı yönünde.

FATMA HEMŞİRE 'SAHA'DAN KONUŞTU:

'Sızlanma değil çözüm zamanı'

FÜSUN İKİKARDEŞ

FATMA Utkan, gencecik ama tecrübeli bir hemşire. Resmen atanma tarihiyle konuşursak dokuz yıldır, yoğun bakım ve onkoloji bölümlerindeki çalışmasını sayarsak on yıldan fazladır meslekte. Aynı zamanda sağlık haber portalı Medikritik'te yazarı, editörlük yapıyor. Halen İstanbul'da görev yapan Fatma Hemşire, sağlık nedenlerinden dolayı, son birkaç yıldır poliklinikte çalışıyor. Fatma Hemşire, onun deyişle "cephede" ya da "sahada" çalışan meslektaşlarının ruh halini Aydınlik'a anlattı.

'CEPHE GERİSİNDEYİZ AKLİMİZ ALANDA'

Fatma Utkan, Sağlık Meslek Lisesinde, ardından Hemşirelik Yüksek Okulunda yetişmiş bir hemşire. Küçük yaşından itibaren aile çevresinde tanık olduğu kanser vakaları ve yol açtığı kayıplar onu derinden etkilemiş, kararını vermiş: Sağlıkçı olacak, şifa dağıtacak!

Daha lise yıllarında, onkoloji ve yoğun bakım servislerini gözüne kestirmiş. Belki en meşakkatli, en ağır bölümler, ama "Yaparsak ama en iyisi olmalı, mesleğin hakkını vermeli" demiş. Lise ve üniversite stajlarında hep bu bölümlerde çalışmaya gönüllü olmuş, son sınıfta da Yoğun Bakım intörn eğitimi almış. Ancak, 2015 sonu, 2016 başında ortaya çıkan sağlık sorunu nedeniyle zorunlu olarak polikliniklere geçiş yapmış, her bölümde çalışmış, tecrübe edinmiş, son olarak da cerrahi bilimlerde göreve başlamış. Önüne koyduğu yeni hedefi halk sağlığı ve sağlık hukukunda uzmanlaşmak. Şu korona vartasını atlattınca bu yolda ilerleyecek, adını şimdiden bir kenara yazalım...

'GİDEBİLEN HERKESİ ALANA GÖNDERELİM'

Her bölümde tecrübesi olan Fatma Hemşire, koronadan önce on kişinin yaptığı işi, bugün dört-beş kişinin üstlendi-

ğini söyledi. Arkadaşlarının "Alana gidebilen herkesi alana gönderelim" noktasında hemfikir olduğunu vurguladı: "Kalanların da aklı alanda. Bir arkadaşımız, 35 yıllık hemşire, yaşı 50'nin üstünde olduğu için gönderilmedi, 'Kendimi savaştan kaçan asker gibi hissediyorum' diyor! Düşünsenize! Hâlâ savaşa girmek istiyor, 'Beni de alın' diyor. Gurur verici bir tepki. Şu anda biz cephe gerisindeyiz. Avrupa'daki sürekli ağlayan hemşireler gibi değiliz."

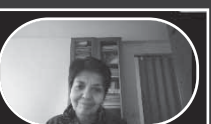
"Alanda olmayan dört kişiye. Birinin çocuğunda ciddi sorun var, ikimizin sağlık nedenleri var, bir de bu ablamız. İhtiyaç olduğunda takviyeye de gideriz. Başhemşireliğe de bunu söylüyoruz zaten."

'YOĞUN BAKIM HEMŞİRESİ FARKLIDIR'

Fatma Utkan'ın yoğun bakımda da yoğun bir tecrübesi var. Diğer servis hemşirelerinin de kutsal bir görev üstlendiğini unutmuyarak farkı şöyle anlattı: "Bizim 'özellikli birimler' dediğimiz yoğun bakım, acil ve diyaliz, ayrı kategoridir. Farkı şöyle: Diyelim lisans eğitimi aldınız, hemşire oldunuz. Sonra yoğun bakıma gitmek için üç aylık bir eğitim ve pratik eğitim alıyorsunuz. İntörn eğitimi almıyadım, hayatım boyunca yoğun bakım göremeyecektim. Bütün alanların yaptığı işleri yoğun bakımda yapıyorsunuz. Diğer servislere tansiyon ölçeriz ama hepsine sonda takmayız, beslenme tüpü olmaz mesela. Yatan hastayla 24 saat beraberisin, en rahat hangi pozisyonda nefes alıyor takip edeceksin. Kendi annenin babanın altını değiştirmesin ama burada yaparsın."

MORAL NE ZAMAN BOZULUR

Peki, kayıplarda ne yaşıyorlar? Moral çöküntüsü olmu mu, diye sorduk, "Moral bozulması, ancak siz hata yaparsanız olur" yanıtını aldık. Fatma Utkan, sözle devam etti: "Siz, bütün imkanları seferber ederek hastaya en iyi kalitede bir hizmet sunduysanız, yapacak bir şey yok. Biz eli-

Fatma Utkan'la internet üzerinden görüştük. Fatma hemşire 'Sıkıntımız yok mu, elbette var, ama çözüm üretmek peşindeyiz' diyor.

mizden geleni yaparız. Şunu eksik yaptım, derse o zaman üzülür."

Panik havası ise bakın şöyle başlamış: "Bu sürecin başında panik ihtimali ortaya çıktı, ama konunun malzeme yetersizliğiyle ilgili yoktu. Bazı eksikler sıkıntılar var, ama moral bozan bunlar değil! Moral bozan ortaklıkta gezen videolar. Hıçkırığa hıçkırığa ağlayanlar, bize neden yemek bırakılmadı diye öfkelenenler, bunları Bizden böyle fotoğraf çıkmaz! Bizim hemşire arkadaşların morali bunları görünce bozuldu."

'AVRUPA'DAKİ HEMŞİRELERDEN FARKLIYIZ'

"Sıkıntımız yok mu, elbette var, ama çözüm üretmek peşindeyiz. Yapıcı öneriler geliştirmeye çalışınız" diye konuşan Hemşire Fatma Utkan, hemşire arkadaşlarının ne zaman gözyaşı döktüğünü ise şöyle anlattı:

"Ağlamadı değil ağladılar, onu da gördüm. O videolardan etkilenip, halkımızı düşünüp ya halkımıza yetemesezsek diye korktukları için ağladılar. Askerlerimizin savaşta kanayan yaralarını gizlemesi gibiydi, hiçbir farkı yok. Bizimkiler asla ekranlara çıkıp hıçkırığa hıçkırığa 'Öldük bittik' der mi? Asla demezler! Bizim de kayıplarımız oldu, ama Türkiye'de böyle bir feryat figan olmaz. Kültürümüzde yok, velleveye vermeziz. Sızlanan kişileri de sevmeyiz. Avrupa'dan gelen videolara bakıyoruz, feryat ediyor, halkı korkutuyor, meslektaşlarımızı da moralini bozuyorsun. Neye yarar? İşe katkısı, faydası yok, kaos isteyenlere faydası var. Hayatını kaybeden sağlıkçılarımız ve vatandaşlarımız için üzüliyoruz, baş sağlığı diliyoruz."

KORONAVİRÜSLE mücadele risk sıralamasında en önde yer alan meslek grubu, sağlık çalışanları. Sağlık Bakanı Fahrettin Koca'nın açıkladığı son rakamlar da durumun ciddiyetini ortaya koyuyor. Bakan Koca, sağlık kurumlarının maske, eldiven gibi ihtiyaçlarının karşılandığını söyledi. Ancak, Aydınlik'a konuşan aile hekimleri sağlanan malzemenin yetersiz kaldığını belirttiler.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullar ve Milli Savunma Bakanlığına bağlı kurumlar maske, önlük, dezenfektan vb. üretimine başladı. Türkiye İhracatçılar Meclisi de maske ve dezenfektan sıkıntısını aşmak için üretim seferberliği başlattı. TIM, 100 tesiste günlük 1 milyon maske, 100 bin adet dezenfektan üreteceğini açıkladı. Bu gelişmelere rağmen özellikle sosyal medyada,

Ercan KUÇUK

sağlık çalışanlarına ait olduğu iddia edilen hesaplarda, gerekli malzemelerin sağlanamadığı belirtiliyor.

Bir devlet hastanesinin basın sorumlusu, Aydınlik'a yaptığı açıklamada, ilk günlerde firmaların stok yapmasından dolayı sıkıntı olduğunu belirtti. Yetkili, İçişleri Bakanlığı'nın müdahalesinin ardından tedarik sorunlarının kalmadığını, hastaneye gelen hastalara maske dağıtımını dahi yapmaya başladıklarını söyledi.

'10 MASKE GÖNDERİLDİ AMA YETERSİZ'

Aile hekimi Dr. Demet Turgut da fiyatların yükselmesi ve tedarik sorununa vatandaşların gerekli gereksiz çok fazla maske alması ve firmaların stok yapmasının neden olduğunu söyledi. Yurtdışından gelenler için aile sağlığı merkezlerinden rapor alın

dendiğini belirten Turgut, buna hem kendi sağlığını hem de hastaların sağlığını riske attığı için itiraz ettiklerini söyledi. Kendilerine gönderilen cari ödenekten maske, karantina kıyafetlerini kendilerinin aldıklarını vurgulayan Turgut şunları söyledi:

"Hastanelere gerekli ekipmanlar daha önce sağlandı. Şu anda İstanbul'da 34 meslektaşımızda koronavirüs pozitif çıktı. Bu sayı gitgide artıyor. Malzeme tedariki yavaş yavaş başladı. Hâlâ yeterli sayıda ekipman gönderilmiyor. 10 tane gönderdiler. Geçen günlerde pozitif hasta geldi, ambulans çağırıldı. O maskeyi bir daha takmamanız gerekiyor. Ama yeterince yok elimizde. Çoğu şeyi zaten biz aldık. Müdürlükler yeterli yardım yapmıyor. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde yetersiz dağıtım söz konusu. Hastaneler de çok ciddi sıkıntıda. Haseki'de tedaviye eklenen ilaçlarla ilgili stoklarda ciddi bir sıkıntı var. Biz aile hekimleri olarak stoklardan toplayıp takviye etmeye çalışıyoruz."

'PLANLAMA VE DAĞITIMDA DENGESİZLİK VAR'

Aile Hekimleri Dernekleri Federasyonu (AHEF) Başkanı Dr. Özlem Sezen, tedarik sorununun illerdeki planlama ve dağıtımdaki dengesizlikten kaynaklandığını vurguladı. Sağlık Bakanlığı adına malzeme alımlarının Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş. (USHAŞ) tarafından yapılarak il sağlık müdürlüklerine gönderildiğini belirten Sezen, şunları söyledi: "Sadece maske değil. Eldiven, bone, önlük de bizim ihtiyaçlarımız arasında. Cerrahi maskeler tek kullanımlık. Belli bir nemlenme seviyesinden sonra değiştiriyoruz. Bu yüzden tam bir ekipman şeklinde gönderilmeli. Bizim aile sağlık merkezimize ilk hafta üç maske beş eldiven gönderildi. Daha

sonra beş maske 12 eldiven. Gönderiliyor ama eksik ve devamlılığı yok. Ya öncelikler doğru belirlenmiyor, ya da bazı birimler daha çok önemseniyor. Dağıtımla ilgili sorunlar var. Hastanelere öncelik tanınıyor. Biz de tanı almamış olan kişilerle karşılaşıyoruz. Hastanelerin poliklinikleri çok azaldığı için hastayla en çok biz ilgileniyoruz. Malzemenin devamlılığı çok önemli. USHAŞ Başkanı Cevat Şengül ile görüşüp kişisel koruyucu ekipmanların devamlılığı, aile hekimliğinin desteklenmesi taleplerimizi söyledim Bu konuda dağıtımların olacağını, N95 maskelerin aile hekimlerine de kişi başı 10'ar tane gönderileceğini söyledi.

"Gereksiz talep olması fiyatları artırıyor. Talep çok olunca karaborsaya döndü. Artık fiyatın düşmesi gerekiyor. Bakanlıkların buna müdahale edeceğini, fiyatların normal seviyesine ineceğini düşünüyorum."

Çapa'nın efsane hocası Kayacan'a saygı duruşu

HABER MERKEZİ

İSTANBUL Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Dahili Hastalıklar Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Prof. Dr. Seyit Mehmet Kayacan'ın vedası yakınları, hastaları, meslektaşları için büyük bir acı yarattı. Kayacan'ın ölüm haberini alanlar yakınlarını arayarak başsağlığı diledi. Karşılaştığı herkese ayrımsızın yardım eden, elini uzatan Kayacan, dün İstanbul'da toprağa verildi. Cenaze töreni, koronavirüs önlemleri nedeniyle sadece birinci dereceden yakınlarının katılımıyla yapılabildi.

Geçirdiği kalp krizi sonrası aramızdan ayrılan Kayacan hocamızı için dün Çapa'da bir anma töreni düzenlendi. Fakülte bahçesindeki törene fakülte personeli maskeleriyle ve mesafe kuralına uyarak katıldı. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Tufan Tükek, törende meslektaşlarına hitap etti:

"Herkes yardım etmeyi seven bir insandı, çok iyi niyetliydi. Vatanını, milletini çok sevdi. Her türlü zorluğa karşı göğüs germesini çok iyi bilirdi. Cumartesi günü aldığımız haberdan dolayı çok olduk. Halen şoku devam ediyor üzerimizde. Hiç beklenmedik birseydi. Çok erken oldu, acımız çok büyük. Ama sağlıkçılar olarak bu dönemde buna hazır olmalıyız. Kendimizi çok iyi korumak zorundayız. Çok dikkatli olmak zorundayız."

Konuşmanın ardından Çapa personeli, Kayacan için bir dakikalık saygı duruşunda bulundu.

Tükek sosyal medya hesabında anmayı paylaştı. Daha sonra şu ifadeleri kullandı:

"Korona süreci ve sağlık çalışanlarının yüklendiği aşırı stres çok dikkatlice üzerinde durulması gereken bir konudur. Yıllarını eğitim öğretime adanmış hocalarımız bu süreçte korona dışı nedenlerle de kaybedilebiliyor."

LÖSEV BAŞKANINDAN KORONAVİRÜS MÜJDESİ

'Plazma tedavisi için hastanemize izin verildi'

AYDINLIK / ANKARA

LÖSEV Kurucu Başkanı Dr. Üstün Ezer, koronavirüs hastalığı geçirmiş hastalardan alınarak ağır yoğun bakım korona hastalarına verilecek plazma tedavisi için LÖSANTE Hastanesinin yazılı bilimsel başvurusuna Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'ndan olumlu izin verildiğini açıkladı.

Dr. Üstün Ezer, koronavirüs salgını tedavisine ilişkin Twitter sayfasından açıklamalarda bulundu. Ezer, "Ağır ve ciddi korona hastalarında ölümler azalabilir" başlığı altında yaptığı paylaşımda şöyle dedi: "Korona hastalığı geçirmiş hastalardan alınarak ağır yoğun bakım korona hastalarına verilecek plazma tedavisi için LÖSEV/LÖSANTE Hastanemizin yazılı bilimsel başvurusuna Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'ndan olumlu izin verildi. LÖSANTE Hastanesi Kovid 19 Bilim Kurulu, çalışmalarına başla-yarak öncelikle korona hastalığı geçirip gönüllü olarak plazmasını, steril ve tek kullanımlık tera-

patikaferez yöntemi ile verecek, hayat kurtaran gönüllülerle iletişim kuracaktır. Immün antikor tarama yöntemiyle."

'HASTALARDAN ÜCRET TALEP EDİLMEMEYEC'

Ezer, bunun yanında mezenkimal kök hücre nakli yöntemi ile tedavi olanaklarına da olumlu izin verilmesinin beklendiğini belirtti ve mesajında şu satırlara yer verdi: "Tüm bu bilimsel araştırmalar için üniversiteler ile ortaklık istenecektir. Giderler LÖSEV Araştırma Fonundan karşılanacak olup hastadan ücret talep edilmeyecektir."

SAĞLIK ÇALIŞANLARI İÇİN RİSK BÜYÜDÜ

GENEL SAĞLIK-İŞ:

ÖNLEMLER ARTIRILMALI

AYDINLIK / ANKARA

GENEL Sağlık-İş Genel Başkanı Zekiye Bacaksız, koronavirüs salgını karşısında sağlık çalışanları açısından riskin büyüdüğüne dikkat çekti, onlara yönelik koruma önlemlerinin artırılmasını istedi.

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, 1 Nisan günü, 601 sağlık personelinin Kovid-19 virüsü ile enfekte olduğunu söylemişti. Zekiye Bacaksız, sendika üyelerinden ve sahadan aldıkları bilgiye göre enfekte olan sağlık çalışanı sayısının arttığını belirtti. Birçok farklı branştan sağlık emekçisinin yoğun bakımda ve entübe olduğunu, bir kısmının da hayatını kaybettiğini belirten Bacaksız, şöyle sürdürdü: "Özellikle henüz test sonuçları çıkmadığı için açıklanan bu sayının içinde yer almayan ancak BT'de Kovid-19'a has lezyon tespit edilen birçok sağlık emekçisinin olduğunu biliyoruz."

Bacaksız, hastanelerde sadece enfeksiyon hastalıkları kliniğinde, yoğun bakım ünitelerinde ve acil servislerde çalışan sağlık emekçilerinin değil tüm branşlardan sağlık çalışanlarının risk altında olduğunu söyledi.

DiĞER ÇALIŞANLAR

Genel Sağlık-İş Genel Başkanı Zekiye Bacaksız, gözden kaçırılan çok önemli bir başka konu daha bulunduğunu belirterek şunları söyledi: "Sağlık emekçisi olmayan ancak hastanelerde veya birinci basamakta çalışan temizlik görevlilerinin, güvenlik görevlilerinin

veya yemek, hasta nakli vb. lojistik desteği sağlayan diğer birimlerde çalışanların ya da idari görevleri örneğin muhasebe ve hasta kayıt gibi işlemleri yürüten personelin ne kadarının enfekte olduğu konusunda hiçbir resmi veri bulunmamaktadır. Aslında bu kişiler de sağlık sisteminin büyük bir yükünü taşımakta, ayrıca enfekte olduklarında potansiyel taşıyıcı ve bulaştırıcı olarak virüsün daha hızlı bir biçimde yayılmasına sebep olmaktadır."

ÖNERİLER

Bütün bu bilgiler ışığında Kovid-19 salgını ile mücadelede birinci sırada yer alan ve bu mücadelenin olmazsa olmazı olan sağlık emekçilerinin mevcut önlemlerle yeterince korunamadığı kanaati oluştuğunu belirten Bacaksız şu önerilerde bulundu:

■ DSÖ'nün ve HASUDER'in belirlemiş olduğu şemadan farklı olarak kişisel koruyucu ekipmanın (KKE-Cerrahi maske, önlük, eldiven, gözlük, yüz koruyucu) sadece hasta olduğu testlerle doğrulanmış olan Kovid-19 pozitif kişilerle doğrudan temas içinde olan sağlık emekçileri tarafından kullanılmasının sağlanması ve bu birimlere yeterli miktarda KKE gönderilmesi gereklidir.

■ Pandemi hastanelerinde sadece hastaların bulunduğu alanlarda değil, hastanenin

tüm alanlarında sağlık çalışanlarının KKE giymesinin sağlanması yaşamsaldır.

■ Pozitif olup olmadığına bakılmaksızın tüm hastalarla aynı mekanları paylaşan temizlik, idari ve lojistik birimlerde görevli diğer çalışanların da KKE kullanması sağlanmalıdır.

■ Sağlık kuruluşlarına başvuran tüm vatandaşlara, taşıyıcı olabilecekleri düşünülerek, semptom değerlendirmesi yapılmaksızın, sağlık kurumuna girdikleri anda takmak üzere ücretsiz olarak cerrahi maske verilerek takmaları sağlanmalıdır.

■ Sağlık çalışanlarına düzenli aralıklarla test yapılmalı, pozitif bulunanlarla ilgili karantina ve tedavi prosedürleri hızla uygulanarak hem sağlıklarına bir an önce kavuşmaları sağlanmalı hem de virüsü başkalarına bulaştırmaları önlenmelidir.

■ Kovid-19 tespit edilen sağlık çalışanlarının, çalıştıkları pozisyonlara göre iş kazası veya meslek hastalığı bildirimi yapılmalı, ileride ortaya çıkabilecek mağduriyetlerinin giderilmesi bakımından kayıt altına alınmalıdır.

■ Büyük risk altında çalışan sağlık personeli enfekte olup ailelerine de bulaştırmaktan endişe etmektedir. Sağlık personelinin konaklama ve beslenme ihtiyacının yeterli ve sağlıklı bir şekilde organize edilemediği, yapılan başvurulardan anlaşılmaktadır. Bu sıkıntıların ortadan kaldırılması için dışlayıcı tutumdan vazgeçilmeli, devlet yönetme sorumluluğuyla ve parti ayrımı yapılmaksızın, tüm belediyelerin desteği bir an önce kabul edilmelidir.

CKD'den 'ŞEHİT' için imza kampanyası

CUMHURİYET Kadınları Derneği (CKD), koronavirüs salgınında hayatını kaybeden sağlık çalışanlarının resmi olarak "görev şehidi" statüsüne alınması için, kurumsal web sitesinde bir imza kampanyası başlattı. cumhuriyetkadınlari.org.tr sitesinde yer alan kampanya için, "Sağlık ordumuzun 'görev şehitleri' için, üzerimize düşeni yapmak üzere Milletimizi bu kampanyayı desteklemeye çağırıyoruz" denildi.

İmza kampanyası metninde, savaşlarda ön cephede görev alanların canlarını ilk feda etmeyi kabul edenler olduğu belirtilerek, şu ifadeler kullanıldı: "O savaş, ilk fedailerin canlarını vermesiyle başlar ve öyle kazanılır. Ön cephenin fedaileri, geride kalanların can evine yerleşir ve bir daha unutulmazlar. Tüm dünyayla birlikte Türkiye'mizi de saran 'Kovid-19' salgınına karşı verdiğimiz savaşın ön cephedeki fedaileri,

ri, sağlığı ordumuzun çalışanlarıdır..."

Cumhuriyet Kadınları Derneği olarak bu salgında hayatını kaybeden ilk hastamızın doktorlarından Prof. Dr. Cemil Taşçoğlu nezdinde, kaybettığımız sağlık emekçilerinin anıları önünde saygıyla eğiliyor; Devletimizden, Kovid-19 salgını sırasında, Kovid-19 hastalarını tedavi ederken kendi de hastalanarak hayatını kaybeden sağlık çalışanlarımızı "görev şehidi" unvanının verilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmasını talep ediyoruz."

KORONAVİRÜS YAZILI BASINI DA VURDU

Destek sağlanmazsa gazeteler kapanacak!

Türkiye’de yazılı basının sorunları bitmek bilmiyor. Dövizde yaşanan kriz ve buna bağlı olarak ithal kağıt krizi yazılı basını nefes alamaz hale getirmiş, ulusal bazda yayın yapan birçok gazete kapanmak zorunda kalmıştı. Şimdi de tüm dünyada görülen koronavirüs yazılı basına bulaştı. Aydınlik’a konuşan meslek örgütü temsilcileri bir an önce ekonomik destek paketi açıklanması gerektiğini vurguladı

ERCAN KÜÇÜK

GAZETELERİN en önemli gelir kaynaklarını Basın İlan Kurumu (BIK) üzerinden alınan resmi ilanlar oluşturuyor. Ancak yargıda alınan tedbirler sonucunda icra, iflas ve ihale ilanları, duyuruları yayınlanamayacak. Önemli ölçüde azalmış olan resmi ilanlar daha da azalacak. Kapanan, üretim yapamayan özel işletmeler de reklam kısıtlamasına gidiyor. BİK tarafından alınan tedbirler kapsamında gazetelerin yüzde 15 oranında masrafı aşağı çekildi ancak resmi ilanların ve gazete satışlarının düşmesi ile birlikte önümüzdeki günlerde gazeteler yayın yapamaz duruma gelecek. Doların da 7 TL’ye dayanması, zaten yüksek olan maliyetleri daha da artırıyor. “BIK’in verdiği destek yüzde 40 civarındaydı” diyerek resmi ilanların yazılı basın için önemini vurgulayan

Yılmaz Karaca

'BASMAYIN, GERİ DÖNÜYOR'

“Eskişehir’de 6 gün içerisinde gazetelere sadece 1500 TL’lik ilan geldi. Nisan ayında gelecek resmi ilanlar yüzde 10-15’lere düşecek. 100 bin TL ilan alan gazete 8-10 bin TL alabilecek. Kaybımız yüzde 90’lara çıkacak. Özel ilan alma şansımız hiç yok. Satış şansımız da hiç yok. Dağıtım şirketleri tüm gazeteleri uyarak, ‘boşu boşuna bu kadar gazete basmayın, giden aynen geri geliyor’ diyor. Gazetelerin kadrosunu düşür-

‘Ödemeler ertelenmeli’

BIK Genel Kurul Üyesi ve Türkiye Gazeteciler Konfederasyonu Genel Başkanı Nuri Kolaylı, koronavirüs salgınının basın sektörünü derinden etkilediğini belirterek, basın emekçilerinin ve basın kuruluşlarının bu zor dönemde desteklenmesini istedi. Kolaylı, alınması gereken diğer önlemleri ve basın sektörünün beklentilerini şöyle özetledi; “Bu önerilerimizi; Anadolu Ajansı’nın 3 ay süreyle yerel basından abone ücreti almaması, RTÜK paylarıyla, Türksat kirasının alınmaması veya ertelenmesi, kiranın Türk lirasına çevrilmesi, sigorta ve muhtasar ödemelerinin 3 ay ertelenmesi, vergi borcu sorgulamasına 3 ay süreyle ara verilmesi, başta gazete kağıdı olmak üzere gazete sarf malzemeleri temininin kolaylaştırılması olarak sıralayabiliriz.” “Kamu görevi yapan arkadaşlarımız zor şartlarda özveriyle görev yapmaktadır. Virüsün tehdidine karşın, gerek sahada gerekse işyerlerinde görevli meslektaşlarımızın hijyen şartlarının sağlanması gerekmektedir.”

me, işçisini ücretsiz izne çıkarma şansı da yok. Bu ay maaşları zor ödedi insanlar. Ama nisan ayı maaşına geldiğinde kesinlikle hiçbir gazete ödeyemeyecek. Baskı paraları da ödenemeyecek. Bu krizden basının sağ çıkması mümkün değil. Nisan sonunda birçok gazetenin çaresizlikten kapandığını göreceğiz. Bugün en az 20-25 arkadaşla konuştum. ‘Nasıl maaşları ödeyeceğiz. Artık bu olay burada bitti’ diyorlar. Eskişehir’de gazetelerimiz kredi için bankalara müracaat etti. Bankalarda para yok, kredi veremiyor.”

GAZETELERE ÖZEL KREDİ SAĞLANMALI

Karaca, Anadolu basınının bu virüsten kurtulabilmesi için alınabilecek tedbirleri de şöyle sıraladı;

■ Korona salgınından olumsuz etkilenen medya için “Tedbir Destek Paketi” açıklanmalıdır.

■ İşsiz kalan, salgın yüzünden evden çıkamayan

ve iş bulamayan basın emekçilerinin maaşı işsizlik fonundan ödenmelidir.

■ Gazete sahiplerine özel kredi imkanı sağlanmalı, BİK tarafından faizsiz borç imkanı sağlanmalıdır. Tüm illerden basın işçileri bireysel olarak bu desteğe başvurabilmelidir.

■ TV’lerin uydı bedelleri 6 ay süreyle alınmamalı ve uydı bedelli sonraki süreçte makul bir rakama çekilmeli.

■ Devletin, belediyelerin ve STK’ların medya sektörüne destek vermesi sağlanmalı ve Anadolu basınına sahip çıkılması önerilmektedir.

■ Gazetelerimizden kesilen yüzde 15’lik komisyonunun tamamen kaldırılması gerekmektedir.

■ Gazete sahiplerine kredi imkanı sağlanmalıdır.

■ Sigorta ve vergi indirimi sağlanmalıdır.

■ Belediyeler başta olmak üzere odalar, borsalar ve kamu kuruluşları ilan desteği vermemelidir.

■ BİK’in istediği “Borcu yoktur” yazısı, Maliye Bakanlığı tarafından yıl sonuna kadar uzatılmalıdır.

■ Her daim devletin yanında olan Anadolu Basını bir an önce desteklenmeli ve gereken tedbirler yasalarla koruma altına alınmalıdır.”

Korona dayanışması büyüyor

KORONAVİRÜS salgınında milletin birlik olduğu Milli Dayanışma Kampanyasına destek büyüyor.

Niğde’nin Altınhisar ilçesinde yaşayan 89 yaşındaki Bilal Ündemir, Vefa İletişim Hattı’nı arayarak Milli Dayanışma Kampanyası’na destekte bulunacağını bildirdi. Eve giden ekipler, bağışlanan 500 lirayı alarak Bilal Ündemir adına Ziraat Bankası’na yatırdı.

Banka dekontunu Bilal dedeye teslim eden ekipler, anlamlı bağıştan dolayı kendisine teşekkür etti.

Konya’da da 82 yaşındaki Günsel Ubuz, Vefa hattını arayarak 1050 lira bağışladı.

Diyarbakır’da 15 yaşındaki kelebek hastası Rojin Karate-

ke, kumbarasında biriktirdiği parayı, hastalığı süresince hep destek gördüğü devlete vefa borcunu ödemek için bağışlamak istediğini belirtti. Ak Parti İl Sosyal Politikalar Başkanı Eyüp Karakaş, Karateke’yi evinde ziyaret etti. Karakaş, Karateke’nin bağışladığı 120 lirayı ilgili banka hesabına yatırmak üzere teslim aldı.

“Ülkemin zor süreçten geçtiği bu dönemde ben de ülkem için varım” diyen Karateke, vatandaşlara evde kalmaları çağrısında bulundu.

Yurttaşların yanısıra kuruluşlar da desteği sürdürüyor. Hayat Holding, Milli Dayanışma Kampanyası’na 7 milyon liralık destek sağlayacağını duyurdu.

TÜRKİYE Gazeteciler Sendikası Genel Sekreteri İlkay Akkaya, ekonomik kriz, kağıt krizi, teknoloji nedenli okur düşüşü, reklamlardaki adaletsiz dağıtım gibi sorunların ardından şimdi de koronavirüsün basın sektörüne öldürücü darbeler vurduğunu söyledi. Halkın haber alma ve gerçekleri öğrenme hakkı için her şart altında görevlerini yapan gazetecilerin salgın döneminde de hakikatin peşinden koşmaktan asla vazgeçmediğini söyleyen Akkaya, gazetelerin kapanmaması için gereken tedbirleri de sayarak şunları söyledi:

“Gazeteler, salgın sebebiyle satış, resmi ilan ve reklam gelirlerinin düşmesiyle zor günler yaşıyor. Bu sürecin işçi çıkartma ve kurumların kapanmasına neden olmaması için acil önlemler alınmalı. Zaten işsizliğin en yüksek olduğu basın sektörü kendi haline bırakılmamalı. Ağır maliyet ve giderler karşısında medya sahipleri ezdirilmemeli, gazeteciler işten çıkartılmamalı. Tıpkı sağlık çalışanları ve hizmet sektöründe ça-

‘Kısa çalışma ödeneği sağlanmalı’

lışan emekçiler gibi gazeteciler de bir kamu faaliyeti yürütmektedir ve onları salgından korumak, iş güvencelerini sağlamak bir görevdir. Bunu sağlayacak olanlar ise medya sahipleri, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, BİK ve Hükümettir.

‘GAZETELER SAVAŞTA BİLE ÇIKTI’

“Türkiye’de de savaş dönemlerinde bile çıkmış olan gazeteler virüse kurban edilmemelidir. Gerçek ve doğru haberin bir can güvenliği olduğu şu günlerde basın sektörüne sahip çıkmak bir halk sağlığı görevidir. Öncelikle işsiz kalmış olan gazeteciler için işsizlik maaşı acilen ödenmeli. Kısa çalışma ödeneği istisnasız bütün gazetelere sağlanmalı. BİK’in sağladığı ilan gelirlerini alma koşulları esnetilmeli, gerekirse BİK gazetelere kredi açmalı. Kamu bankalarının medya sahiplerine kredi desteği sağlaması gibi ilk yapılacak önlemler yaralara bir nebze de olsa merhem olacaktır.”

BIK’in krize karşı birtakım düzenlemeler yaptığını söyleyen BİK Genel Kurul Üyesi ve İzmir Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Misket Dikmen, bunların soruna tam çözüm olmadığını ifade etti. Resmi ilanlardaki düşüşe vurgu yapan Dikmen, yerel basının kapanma noktasına geldiğini belirtti. Ciddi yasal düzenlemeler yapılmazsa ciddi istihdam sorununun yaşanacağını belirten Dikmen yerel yönetimlerin desteğine de vurgu yaparak şu önerilerde bulundu:

“Bizim önemle altını çizdiğimiz bir nokta da yerel destek. Yerel ve özel ilanlarda da çok azalma olduğu için yerel yönetimlerin mutlak des-

‘Yerel yönetimler de destek olmalı’

tek olması gerekiyor. İzmir’de meclis kararlarının yerel gazetelerde yayınlanması üzerine karar almıştık. Ama bu süreçte yerel yönetim meclisleri de toplanmıyor. Ölenemez çözülemes sorunlarla karşı karşıya kalacağız. İnsanlar, ayın sonunu nasıl geçireceğini bilemediğini, çalışanların ücretlerini ödeyemediğinden dem vuruyordu. Bu durumda olan çok gazete var. Onun için en üst kademede derhal bir önlem paketi, destek paketi açıklanması gerekiyor. KDV Mustasar ödemeleri ve SGK ödemelerinde erteleme, SGK’ya ilişkin prim desteği sağlanmalı. Vergi borcu olmayana vergi indirimi veya ‘Vergi borcu yoktur’ belgesi en azından yılsonuna kadar ertelenmeli. Kredi imkanı sağlanmalı. İşsizlik fonundan işsiz kalan, evden çıkamayan iş bulamayan gazetecilere ödeme yapılabilir.”

SALGININ medyadaki zorlukları zirveye çıkarttığını vurgulayan BİK Genel Kurul Üyesi ve TGC Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Özdemir, BİK’in sağladığı kolaylıkların palyatifliğin ötesine geçemeyeceğini söyledi. Gazetecilerin halkın bu süreçte doğru bilgilendirilmesi için risk alarak çalıştığını hatırlatan Özdemir, alınması gereken önlem ve destekleri şu şekilde sıraladı:

“Medya kuruluşları maddi olarak desteklenmeli, prim komisyon, vergi vebiceleri devletçe karşılanmalıdır. Halkın haber alma ve bilgilendirme hakkının sağlanabilmesi için ba-

‘Girdileri devlet karşılamalı’

sın özgürlüğünü kısıtlayacak uygulamalardan vazgeçilmelidir. Medya kuruluşlarının bu zor günlerde, kağıt, film, mürekkep, iletişim, dağıtım gibi bir çok girdilerini devlet karşılamalı, gazetelerin üstlendiği kamu hizmetini hakkıyla yapabilmesi için kamunun da katkısı sağlanmalı, yazılı, görsel, sesli ve diğer dijital medyaya, fikir vb içtihatlarına bakılmaksızın siyasi görüşlerden uzak, BİK üyeliği olup olmadığının bakılmaksızın kamu reklam ve ilanları sağlanmalı hiç olmazsa bu yolla hizmetlerine karşılık maddi imkan sağlanmalıdır.”

SON 10 yılda yüzlerce yayın organının kapandığını 11 bin 157 gazetecinin işsiz kaldığını hatırlatan Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) Genel Sekreteri Sibel Güneş, salgın nedeniyle gazete tirajlarının da düştüğünü söyledi. Öztürk alınması gereken tedbirleri şu şekilde sıraladı:

“Medya kuruluşlarının vergi, stopaj, SGK prim borçları ertelenmeli. Meslektaşlarımızın işten çıkarılması önlenmeli. BİK’in gazetelere destek olması, gazetele-

‘İşten çıkarmalar önlenmeli’

re eşit davranması, ilan ve reklam gelirlerini kesmemesi gerekiyor. Radyo ve televizyonların Türksat’ta ve digital platformlarda ödemelerini yapamamaları nedeniyle yayınları kapatılmamalı, RTÜK reklam payları, süresi gelmiş lisans ödemeleri ertelenmeli. Medya kuruluşları da bu zorlu süreçte meslektaşlarımızın, matbaa işçilerinin, dağıtım kanallarında görev yapan çalışanların sağlık ve iş güvenliğini sağlamalı ve ödemelerini aksatmalı.”

23 Nisan'da marşımızı okuyalım

TBMM Başkanı Mustafa Şentop, tüm vatandaşları, 23 Nisan akşamı, TBMM’nin açılışının ve Milli Mücadele’nin 100. yılı etkinlikleri kapsamında İstiklal Marş’ını okumaya çağırdı.

Şentop, “Kıymetli vatandaşlarımız” ifadesiyle başladığı açıklamasında, TBMM’nin açılışının ve Milli Mücadele’nin 100. yılı kapsamında yapılacak etkinliklerin, dünyayı etkisi altına alan koronavirüs (Kovid-19) salgını nedeniyle sosyal mesafeye uyma kuralına göre yeniden planlandığını anımsattı.

İKİ DAVET

“Evde kal” çağrısına uyarak 100. yıl coşkusunu yaşamak için iki ayrı davette bulunan Şentop, imkanı bulunan herkesi, 20 Nisan Pazartesi TBMM’nin 100. yılı, milli irade ve Milli Mücadele’yi konu alan kişisel videolarını sosyal medyadan yayımlamaya çağırdı.

Şentop, 19 Nisan akşamı ilan edilecek ortak etiketle yayımlanacak videolardan, en çok beğeni alan ilk 500’üne, TBMM 100. Yıl İcra Komitesi tarafından ki-

taplar hediye edileceğini belirterek şunları kaydetti:

‘BÜYÜK BİR RESEPSİYON PLANLAMIŞTIK’

“23 Nisan 2020 akşamı, birçok yabancı parlamento başkanının ve misafirin de katılımıyla TBMM’nin bahçesinde, farklı şehirlerimizden canlı katılımlarla da renklenen ve yüz yıllık Meclis tarihimizi anlatan güçlü bir gösteri eşliğinde büyük bir resepsiyon planladık. Şimdi onun yerine, bütün vatandaşlarımızın bir şekilde katılabileceği, aynı dakikalarda bütün herkesin kalbinin aynı duygularla atacağı bir davetimiz var.

23 Nisan 2020 Perşembe akşamı, saat 21.00’de tüm Türkiye’yi, evlerinde ve balkonlarında bayraklarıyla 100. yıl coşkusuyla, İstiklal Marş’ını söyleyerek kutlamaya çağırıyoruz.

Aynı saatte görsel medyamız İstiklal Marşı yayınıyla bu coşkuya eşlik edecek. Milli Mücadele’nin ruhunu yansıtan o mısralarla, 100. yılın heyecanını milletçe hep birlikte yaşayalım.”

Uydurma bilgileri yalanlıyor tarihsel zemine oturuyor

GİRİŞ

TRT'nin 16 Mart 1920'de İstanbul'un işgalinden 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılışına kadar olan Kurtuluş Savaşı'nın en önemli zaman dilimini konu alan "Ya İstiklal Ya Ölüm" dizisini, uzmanlar Aydınlık için değerlendirdi. Prof. Dr. Hakkı Uyar ve Dr. Orhan Çekiç'in değerlendirmelerini dikkatinize sunuyoruz.

Atatürk'ün stratejisini ve öngörülerini, olacıklara ilişkin yaptığı gerçekçi hesapları, dizide açıklığı ile görüyoruz. Diğerlerinin de onun liderliği altında birleşebildiğini... Farklı eğilimleri olsa da...

PROF. DR. HAKKI UYAR

/ DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TARİH BÖLÜMÜ

DOKUZ Eylöl Üniversitesi Tarih Bölümünden Prof. Dr. Hakkı Uyar, TRT'nin "Ya İstiklal Ya Ölüm" dizisini merakla izleyenlerden. Tarih danışmanından senaryo yazarına kadar, diziyi ilgili her konuda bilgi sahibi. Prof. Dr. Hakkı Uyar, sorularımızı şöyle yanıtladı:

■ **Dizi tarihi gerçekleri yansıtır mı?**

Diziyi başından itibaren ilgiyle izliyorum. Bir Cumhuriyet tarihçisi olarak TRT'nin nasıl bir dizi ortaya koyacağını açıkçası oldukça merak ediyordum.

Dizinin tarih danışmanlığını Marmara Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ali Sattan yürütüyor. Kendisi alanın, gerçekten iyi akademisyenlerinden. Diziyi konu alan döneme dair (1920-1926) İngiliz yıllık raporlarında Türkiye konusuna ilişkin kitapları var. Dolayısıyla konuya hakim, yerinde bir danışman seçimi...

Yine diziyi katkı sağlayanlar arasında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesinden akademisyenler de var. Bunlardan biri benim öğrencim. Dizinin web sayfasını bu grup hazırlamış ve senaryo denetimini yapmış. Tarihi kişilikler hakkında bilgi de vermişler. (Dizinin web sayfası: <https://yaistiklalyaolun.com.tr/>) Web sayfasında tarihi kişilikler, belgeler ve dizi hakkında bilgi verildiği gibi, bazı kısa görüntüler de paylaşılmış.

Dizide İstanbul Hükümetlerinin Anadolu ile ilişkilerinde hükümetler arasındaki farklar,

Damat Ferit Hükümetlerinin açık ihaneti ve işbirlikçiliği, Vahdettin'in durumu elden geçince anlatılıyor. Bu açıdan çok bir sıkıntı görülüyor. İlk üç bölüm itibarıyla... Benim açımdan Vahdettin'i nasıl gösterecekleri meselesi turnusol kağıdı idi. Şimdilik dengeli gidiyor.

Dizide gerçek olmayan bir iki karakter var. Bir aşk hikayesi yaratılmış. Galip-Nazan aşkı gibi... Bu da gayet normal. Dizin gerçekliği-ne engel oluşturmuyor.

Dizi ekibini ve yönetmenini de tebrik etmek gerek. İlker Kızmaz, Birkan Sokullu, Dolunay Soyser, Osman Sonant, Mehmet Özgür, Rıza Kocaoğlu, Hilmi Cem Intepe, Melis Sezen, Ushan Çakır ile Altan Erkekli ve Kenan Bal gibi isimlere kadrosunda yer veren dizinin senaryosu Funda Çetin'e ait. Yapımını Kirli Kedi & Atlantis Yapımın üstlendiği Ya İstiklal Ya Ölüm'ün yönetmen koltuğunda ise Yasin Uslu var.

MUSTAFA KEMAL'IN ROLÜ VE KİŞİLİĞİ

■ **Mustafa Kemal Paşa karakteri tarihsel rolüne ve kişiliğine uygun işleniyor mu?**

Dizide Atatürk'ün etkisinin azaltılacağı, diğer kahramanların ön plana çıkarılacağı gibi endişeler mevcuttu. Ancak tarihsel gerçeklikle örtüştüğü açık bir şekilde görülüyor. Topkapı karakterinin ön plana çıktığı söylenebilir; ama o da, "Mustafa Kemal Paşa için alemi yakarım" diyecek kadar Mustafa Kemal Paşa'ya bağlı...

Atatürk'ün stratejisini ve öngörülerini,

olacıklara ilişkin yaptığı gerçekçi hesapları, dizide açıklığıyla görüyoruz. Diğerlerinin de onun liderliği altında birleşebildiğini... Farklı eğilimleri olsa da...

'GERÇEKLERİN GÖRÜLMESİNE FIRSAT SAĞLAYABİLİR'

■ **Dizide öne çıkarılan vurgulardan günümüz için çıkan sonuçlar neler?**

Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal'i Vahdettin'in Samsun'a gönderdiği, Mustafa Kemal'i İngilizlerin desteklediği gibi uydurma bilgileri yalanlayan, tarihsel zemin üzerine oturan bir diziyi karşı karşınız. Son günlerde dizi bazı çevrelerde rahatsızlık yarattı. Kadir Mısıroğlu gibi isimlerin yerini Yavuz Bahadıroğlu (gerçek adı Niyazi Birinci) gibi hamasi romanlar yazmaktan başka bir şey yapmayanların eleştirileri aldı. Bahadıroğlu'nun eleştirileri ve iktidara yönelik dolaylı tehdidi dikkate alındığında Osmanlı'yı yücelten dizilerin varlığı övülürken, dizinin çekilmesinin Kemalistlerin rövanşı olduğu eleştirisi yapıyor. Emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı yürütülen savaşın lideri Mustafa Kemal Atatürk'tür. Osmanlı da Cumhuriyet de Türk tarihinin bir parçasıdır. Tarihsel devamlılığın ürünüdür. Bu dizi ve Bahadıroğlu gibilerin tepkilerinin, gerçeklerin görülmesine bir kere fırsat sağlayabileceği umudunu taşıyorum.

İşini hem de sizi ve makamınızı kurtarmaya kesin karar vermiştir. Rahat olunuz" deyince, Sultan sözünü kesecek, "Yok, yok Hoca! Sözlerinize dikkat edin. Ortaya çıkan olaylar meydandadır. Aklın içın yol birdir" diyecektir. Bu kez Mecdi Ef. söze girecek, "Anadolu'da milletin tek vücut olduğunu, mutlaka girilecek mücadeleyi kazanacağını" söyleyince, Sultan Vahdettin, aynı bedbinlikle itirazını sürdürecekti: "Hoca, dikkat ediniz. İsterlerse yarın Ankara'ya girerler."

Bunun üzerine Rauf Bey, söze girecek, "Saltanat makamından beklenen şudur: Meclis kararı olmadan hiçbir uluslararası belgeyi imzalamayın. Aksi halde geleceği çok karanlık ve korkunç görüyoruz. O kadar ki geleceğin ne olacağı şimdiden kestirilemez" diyecektir. Buna Sultan'ın yanıtı, ayağa kalkmak olacaktır. Bu, "konuşma bitti" demektir. Sultan ayaaktayken der ki: "Rauf Bey, bir millet var, koyun sürüsü. Buna bir çoban lazım, o da benim." Konuşma böyle bitmiştir ve Sarayın hali budur. Meclise dönerler, kısa süre sonra da tutuklanırlar.

Bu anlattığım diyalogların eksikliği, dizi için büyük bir hatadır. Kasıtlı yapıldıysa, yukarıdaki sözleri nedeniyle Vahdettin "korunmak" istenmiştir. Kasıtlı değilse, bu kez de senaryonun kalitesi yetersiz demektir.

HAREKETİN GERÇEK LİDERİ

■ **Mustafa Kemal Paşa karakteri tarihsel rolüne ve kişiliğine uygun işleniyor mu?**

Dizide doğal olarak çok kahraman var ama hareketin gerçek liderinin Mustafa Kemal olduğu açık. Elbette bundan sonra izleyeceklerimizin de kesin karar vermek için, önemli.

'SARAY, KÖSTEK OLAN'

■ **Dizide öne çıkarılan vurgulardan günümüze çıkan sonuçlar nelerdir?**

Günümüze çıkan sonuçlar: **a.** İstanbul işgal edilince Meclis Mebusan kapatılmıştır, Saray kaderine razı konumdadır. **b.** Mustafa Kemal Ankara'da bir Meclis açarak direnişi oradan yönlendireceğini ilan etmiştir. **c.** Göze alınan silahlı mücadelede Saray bir "destek veren" değil, "köstek olan" konumunda olduğunu açıkça ilan etmiş, buna göre yerini almıştır. Daha kesin hükümler için, dizinin ilerleyen bölümlerini de görmek gerekir.

Utku
REYHAN

KİMİ Atatürkçü dostlarımız ülkede gündeme olursa olsun konuyu bir şekilde **Diyanet İşleri Başkanlığına (DİB)** getirmeyi başarabiliyorlar. Kovid-19 salgını vesilesiyle hedefe bir kez daha DİB ve imamın koydular. Adeta ibadet gibi haftada bir kez sosyal medyada **"Diyanet Kapatılsın"** kampanyası yürütülüyor.

Çok az talep "Diyanet Kapatılsın" talebi kadar akıl dışı olabilir. Hele hele Atatürkçüler için. Çünkü Türkiye'de DİB karşıtlığının şampiyonları kendilerine İslamcı diyen ama aslında İslam'la da bir ilgileri olmayan radikal kişi ya da örgütler. Hatta terör örgütleri.

DEAŞ'A GÖRE 'HİYANET' İŞLERİ

Birkaç örnek verelim. "Bu ülkede parlamento neyi ifade ediyor, kışla neyi ifade ediyorsa, cami de onu ifade ediyor. Diyanet yani ona ona gerçek yakışan ismiyle "hiyanet" de aynı şeyi ifade ediyor. Aralarında hiçbir fark yoktur. Biri insanlara Allah'ın kanunları dışında kanun yapar; öbürü silahlı olarak bu anayasayı muhafaza eder; öbürü ise kardeşlerim, bunu halkın gözünde din olarak meşrulaştırır. Üçünün arasında İslam nezdinde hiçbir fark yoktur."

Bu cümlelerin sahibi **Ebu Hanzala** kod adını kullanan **Halis Bayancuk**. Defalarca kez DEAŞ ve El Kaide'ye üyeliği ya da yardımdan yargılanmış, şu anda da DEAŞ'ın üst düzey yöneticisi olduğu iddiasıyla cezaevindedir. Müebbet istemiyeli çeşitli davalardan yargılanması devam etmektedir. Bu davaların iddianamelerine bir göz atmak Bayancuk hakkında yeterli bilgi verecektir.

Yukarıdaki anlatım bize şunu gösteriyor. Bayancuk ve DEAŞ kafasına göre DİB, devletin bir kurumudur ve bu yüzden İslam dışıdır. Cumhuriyet düzenini insanlara dayatmak, dindar insanları kandırmak ve devlete bağlamak için kurulmuş bir yapıdır. Bu nedenle "hiyanet" içindedir.

DİB VE MİLLİ HÂKİMİYET

Bayancuk'un DİB hakkındaki görüşlerine devam edelim.

"Diyanet'in hutbelerine şöyle bir göz attım. Diyanet'in hutbelerini topladıkları bir kitap var 'hutbeler' diye. Hutbe başlığı; Hâkimiyet Milletindir. (Gülüyor) Yani bugün benim size ders olarak, küfür diye anlattığım şeyi, Türkiye'de bulunan yüz binlerce camide (Yanlış. Türkiye'de 85 bin cami var. YN) minberden hocalar ellerinde kâğıt, "hâkimiyet milletindir" diye insanlara demokrasi anlatıyorlar."

Bayancuk, DİB'in hâkimiyetin millette olması prensibine dayanan demokrasiyi savunmasından rahatsızdır. DİB ona göre demokrasi ismi "küfür" camilere sokan kâfir bir kurumdur. Devam.

DEAŞ BİZİM "LAİKLERDEN" DAHA GERÇEKÇİ

"Cumhuriyet kurulduğunda yani Osmanlı kaldırıldığında, biliyorsunuz bu sistem din adına ne varsa savaş açtı. Hatta bütün insanları cahil bırakmak uğruna Osmanlı alfabesini bile değiştirdiler (...). Düşünün dini her şeyi savaş açmışlar. Bir tek kurum müstesna. O da Diyanet. Yani devletin dine savaş açtığı bir zeminde, Diyanet serbest bırakılmış, Diyanet imamlarına askeriye gibi bütçe ayırmış, onlara kendi eliyle maaş veriyor ve bunları insanlara din anlatıyorlar. İnsan zaten bu zaviyeden baktığı zaman Diyanet'in ne iş gördüğünü anlayabilir. Yani Diyanet, yeni kurulmuş olan laik sistemi, halka meşrulaştırmak ve güzeleştirerek için kurulumuş bir kurumdur."

Son cümleye bakarsanız, Bayancuk'un Diyanet İşleri Başkanlığının kuruluş amacını -kötü niyetli de olsa- gerçekçi bir şekilde tespit ettiğini görürsünüz.

"Peygamber efendimiz boşuna söylemiyor: 'Benim emrettiğim insanlar saptıncı imamlardır'. Bugün görüyorsunuz saptıncı imamlar insanların putperestliğe davet ederken Allah'ın kitabından ayetler okuyor, Peygamber efendimizin sünnetinden hadisler söylüyorlar. O zaman biz de vazifemizi yerine getireceğiz. Her birimiz saptıncı imamlara karşı Hakta teslim etmeyen imamlardan olacağız. İlim talebeleri için söylüyorum..."

Demek ki bizim tuhaf "laiklerin" de hedef aldığı Diyanet'e bağlı imamlar, Bayancuk için "saptıncı imamlardır". Onları insanlığı putperestliğe (Cumhuriyet, demokrasi, YN) davet etmektedir. Kendisine bağlı "ilim talebeleri", işte bu DİB imamlarının karşısındadır.

Bayancuk ve müridlerinin hazırladığı 2 saatlik "Diyanet Gerçeği" isimli video da çok öğretici. İmkan olursa Youtube'da izlemesini öneririm. Bu videoda DİB'i Cumhuriyet kurumu oluşu ve Atatürk'e olan bağlılığı bizzat son dönem Diyanet İşleri Başkanının sözleriyle ve DİB hutbeleriyle anlatılıyor. DİB'in her fırsatta Atatürk'ü anması onları deliriyor. Onlara göre DİB, dini "vicdanlara hapseden" ve sosyal-siyasal yaşamın dışına atan bir devlet aracı. O kadar derin bir DİB ve cami düşmanlığı sahipleri ki ellerinde olsa DEAŞ'ın Irak ve Suriye'de yaptığı gibi camileri yıkmaktan çekinmeyeceklerdir.

DİB KAPATILIRSA NE OLUR?

Bayancuk ve benzerlerinin bulundukları kommandan DİB'i düşman hatta baş düşman olarak görmeleri oldukça normal. Çünkü DİB onların hayati ettiği karanlık dünyanın önünde bir engel. Tuhaf olan Atatürk'ün bir ihtiyacı tespit ederek 3 Mart

Ebu Hanzala ve 'laik' sempatzanları

1924'te kurduğu bu Cumhuriyet kurumuna bugünün gardrop Atatürkçülerinin takındığı düşmanca tavrı. Her fırsatta "Diyanet Kapatılsın" diye kampanyalar açan bu insanların bazılarının DİB hakkında derin bir bilgisizliğe sahip olduklarını düşünüyorum. Bir kısmının ise niyeti bozuk, iflah olmaz.

Hâlbuki basit bir akıl yürütmeye DİB'in neden laik bir ülkede büyük ihtiyaç olduğunu kolaylıkla anlayabiliriz. Tabii bunun için Atatürk'ün sahip olduğu gibi sorumlu bir kurmay kafasına sahip olmanız gerekiyor. Yoksa bugünün sahte Atatürkçüler gibi "ne olursa olsun muhalefet etmeliyim" diyen sorumsuzlar bu işi kavrayamaz. Şu sorular önemli:

- DİB kapatılırsa camiler kimin kontrolünde olacak?
- DİB kapatılırsa hangi camide kim hangi hutbe okuyacak?
- DİB kapatılırsa imamların kim belirleyecek?
- DİB kapatılırsa imamların geçimini hangi güçler sağlayacak? O imam kimin hutbesini okuyacak?

Aslında cevaplar açık. DİB eğer olmasaydı, insanlarımızın dini ihtiyaçları devam ettigine göre, bu ihtiyaçları birileri görecekti. Her camide başka bir tarikat egemen olacaktı. Şu anda merkezi olarak okunan hutbeler olmayacaktı, her camide ayrı hutbe okunacaktı. Merkezi atamayla gelen imamlar olmayacak, tarikatın atadığı ya da cemaatin kendisi içinde belirlediği imamlar olacaktı. Devletin maaş verdiği ve bu yüzden devlete ve millete bağlı olan imamlar değil geçimini tarikatla, cemaate bağlı olan imamlar olacaktı.

HUTBELERİ KİM HAZIRLAMALI?

Bayancuk gibilerin DİB'in olmadığı bir Türkiye düşlemesi normal. Peki, "Atatürkçülere" ne oluyor? Onlar neden DİB'e düşman? Bizim "Atatürkçülerimizin" sadece Erdoğan'a karşı olduğu için pek bir bayıldıkları İhsan Şenocak da Bayancuk'tan farklı değil. Bakan ne diyor:

"Diyanetin sanayide, köyde, okulda aynı hutbeyi okutması idarenin doktorlara ezbere reçete yazdırmasından farkıdır. Aşksız, vedsiz hutbelerle kurnanın, zinanın artmasını, namaz kılanların azalmasını önüne geçilmez. **Hutbeleri Diyanet değil, cemaatinin ihtiyacını bilen İMAM hazırlasın!**"

Bu pek romantik sözler, sonunda yine Bayancuk kafasına bağlanıyor: DİB hutbe hazırlamasın, imam hazırlasın. İyi de hangi imam, hangi hutbeyi hazırlayacak? Halka din adına neler öğlendireceksiniz? Ayrıca DİB'in hutbelerinde rahatsız edici ne var? Hutbeler haftalık olarak DİB'in internet sayfasında yayımlanıyor. Temel dini bilgilerin yanı sıra, devlet, millet, vatan, bayrak, şehit, gazı, aile, akraba, büyük, küçük, hayvan, doğa sevgisi anlatılıyor. Kul hakkı anlatılıyor. Birlik, beraberlik vazediliyor. Kişisel temizliğin önemi anlatılıyor. Kadına şiddetle karşı çağrı yapılıyor. Kötülüklerden uzaklaşın iyi insan olma çağrısı yapılıyor. Hatta Bayancuk'un da aktardığı gibi Cumhuriyet ve demokrasi anlatılıyor. Peki, Şenocak'ın imamları bunları dışında ne anlatacak? Peki, "Atatürkçüler" Şenocak'ın bu anti-laik tivitinde ne bulurlar da coşkuyla alkışlarlar?

LAİK BİR ÜLKEDE DİB OLMAZ MI?

Çünkü "Atatürkçü", Atatürk gibi değildir. "Atatürkçüye" göre "laik bir ülkede DİB olmaz". Bu cümle ona ezberletilmiş. Kimisi sünni inançlı insanlardan öğrendiğinden kimisi de her duyduğunu doğru kabul etme hastalığından dolayı bu cümlelerin peşinden gidiyor. "Atatürkçüye" göre "laik bir ülkede DİB olmaz". Ama Atatürk'ün kendisi 1924'te bu kurumu oluşturuyor, yetmiyor, 1927'de 7172 kadro veriyor, 1935'te teşkilat kanununu çıkartıyor. İnanabiliyor musunuz? "Atatürkçüler", Atatürk'ten daha laik galiba.

Şaka değil, DİB'i Atatürk'ün kurduğunu bilmeyen hatta duyunca dünyası yıklan "Atatürkçüler" gördüm.

"Atatürkçü" "laik bir ülkede DİB olmaz" ezberinden kurtulup "asıl laik bir ülkede DİB olur" çizgisine geldiği zaman gerçekten Atatürk gibi Atatürkçü olacaktır.

DİB VE İMAM DÜŞMANLIĞINA SON

DİB çok önemli bir kuruluştur. Ve bugün neredeyse bütün tarikatların hedefi halindedir. Bunun da bir nedeni var. Özellikle 15 Temmuz sonrası DİB'in en önemli organı olan Din İşleri Yüksek Kurulu'nun düzenlediği şuralarda ve hazırladığı raporlarda ana eksen, insanlarımızı dini kaynaklardan belirsiz tarikatların tasallutundan kurtarma yönündedir. Din İşleri Yüksek Kurulunun hazırladığı ve Kaynak Yayınları tarafından basılan Tarikatlar Raporu oldukça dikkat çekicidir. Yine Diyanet Vakfı'nın tarikat kültürüne karşı yayınladığı çok önemli kitaplar vardır.

"Atatürkçülerin" DİB ve imam düşmanlığına son vermeleri gerekiyor. Her fırsatta din görevilerini hedef alan, onları rencide eden söylemlerden vazgeçmeleri gerekiyor. Bugün DİB olduğu için salgın karşısında camiler kapatılabiliyor. Bir de olmadığın düşünün! DİB'in 15 Temmuz FETÖ darbe teşebbüsünde oynadığı kritik rol unutulabilir mi? Cami hoparlıklarından halk, sokaklara, ABD-FETÖ darbesine karşı direniş çağrındı. Vatandaş bir tutum aldı. Hatta onlar milleti direniş çağırırken, bazı "Atatürkçülerin" marketlere yığıldıklarını da gördük. Bugün yine bütün camilerden halk sağlığı için 5 vakit ezan sonrası "evde kalın" anonsu yapılıyor. DİB kapatılsa ve 85 bin camide 85 bin ayrı otorite olsa, bu sağlanabilir miydi?

'Dizide değinilmemiş önemli konular var'

DR. ORHAN ÇEKİÇ / MUSTAFA KEMAL DERNEĞİ GENEL BAŞKANI

MUSTAFA Kemal Derneği Genel Başkanı Dr. Orhan Çekiç, diziyi ilişkin sorularımıza yazılı yanıt verdi:

■ **Dizi tarihi gerçekleri yansıtır mı?**

İSTANBUL'A GİDENLER

Dizide bugüne kadarki bölümlerde, çok önemli olup atlanmış konular var.

1.1. Rauf Orbay İstanbul'a Mustafa Kemal'in yönlendirmesiyle değil, tam aksine gitmemesi ısrarına rağmen kendisi gitti. Sadece Rauf Bey'in değil, Sivas Kongresi'nde Temsil Heyeti üyesi seçilip şimdi de "milletvekili" olan hiç kimsenin gitmemesini, çünkü tutuklanacaklarını söyleyip durdu. Ama gittiler ve bu durumda, "Göğe Hükümet" konumunda olan Temsil Heyeti çok zayıfladı ve en gerekli oldukları zamanlarda Mustafa Kemal Ankara'da, Şeyh Fevzi Ef. ile yapayalnız kaldı, her sorunu kendisi baş etmekle uğraştı. Gidenlerin yerine yeni seçilenler ise çok geç katılabilirler. İsmet ve Fevzi Paşaların da geç katıldıkları düşünülürse, yalnızlığın ölçüsü açıktır. Bu konunun dizide işlenmemesi büyük eksiklikler.

Gerçekten de İstanbul'a gidenler, o gün Kara Vasi'nin evinde Rauf, Süreyya Yiğit, Mazhar Müfit, Yunus Nadi bir araya gelip kaçınma karar aldılar ve beklendiği gibi 16 Mart 1920'de Malta'ya sürüldüler, 15 Kasım 1921'de döndüler. Böylece TBMM açılırken de, 1. İnönü, 2. İnönü ve Sakarya gibi şaşımsal savaşlar yapılırken de Türkiye'de değildiler. Bir de üstelik döndüklerinde "Büyük Taarruz neden gecikiyor" diye en sert eleştirileri yaptılar. Onları Malta'dan kurtaran da gene Mustafa Kemal olmuştu. O yüzden Mustafa Kemal bu gidişi Nutuk'ta eleştirir. Yapılan adeta ucuz kahramanlıktır. Ayrıca, Rauf Bey'in tutuklanma aşamasında söyledikleri ve "Kaçmayacağım. Kendimi millet yolunda feda edeceğim. Bu sözü

Sivas'ta verdim. Bizler tutuklanmalıyız ki, Anadolu'da bir Meclis açmak için bir vesile doğmuş olsun!" yaklaşımı gerçek dışıdır. Zira bu konu Ankara'da konuşulmuş, bu yüzden zaten Mustafa Kemal'in başkan seçilmesi sağlanacaktı. O da başkan olarak Meclis'i Ankara'da toplayacaktı, buna yetki vardı, tutuklamalara mahal kalmayacaktı.

'İKİ ÖNEMLİ GÖREV YERİNE GETİRİLEMEDİ'

1.2. Ayrıca, İstanbul'a gidenler, Meclis-i Mebusan'da iki önemli işlevi yerine getireceklerdi:

a. Meclis Başkanlığı'na Mustafa Kemal'i seçeceklerdi. Meclis'i Başkan Yardımcıları yönetecekti. Meclis basılırsa, Mustafa Kemal, bu meclisi bir başka yerde toplantıya çağırma yetkisine sahip olduğu için, Ankara'ya davet edecekti.

b. Sivas Kongresi'nde alınan kararların uygulayabilmek için, Mecliste güçlü bir Grup oluşturulmalı, adı da "Müdafaa-i Hukuk Grubu" olmalıydı.

Her ikisi de gerçekleşmeyip, başkanlığa Celalettin Arif seçilmiş, grubun da adı Felah-ı Vatan olmuştu. Dizide Meclis'in basılması sahneleri gösterildiğine göre, belli ki yukarıdaki iki konu işlenmeyecek demektir ki, bu çok önemli bir eksiklikler zira o konular Mecliste işlenirken ileri sürülecek meseleler çok önemlidir, şimdi bütün bunlar atlanmış oluyor.

VAHDETTİN'İN KONUMU

1.3. İstanbul'un işgal günü, Meclis baskınından önce saat 17.00'de Rauf Bey, Mecdi Ef., Hoca Vehbi Ef., Sultan Vahdettin'i ziyaret ettiler. Burada konuşulanlar çok önemlidir ve dizide bunların olmayışı önemli eksiklikler. Burada Vahdettin dedi ki: "İtilaf Devletleri çok güçlüdür. Meclis'teki konuşmalarımıza dikkat edin." Sultan kurtuluşu düşmanı kızdırma-makta bulmuştu. Vehbi hoca müdahale etmişti: "Efendimiz! Ne yaparsalar milleti yıldıramazlar. Millet hem vatanımızın bağımsız-

Deneyysel filmler yönetmenleriyle birlikte evlere geliyor

İstanbul Uluslararası Deneyisel Film Festivali ile yaşamına başlayan İstanbul Experimental, internet platformunda her gün arşivinden bir film paylaşacak. Aynı zamanda gösterilen filmlerin yönetmenleri ile de çevrimiçi söyleşiler sanatseverlerle buluşacak

İSTANBUL Uluslararası Deneyisel Film Festivali'yle ortaya çıkan İstanbul Experimental her gün bir filmi izleyicilere açacağını duyurdu. İstanbul Experimental tarafından yapılan açıklamada sunlara yer verildi: "Dışarıda, bize ilham veren tüm temaslardan uzak bir dönem içerisinde, kendi hanelerimizde var olmaya ve tüm dünyamızı buraya sığdırmaya çalışıyoruz. Hayatın bizim kurduğumuz planlar ve kuraların dışında seyr ettiğini hep birlikte deneyimliyoruz. Ne zaman biteceğini bilmeden, sadece an'a odaklandığımız günler bunlar. Uzun planlar yapmadan, koşturmadan, gün geçirmeye ne kadar ihtiyacımızın olduğun-

nu, sadece evdeyken de ne çok şey üretebildiğimizi görüyoruz.

'PAYLAŞIMIN YENİ YOLLARINA DAİR DE DENEYLER YAPIYORUZ'

İstanbul Experimental ekibi olarak, yakın zamanda Screening Room üzerinden arşivimizi açarak her gün bir yeni deneyisel film yayınlamaya başladık. Tüm bu filmler üzerlerine konuşabileceğimiz, tartışabileceğimiz Screening Room ile başlayarak, paylaşımın yeni yollarına dair de deneyler yapıyoruz. Bu vesileyle yayına aldığımız filmlerin yönetmen-

lerini de sizlerle buluşturmaya başlıyoruz.

Geçen günlerde paylaşılan Merve Tuna yönetmenliğindeki 2017 yapımı, yönetmenin, lateks ile baskınlık ve itaat ('dominance & submission') ilişkisinin

sorgulanmasından yola çıkan ve sıradan hayatın içindeki fetişistik tarafı siyah bir lateks palto aracılığıyla göstermeyi denediği film Subliminal Anatomy of a Latex Coat, Screening Room üzerinden izlenebiliyor.

Üvercinka dayanışması salgın engelini aştı

ÜVERCINKA Dergisi, Nisan sayısının salgın nedeniyle basımevinde tıklıp kalmasını okur ve yazarlarının inecesiyle aştı. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana gibi kentlerimizde kimi kitabevlerinin salgın yüzünden kepenk kapatması derginin dağıtım sıkıntısı yaşamasına yol açıyorsa okur ile derginin buluşmasına mani olamadı. Yayın yönetmeni Seyyit Nezir'in sosyal medyada olayı yansıtmaları üzerine, Süleyman Yağız'ın duyuruları ve Kırpigi'nin haberleri sonrasında Barış Erdoğan, Hasan Balcı ve Halil Çamay'ın çağrılarıyla yükselen imece ülke çapında zincire dönüşerek yankılandı.

Kitapsan, Turhan Kitabevi, İlhan İlhan, emekkitap.com ve Kırmızı Kedi kitabevlerinin yanı sıra 30'u aşkın yazar ve okurun dergiyi bulundukları kentlerde okura ulaştırmak üzere kargoyla dergi talep etmeleri sonrasında basımevindeki dergilerin tümü Pazartesi günü okurla buluşma şansı yakaladı.

VİRÜSLERİN VALSİ

66. sayısında doğa - insan karşıtlığının sorgulandığı Virüslerin Valsi kapakıyla çıkan dergi; Barış Erdoğan'ın Mucize Deli(1)leri denemesi, Ayten Demirağ, Fatma Aras, Halit Özboyacı, Mehmet Tektemur, Selami Şimşek, Sevim Yazar, Süleyman Yağız, Ümit Öztürk ve Turgut Tan'ın şiirlerinin yanı sıra Aydan Ay'ın Virüsle Beş Çayı öyküsüyle açılıyor. Uluer Aydoğdu evrenin yapısal gizemini çözümlemeye yöneldiği Tek Parça Çoğulluk yazısıyla gerçekliğe çarpıcı bir bakış getiriyor.

Dergide Bilgin Güngör, Bedri Rahmi'nin Şiirinde Mekânın Romantik Poetikasını inceleyen; Emrah Sönmezşık, Şiirin Sahipsizliği ve Yeni Şairanelik yazısında yine özgün fikirler sergiliyor. Fethi Demir, Türk Şiirinde Devrimci Romantik Poetika Denemesi olarak ülkemiz şiir tarihindeki poetik çaba ve girişimler karşısında Yenibütün'ün anlamını irdeliyor. Cezmi Güntay, Kovid - 19'un Nedeni ve Kompo Kuramları yazısında, post-insana hazırlık niteliğindeki 5G ve Yapay Zekâ çalışmaları üstüne tartışmalara değinerek Yenibütün'ün bu bağlamdaki güncelliğini de işaret ediyor.

Halûk Cengiz, Homurdanmalar'da bu ay Orhan Pamuk ve TEDA ilişkisine dair çarpıcı ipuçları verirken; Mustafa Günay, Nisa Leyla'nın son kitabını Aşk ve Ölümün İmgeleriyle Dar Paçalı Dizeler başlığıyla inceliyor. Beytullah Kılıç, Mehmet Tektemur'la söyleşisini, Şiire Hayat Hayata Şiir Karıştıralım başlığıyla sunuyor. Meliha Yıldırım, Ha-

sibe Ayten'in Hayat Kısa Kuşlar Uçuyor kitabını değerlendiren 50 yıl öncesine ışık tutuyor.

KÖY ENSTİTÜLERİ'NDEN D GRUBU'NA

Ahmet Özer; Köy Enstitülerinin 80. Yılında Bir Eğitim Çınarı: Ahmet Gürsoy röportajında, Gürsoy'un yaşamını panorama içinde sergiliyor. Mehmet Akkaya, Foucault'dan yola çıkarak Hukuk ve Hapishane Gerçeği'ne eğiliyor. Olcay Bağır, Küresel Köy ve Fastfood'da emperyalizmin dayattığı tektip beslenmenin sağlığa aykırılığını vurgularken; dergide Bilgin Güngör'ün Emperyalizm ve Türk Yazarı kitabının tanıtımı da yer alıyor. Işıl Madak Kaya, Git Gel'de parmaklarımız; Cem Bayındır, Yalnızlık Kenti'ni içli duyarlıklarla anlatıyor. Ahmet Zeki Yeşil, Omuza Alma Ekibi'nde kadın politikacıyı bekleyen sürpriz ikiyeüzlülükleri mizahi bir anlatımla ortaya koyuyor.

Turgut Tan, geçmişte kalan edebiyata bakışlarını Anı Günlükler'de naiv bir söylemle sürdürüyor. Tuğrul Çutsay, Modern Türk Resmi'nde D Grubu'nun yerini belirleyen yazı dizisinin son bölümünü Nerde Yerel Nerde Batılı başlığıyla sunuyor. Ahmet Üresin, Damar Orhan Özgül, Fatma Başural, Gazanfer Eryüksel, Gönül Tokayeva, Halil Çamay, İbrahim Ağören, Mehmet Tektemur, Melahat Babalık, Nihat Kemal Ateş, Uğur Olgar, Yusuf Ferhat, Zafer Yalçınpınar Üvercinka'yı şiirleriyle zenginleştiren imzalar...

Evdeki çocuklar resimde yarışacak

YENİ tip koronavirüs (Kovid-19) tedbirleri kapsamında yüz yüze eğitim-öğretime ara verilmesi nedeniyle "evde kalan" çocuklar için resim yarışması düzenlenecek.

Dilovası Belediyesinden yapılan yazılı açıklamaya göre, "Evde Kal Türkiye" çağrısına uyan öğrencilerin nitelikli vakit geçirebilmesi için "Haydi Çocuklar Sanat Eve Sığar" kampanyası başlatıldı.

Kampanya kapsamında düzenlenecek ödüllü resim yarışmasına çocuklar, hayallerini resmederek katılabilecek.

5, 6, 7 ve 8. sınıfları kapsayan yarışmaya katılım 20-26 Nisan tarihlerinde gerçekleşecek.

Belediye bünyesinde oluşturulan komisyonun değerlendirmesi sonucu dereceye giren öğrenciler ise 30 Nisan'da açıklanacak.

Yarışmanın birincisi 1000, ikincisi 500, üçüncüsü de 250 lira ile ödüllendirilecek.

Evde kısa film yarışması başlıyor

BEYKOZ Belediyesi tarafından düzenlenen "Korona Günlerinde Evde Hayat" konulu Beykoz Evde Kısa Film Yarışması'na başvurular başladı.

Belediyeden yapılan açıklamaya göre, yarışma, koronavirüs tedbirleri kapsamında Sağlık Bakanlığı tarafından halk sağlığının korunması ve salgının önüne geçilebilmesi amacıyla uygulanan "evde kal" çağrısına katılımı arttırmayı amaçlıyor.

Yarışma aynı zamanda kişisel gelişimi ve aile içi iletişimi güçlendirmenin yanı sıra psikososyal gelişimi destekleme hedefini taşıyor.

Amatör veya profesyonel olarak, kurmaca, belgesel, animasyon veya deneyisel kısa metrajlı filmlerin 25 Nisan'a kadar başvuru yapabileceği yarışmada katılımcılar, hazırladıkları yapımlarda evde kaldıkları süreçte yaşadıkları anları ve duygularını yansıtacak.

En fazla 2 dakika uzunluğunda hazırlanabilecek olan filmler, filmin sahibinin kişisel sosyal medya hesabından "#BeykozEvde" etiketiyle, Twitter'da "twitter.com/beykoz_bld" hesabı, Instagram'da ise "instagram.com/bey-

kozbelediyesi" hesabı etiketlenerek paylaşılabilecek.

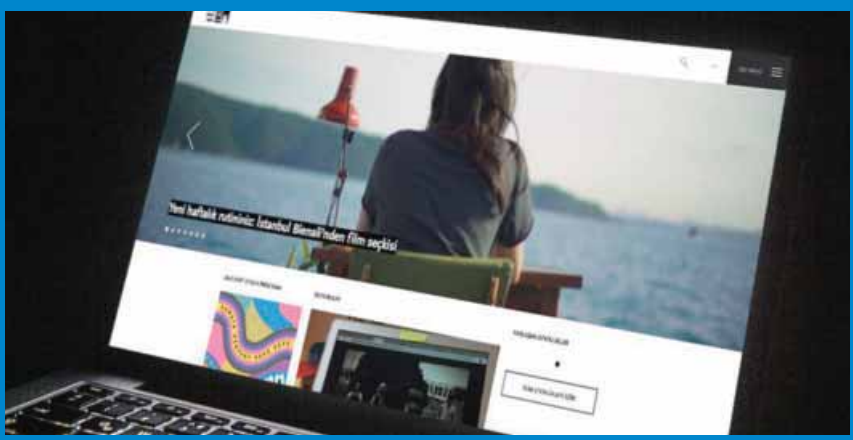
Sosyal medya aracılığıyla paylaşılan filmler, daha sonra Nazif Tunç, Sinan Sertter ve Murat Pay'ın yer aldığı jüri tarafından değerlendirilecek.

"Beykoz Evde Kısa Film Yarışması"nın ödülleri kapsamında da birinciye bir adet diz üstü bilgisayar, ikinciye bir adet fotoğraf makinası, üçüncüye ise bir adet tablet takdim edilecek.

Yarışmaya katılan ve kura ile belirlenen 50 kişiye de 3 aylık online dizi-film platformu üyeliği ile 50 kişiye steam hediye kartı verilecek.

Yarışmanın kazananları ise Beykoz Belediyesinin sosyal medya hesaplarından yapılacak canlı yayında jüri tarafından açıklanacak.

Bienalden her hafta bir kısa

YENİ tip koronavirüs (Kovid-19) tedbirleri kapsamında İstanbul Kültür Sanat Vakfı (IKSV) tarafından düzenlenen İstanbul Bienali bünyesinde her cuma kısa filmler sinemaseverlerle buluşacak. Bienale katılan sanatçılarla işbirliği halinde her cuma yapılacak programda, iki sanatçı filmi 'bienal.iksv.org' adresinden 7 günlüğüne erişime açılacak.

Konuya ilişkin IKSV'den yapılan açıklamada, şu ifadelerle yer verildi:

"İstanbul Bienali, 33 yıllık serüveninde türlü dalgalanmalar ve belirsizliklere karşı sanatı yanına alıp her zaman yeni yeşeren düşüncelerin, heyecanların, merakların izini takip etti. Dünyanın dört bir yanında hayatımızın sınırlarını yeniden belirlediğimiz bu dönem, çevremizle ve kendimizle kurduğumuz ilişkiyi gözden geçirmek için de bir alan sağlıyor. Bizler bu dönemde sanatın daha yaygın bir erişim imkanı bulacağını umuyor, hayal dünyasının fiziksel sınırlarla belirlenemeyecek ölçüde zengin olduğunu hatırlıyoruz. Daha önce İstanbul Bienallerine katılan sanatçılarla iş-

birliği halinde, her cuma iki sanatçı filmini 7 günlüğüne dijital erişime açıyoruz."

İLKLER MISIR VE TÜRKİYE'DEN

Film seçkisinde aralarında Halil Altındere, Francis Alys, Volkan Aslan, Ozan Atalan, Alper Aydın, Rossella Biscotti, Kristina Buch, Vajiko Chachkhiani, Jonathas de Andrade, Elmas Deniz, Jonah Freeman ve Justin Lowe, Jorge Galindo ve Santiago Sierra, Theaster Gates, Suzanne Husky, Pi-erre Huyghe, Emre Hüner, Rashid Johnson, Armin Linke, Maider Lopez, Basim Magdy, Melvin Moti, Georgie Nettell, Erkan Özgen, Zeyno Pekünlü, Cheng Ran, Mika Rottenberg, Pelin Tan ve Anton Vidokle, Kaari Upton, Adrian Villar Rojas ve Phillip Zach'ın bulunduğu sanatçıların yapımları yer alıyor.

Seçki kapsamında bu hafta Mısırlı senarist ve yönetmen Basim Magdy'nin 2011 yapımı 'Dünyayı Anlamak İçin 13 Temel Kural' filmi ile Volkan Aslan'ın 2017 tarihli 'Evim Evim Güzel Evim' başlıklı video enstalasyonu izlenime sunuluyor.

İrfan Yalçın

NERDEYSE ilk kitabından beri izliyorum, okuyorum İrfan Yalçın'ı. Geçenlerde Doğu Perinçek'in bir yazısında adlarımız karışmış, tam da kitaplarını yeniden okuduğum günlerde hoşuma gitti doğrusu. İlk romanı Pansiyon Huzur'la İrfan Yalçın, Milliyet Yayınlarının açtığı yarışmada (1974) ikincilik ödülünü almıştı. Be-yoğlu'nun arka sokaklarında beş altı katlı, kapkara duvarlarından rutubet sızan çok eski taş bir yapı içindeki pansiyonda kalan, feleğin sillesini yemiş insanları anlatıyordu İrfan Yalçın. Bu ilk romanının İnci'si, Ayla'sı unutamadığım roman kişilikleri olarak hâlâ yaşıyor bende. Sonra okuduğum Genelevde Yas aynı güzellikteydi, ilk romanı kadar büyülenmiştim. Koca İstanbul'un göbeğinde, ama edebiyatta pek anlatılmamış, farklı insanları yazdıkları. Derken Ölümün Ağzı, Fareyi Öldürmek, Uzun Bir Yalnızlığın Tarihiçesi vb. arka arkaya geldi romanları. Ölümün Ağzı, o yılların çok saygın bir ödüllü, TDK ödülünü kazandırmıştı yazanına. Bütün yapıtlarını H2O Kitap bir araya getirerek, bize bu ölümsüz kitapları yeniden hatırlattı, okurun ilgisini bu değerli kitaplara çekti.

İrfan Yalçın'ın son romanlarında dil ve biçim arayışları daha ağır basar. Uzun Bir Yalnızlığın Tarihiçesi (1991) onun ilk romanlarından daha farklı bir biçime yönlendiği yapıtlarındandır.

Sürgünlük Osmanlı'da yaygındı. Mithat Cemal Uç İstanbul'da sürgünlerin hiç değilse bir kıyı kentine sürülmek için torpil aradıklarından söz eder. Uzun Bir Yalnızlığın Tarihiçesi'ndeki sürgünün böyle keyfine göre kent seçecek gücü yoktur. Kısıltı olarak N. diye belirtilir sürgün yerinin adı. Hitler'in dünyayı kana buladığı savaş yıllarında bu küçük kente sürgün gönderilen bir şairdir, suçu da şiir yazmak. Tutuklanmış, bir süre içinde kalmış, kimseden izin almadan "çiş yapmanın" ne demek olduğunu anlamış bir aydın... Kahramanımıza dünyayı dar edecek bu yer sanki özellikle seçilmiştir ya da ülkemizde ne çoktur böylesi kentler. Çalışmak ister, çalışmak zorundadır; ona iş verenlerin vay haline... Dükkânları taşlanır. Kahvelerden bile kovulur, radyolu bir kahveye hasret kalır bazen. Amelelikten arzualı haleliğe kadar bir uğuş iş dener. Bir saçak altını bile çok görürler. Onu hiç bırakmayan sınıfsız bir hüznüle, içine kınılmış gibi yaşar. Güzel anlatır İrfan Yalçın, güneşsizliğin kokusunu da, kar kokusunu da duyurur bize. Bahar dolu dalları, ağaçların, çiçeklerin solumasını şiirsel bir dille güzel anlatır. Dilbilimcilerin bir sözüntü çok severim: Sözcüklerin anlamları yoktur, kullanımları vardır. İrfan Yalçın bunu doğrulayan yazarlardan... Kendine göre kullanıyor sözcükleri.

Öldürülmüş yılları vardır kahramanımızın, hesabını kimin vereceği belli değil. İnsanlar gerçekten kötü, "gözeriyle döverler" hiçbir şey yapmasalar bile. "Yemek kokusu almış aç bir kedi ya da köpeğim o an; has-tanenini kaplarını, eşiklerini koklayıp koklayıp sürtünüyorum her şeye. Gözlerinin içine bakıyorum oradakilere, sessizce yalvarıyorum." (s. 77) Düzen bu duruma getirir sürgünü. Elinde ne var ne yok satmıştır. Anlatılan açlığın, çaresizliğin benzerini ancak başka romanlarda bulabilirsiniz, Açlık gibi, Suç ve Ceza gibi...

Gibi, Okudukça birlerini hatırlatır roman size, edebiyatımızın sürgünlük yaşamış yazarları gelir aklınıza. Çileler çekmiş eski ustalar bir bir gözlemlerinin önünden geçer. Romanın sonuna konmuş bir mektupta bir yazanınız "benim o sürgün" der.

27 Ocak 1992

Sevgili İrfan Yalçın,

Sana çok, pekçok teşekkür etmeliyim. Çoktanberi beni coşkulandıracak bir oyun, bir film seyrederim, böyle bir öykü, roman, anı okuyamıyordum. Uzun Bir Yalnızlığın Tarihiçesi'yle beni mutlu ettin. İyi ki Atina'ya gittim, kitabını ancak orda okuyabildim ve okuyunca mutlu oldum. Ne seyrek tadabiliyorum böyle mutlulukları...

Uzun Bir Yalnızlığın Tarihiçesi'nde beni yazmışsın, beni anlatmışsın, yani bütün sürgünleri... Sürgünde yaşayanların hepsi bu kitapta kendini tanıyacak.

Salt beni anlattığın için mi sevdim kitabını? Hayır... Açılma çok şiirsel sunmuşsun, acılı sürgün anlatımını en iyi ve güzel verecek olan biçimi seçmişsin. Ne güzel, ne güzel...

Hepsinden önemli olan, sürgünle geçen bir yalın yaşamın çok ustaca kurgulanması. Bu kurgu başarılı olmasaydı kitabını bu denli sevecektim. Önemli olan okura, "Sürgünde neler çekmişler, vah vah..." de-dirtmek değil; bu da önemli ama çok şey değil, çok az şey...

Kitabınla bana verdiğin haz için teşekkür ediyor ve seni kutluyorum.

Sevgilerimle.

Aziz Nesin

(İrfan Yalçın, Uzun Bir Yalnızlığın Tarihiçesi, H2O Kitap, İstanbul 2017)

Semih KORAY

Koronavirüsün 'homo economicus'a ettikleri

KRİZ, Eski Yunanca'daki "krisis" sözcüğünden türetilmiştir. Sözcük, hem "yargı-karar", hem de "dönüm noktası" anlamlarını taşımaktadır. "Dönüm noktası", mevcut dengenin artık sürdürülemez hale geldiğini yansıtır. Varolan sürdürülemezliğin ise yeni bir "karar"ı gerekli kılar. Kriz kavramının içinde barındırdığı bu iki yön, bütün toplumsal ve ekonomik krizlerde birlikte ortaya çıkar. Sürecin "dönüm noktası"nın kapsadığı alan ne kadar geniş ve derinse, "karar"ın da o kadar büyük olması gerekir.

İNSANIN ÖZÜ

Koronavirüs Krizi, "ucunda ölüm olduğu" için, dünyanın her yanında toplumsal yaşamın bütününe içine alan bir nitelik kazanmıştır. Ufacık virüs, içinde yaşanan toplumsal sistem hakkında "hüküm kurar" hale gelmiştir. Virüs, adeta toplumsal sistemlerin insana bakış açısını gözler önüne seren (ve yine "krisis" sözcüğünden türetilmiş) bir "kriter"e dönüşmüştür.

Her toplumsal sistem "insanın özü"ne bir anlam yükler ve onu "insanın içinde yaşadığı toplumsal ilişkilerin toplamı" olarak yaşama geçirir. Sistemin görece pürüzsüz işlediği, bu açıdan sıradanlığın egemen olduğu dönemlerde insanların büyük çoğunluğu kendilerine yüklenen "özü" irdelemeksizin kabullenir. Kriz, zihinlerdeki bu kendiliğindenliği yıkar ve insanın bilincinde kendisine yüklenen "toplumsal varlık" ile "bireysel varoluşu" arasındaki çatışma öne çıkmaya başlar.

HOMO ECONOMICUS

Kapitalizmin emperyalizm çağında insana yüklediği öz, "homo economicus"tur. Homo economicus, yalnızca kendi çıkarına bakan, başkalarının akıbetiyle zerre kadar ilgilenmeyen, onun için kamu malını sırtında yük olarak görüp her şeyin özel mala dönüştürülmesini isteyen bir yaratıktır. Homo economicus'un kendi tercihlerini seçme özgürlüğü yoktur. O, her şeyin daha çoğunu kendisi için istemek zorundadır. Kamu malları, bireysel refahının önünde engeldir. Dünya piyasasının milli devlet sınırlarıyla parçalanması da, ölçek verimliliğini engellediği için homo economicus nezdinde makbul değildir. Çünkü neoklasik iktisadin "Refah Teoremi"ne göre piyasa dengesinin verimli olması, ancak kamu mallarının olmadığı, piyasa ölçeğinin en üst sınırına ulaştığı ve herkesin homo economicus'a dönüşürdüğü bir ortamda olanaklıdır.

DÜNYAYI TEOREME UYDURMA ÇABASI

Homo economicus, insanın özünü fiyatların uyarılan karşısında beklenen tepkileri veren organizmalar düzeyine indirgemektedir. İnsana bırakılan tek özgürlük, "elmayla armut arasında yapacağı tercih"tir. Ama tercih edeceği tüketim demetleri bütçeyle kısıtlı olduğu için, bu alandaki "özgürlüğü" de bütçesi kadardır. "Refah Teoremi"nin koşulları, ne insanın özüne, ne de dünyaya uymaktadır. Bu durum, emperyalist sistemin önünde tek seçenek bırakmıştır: Teorem dünyaya uymuyorsa, dünyayı teoreme uydurmak. "Küreselleştirme", başında ABD'nin bulunduğu emperyalist sistemin "dünyayı teoreme uydurma" çabasından ibarettir.

VİRÜSÜN İNDİRDİĞİ DARBE

Virüs krizi, en büyük darbeyi "homo economicus"ı indirmiştir. Virüs, insanlığın kader ortaklığının yeniden ve güçlü bir biçimde doğuşuna yol açmıştır. Bilimin yol göstericiliği altında kamuculuk ve toplumsal dayanışma, bugün virüse karşı mücadelede başanın anahtarını oluşturmaktadır. Milli devletler, bu mücadelenin örgütlenmesinin temel dayanaklarıdır. Uluslararası düzlemde dayanışma ile başka ülkelerin parasını ödeyerek aldıkları tıbbi malzemeye el koymaya kadar varan bencilik çatışma halindedir.

Bugün neoliberalizmin başını çeken ülkelerin de krizin üstesinden gelmek için devlet müdahalesine başvurmak zorunda kalmaları, son derece öğreticidir. Bu durum, kuşkusuz onların kendiliğinden kamuculuğa ve devletçiliğe evrilecekleri anlamına gelmez. Virüs krizinin sona ermesini izleyen dönemde, kapitalist piyasalara yeniden işlerlik kazandırmak için devlet müdahalesine başvurmaları da kaçınılmaz olacaktır. Ama "hiçbir şeyin eskisi gibi olmamasını" sağlayacak temel etken, içinden geçmekte olduğumuz dönemin bilinçleri sarıyan etkisinin yol açtığı uygun zemin üstünde yaratılacak toplumsal güç olacaktır. Günün görevi, virüsün insanlığa öğrettiklerini kamuculuk, paylaşımcılık ve devletçilik doğrultusunda kalıcı bir güce dönüştürmektir. Ülkemiz bugün Büyük Karar'a dün olduğundan daha yakındır.

Alibaba'dan New York'a yardım

ÖNDER EGE

HONG Kong SCMP gazetesinde Eric Ng imzası ile 5 Nisan'da yayımlanan habere göre, Çin'in en zengin iş insanlarından, Jack Ma ve Joe Tsai'nin yardım vakıfları, ABD'nin New York eyaletine 2.3 milyon adet yüz maske-si, 2 bin adet ventilatör ve 170 bin adet koruyucu ekipman bağışladı. Çinli iş insanlarının koronavirüs pandemisinin merkez üssüne yaptıkları bu büyük bağış, New York Valisi Andrew Cuomo tarafından 'gerçekten iyi haber' olarak yorumlandı.

Alibaba Group Holding'in kurucularından Jack Ma ile Joe Tsai Çin'in en zengin müteşebbisleri arasında bulunmaktadır. Başında yer alan haberlere göre, toplam bağış içinde sadece 2 bin ventilatör, 50 milyon ABD doları değerinde.

Mevcut atmosferde, ABD Başkanı Trump ve Dışişleri Bakanı Pompeo, salgın için ısrarla "Wuhan Virüsü" tabirini kullanıyorlardı. Ayrıca ABD yönetimi pandeminin sorumlusu olarak, Pekin'i adres gösterme gayreti içindeydi. Ancak, Çinli hayırseverler New York kentine yardım elini uzatmakta tereddüt etmediler. Hem de ABD gümrük rejiminin getirdiği zorluklara rağmen, bu yardımı sağladılar. Bu arada tıpkı geçen ay olduğu gibi, bu ay da ABD'ye yardım malzemesi gönderme sürecinin, ABD gümrük uygulamaları nedeniyle oldukça zor ilerlediği ifade edildi.

'TAKDİR EDİYORUZ'

ABD Başkanı Donald Trump, Çin'den gelen bağış için ise, "Amerika'nın koronavirüsle mücadele yeteneği için önemli bir fark yaratacak bir gelişme" yorumunu yaptı. Trump

ayrıca şu açıklamada bulundu:

"Jack Ma benim bir arkadaşım ve Çin'den yaklaşık bin ventilatörün New York limanına teslim edilmesini sağladı. Bu ondan ve diğer arkadaşımın [Tsai] gelen gerçekten çok güzel bir hediyeydi. Ve bunu çok takdir ediyoruz."

TİCARİ KISITLAMA UYGULANMADI

Televizyonda bir basın toplantısında konuşan New York eyaleti valisi Andrew Cuomo da, Çin hükümetine, çok ihtiyaç duyulan koruyucu donanımların bağışının sağlanabilmesi adına ticaret kısıtlaması uygulamadığı için teşekkür etti.

Bağışı açısından zorluklardan biri, ABD'nin daha önce Çin yapımı "KN95" standart maskelerini bloke etmiş olmasıydı. ABD hükümeti

Jack Ma

sadece "3M-N95" tipi maskelerinin kullanılmasına izin veriyordu. Oysa, her iki maske de farklı standartları olmasına rağmen, aynı performansa sahip. Geçen cuma günü, ABD, Gıda ve İlaç İdaresi "KN95" maskeleri için acil kullanım izni verdi. Böylece Çin yardımının önü açıldı.

Koronavirüs Körfez ülkeleri ile İran'ı yakınlaştırıyor

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Abbas Musevi, 30'dan fazla ülke ve örgütün salgın ile mücadele konusunda İran'a yardım ettiğini belirtti. Ayrıca BAE, Suudi Arabistan ve Bahreyn gibi ülkelerle de bu süreçte temasların arttığını söyledi

DIŞ HABERLER SERVİSİ

İRAN Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Abbas Musevi video konferans yoluyla basın toplantısı düzenledi. İran'ın koronavirüse karşı mücadelesi ve bu süreçte diğer ülkelerin yardımları üzerine açıklamalarda bulunan Musevi, "30'dan fazla ülke ve uluslararası kurum, korona ile mücadele çalışmalarını çerçevesinde ülkemize yardım sağladı. Ayrıca yurt dışında yaşayan İranlılar da büyükelçiliklerimiz aracılığıyla yardım toplayarak ülkemize gönderdi. Ben İran halkı ile hükümeti adına onlara teşekkür ediyorum" dedi.

İran haber ajansı İRNA'nın aktardığına göre, virüsün yayıldığı bütün ülke ve halklara geçmiş olsun dileklerinde bulunan Musevi, dayanışma duygularını ilettili. Musevi, "Koronavirüs 200'den fazla ülkede yayılmış ve bütün bu ülkeler ve halklarla dayanışma içerisinde olduğumuzu belirtmek isterim. İranlılar kadirşinas bir halk olduğunu kanıtladı. Sadı'nın dediği gibi bütün insanoglu bir varlığın üyeleridir. İran halkı insanogluğun bu hastalık dolayısıyla çektiği acılar nedeniyle çok üzgündür" diye konuştu.

'AKILCI ÜSLUP HAKİM OLDU'

Virüsün yayılmasından sonra İran'ın Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ve Suudi Arabistan ilişkilerindeki değişim ile ilgili de konuşan Musevi şu değerlendirmede bulundu:

"Koronali bugünlerde iletişimin sağlanması, davranışlarda akılcı üslubun ha-

SON DURUM

İRAN'da önceki gün yeni tip koronavirüs nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısı 136 artarak 3 bin 739'a yükseldi. İran devlet televizyonunun haberine göre, Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Kiyanoş Cihanpur, son 24 saatte yeni tip koronavirüs (Kovid-19) nedeniyle ülke genelinde 136 kişinin daha hayatını kaybettiğini açıkladı. Cihanpur, vaka sayısının da 2 bin 274 artarak 60 bin 500'e ulaştığı bilgisini verdi. Hastalardan 4 bin 83'ünün durumunun ağır olduğunu dile getiren Cihanpur, 24 bin 236 kişinin ise tedavilerinin tamamlanmasının ardından taburcu edildiğini aktardı.

duklarını belirten Büyükelçi Mescidi, Irak Haber Ajansına (INA) yaptığı açıklamada, İranlı General Kasım Süleymani'nin, ülkesinin Tahrân-Riyad-Abu Dabi arasındaki ilişkilerle dair geliştirdiği inisiyatifle ilgili Bağdat'a ziyarette bulunduğu sırada öldürüldüğünü kaydetmişti.

İranlı diplomat şu ifadeleri kullanmıştı: "İran, Suudi Arabistan ve BAE ile anlaşmazlıkları çözmek istiyor. Irak ya da başka ülkenin bu konuyla ilgili cabasını da memnuniyetle karşılıyoruz. Irak, bunun için yapıcı bir rol üstlenmiştir. Biz de gerginliği düşürmekten yanayız."

kim olmasına neden olmuş ve bu ülkeler tarafından İran'a iyi yardımlar yapılmış, İran da bu yardımlardan dolayı teşekkür etmiştir. İran, BAE ve Bahreyn gibi diğer ülkelerin vatandaşları ile kendi vatandaşları konusunda da iletişime geçmiştir ve bu ülkelerin yetkilileri ile temaslarımız sürmektedir."

BÖLGESEL DIPLOMASI

İran'ın bölgesel girişimlerine ilişkin de açıklamalarda bulunan Musevi şu ifadeleri kullandı: "İran ve özellikle kuzey ve doğudaki ülkeler olmak üzere bölge ülkeleri, görüş ve politikalarının aynı temelde yer alması için çeşitli mekanizmaları ellerinde bulunduyor. İran, Rusya ve Azerbaycan ile İran, Türkiye ve Azerbaycan arasında bu tür mekanizmalar uzun yıllardır devrede ve korona krizinin başlamasından önce Astana Zirvesi'nin Tahrân'da düzenlenmesi planlanıyordu."

Bu kapsamda Azerbaycan Cumhur-

başkanı Aliyev'in Tahrân'ı ziyaret etmesinin hedeflendiğini kaydeden Sözcü, "Ziyaret ertelendi ancak diplomasi devam ediyor ve Dışişleri Bakanları arasındaki temas sürmektedir. Bu krizin atlantılmasından sonra görüşmeler yapılacaktır" diye ekledi.

IRAK ARACI OLACAKTI

Geçen ay ise İran'ın Bağdat Büyükelçisi İrec Mescidi, ülkesinin Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile anlaşmazlıkları çözmek istediğini söylemişti. Gerginliği düşürmekten yana ol-

Hastanede kalmaya devam edecek

ÖNCEKİ gece koronavirüs sebebiyle hastaneye kaldırılan İngiltere Başbakanı Boris Johnson dün geceyi de hastanede geçirdi.

Virüse karşı mücadele yerine sürü bağışıklığı politikasını savunan Boris Johnson'un açıklamaları dünya kamuoyunda büyük tepki çekmişti. Daha önce test sonucu pozitif çıkan Johnson'un ateşi artıp durumu kötüleşince hastaneye kaldırıldı.

İngiltere İskan Bakanı Robert Jenrick açıklama yaparak, Boris Johnson'un hükümet liderlik etmeye devam edeceğini bildirdi.

Jenrick, "Johnson dün bir dizi rutin test için hastaneye gitti. Geceyi hastanede geçirdi. Hepimiz ona şifa diliyoruz. Yapılan testler sonucunda mümkün olan en kısa sürede Downing Street'e geri dönmelerini umuyoruz" dedi.

İngiltere'de koronavirüs nedeniyle şu ana kadar 5 bine yakın kişi hayatını kaybetti.

KRALİÇE HALKA SESLENDİ

Diğer yandan Kraliçe 2. Elizabeth halka seslendi. Tahttaki 68 yıl boyunca bugüne kadar sadece 4 kez bu tür bir konuşma yapan 93 yaşındaki Kraliçe, sözlerine "gittikçe zorlaşan bir zamanda halka hitap ettiğini" belirterek başladı.

"Bu hastalıkla birlikte mücadele ediyoruz ve eğer birlik ve kararlılık içinde kalırsak, bunun üstesinden geleceğimize konusunda sizi temin etmek isterim" diyen Kraliçe 2. Elizabeth, öz-disiplin, kararlılık ve dostane hislerin hala İngiltere'nin temel özelliklerini oluşturduğunu vurguladı.

Foto: Sputnik

YENİ tip koronavirüs (Kovid-19) salgınıyla mücadelesinde Sırbistan'a destek olmaya giden Rus askeri uzmanları, ülkedeki sağlık tesislerinde dezenfekte çalışmalarına başladı.

Sırbistan Savunma Bakanlığı, Rus askeri sağlık personelinin özel ekipmanlarla sağlık tesisleri ve çevrelerindeki alanları dezenfekte ettiğini duyurdu. Açıklamada şu bilgiler verildi:

"Onaylanan programa göre Radyasyon, Kimyasal ve Biyolojik Savunma Birlikleri, özel ekipmanlarla sağlık tesislerin-

Dezenfekte çalışmaları başladı

de ve çevrelerinde yaklaşık 65 bin metre-karelik alanı dezenfekte etti."

BELGRAD ÖNCELİKLI

Rusya Sırbistan'a 11 uçak dolusu tıbbi yardımın yanı sıra 87 askeri sağlık uzmanı, teknik cihaz, koruma gereçleri ve 16 askeri araç da göndermişti.

Rus askeri uzmanların Sırp meslektaşlarıyla birlikte Sırbistan'daki çalışma düzenini, yerleşim yerlerini ve tesisleri tespit ettiklerini açıklayan Rusya Savunma Bakanlığı, ayrıca, iki sağlık ekibinin şartların ağırlaştığı Belgrad'da çalışacağı, beş ekibin ise Niş, Kikinda, Valevo ve Čupria kentlerine gönderileceğini kaydetti.

Haftada 1 gün doktorluk yapacak

İRLANDA Başbakanı Leo Varadkar, koronavirüs salgını nedeniyle asıl mesleği olan doktorluğa geri döneceğini açıkladı. Varadkar, haftada bir gün başbakanlık koltuğunu bırakacak ve sağlık çalışanlarına yardım edecek.

İrlanda Başbakanlık ofisinden yapılan açıklamada, "Doktor Varadkar, uzmanlığı kapsamında yer alan konularda haftanın bir günü Sağlık Servisi Yönetimi HSE'ye hizmet verecek. Aile üyeleri-nin ve arkadaşlarının çoğu sağlık alanında ça-

lışıyor. Kendisi az da olsa yardımcı olmak istedi" ifadelerine yer verildi.

Varadkar'ın nasıl bir görev üstleneceği henüz belirtilmedi. Irish Times gazetesi, Başbakanın telefon aracılığıyla hastalara danışmanlık yapacağını yazdı. Gazeteye göre Varadkar, virüsle enfekte olan kişilerle yüz yüze gelmek yerine onlara telefondan bilgi verecek. İrlanda'da salgın nedeniyle şimdiye kadar 158 kişi yaşamını yitirdi, toplam vaka sayısı 4 bin 994'e ulaştı.

Toplumsal ruh sağlığını korumak için alınacak tedbirler

İnsanlar sosyal izolasyon boyunca ortaya çıkabilecek; yalnızlık, uyuşma, öfke, korku, endişe, depresyon, çaresizlik, uykusuzluk ve saldırganlık gibi belirtiler ile karşı karşıya. Kapitalizmin ise bu sorunlara çare üretmediği, aksine bireyin ve toplumun ruh sağlığı için en büyük tehdit olduğu görüldü. Türkiye toplumun ruhsal sağlığını korumak için hızla önlem almalı

ORÇUN GÖKTÜRK / Master Öğrencisi -
Beijing Uluslararası İşletme ve Ekonomi Üniversitesi

ANA haber bültenlerinde, internet haberlerinde, sosyal medyada, kafamızı çevirdiğimiz her yerde artık her şey koronavirüsle alakalı. Hükümet yetkilileri televizyonlarda, güvenlik güçleri ise sokaklarda duyurular yapmakta, aracınızla giderken durdurulup ateşiniz ölçülmekte. Her gün yenilenen salgın rakamları, uzmanların önerileri, hükümetlerin aldığı veya alamadığı önlemler derken toplumsal psikoloji de ciddi bir saldırı altında. İnsanlara sakin kalmayı önermenin yeterli olmadığı bir saldırı bu. Öyle bir kaygı hali ki, ekmek almak için markete gittiğinizde ya da zilinizi birisi çaldığında herkesin aklında aynı korku: Ya virüsle temas edersem? Sonra sürekli yıkanmaktan çatlamış el derisi ve devam eden panik hali...

KAPİTALİZMİN YARATTIĞI PSİKOLOJİK BUHRAN

Üstelik tüm bunlar insanlığın çoğunluğunun gittikçe artan ekonomik sıkıntılar çektiği, kapitalizmin gösteri toplumunun insanı psikolojik olarak rejenere edemediği (yenilenemediği, harap olmuş yapının tedavi edilemediği) bir temelde gerçekleşmekte. Sistemin yarattığı insanı yıkıma Türkiye’den örnek verelim, ülkemizde son 10 yılda antidepresan kullanımı yüzde 50’ye yakın artış göstermiş(1). Üstelik gelişmiş ülkelerde antidepresan kullanımı Türkiye ortalamasının çok daha ilerisinde.(2) İntihar, kadına yönelik şiddet-taciz ve tecavüz, iş cinayetleri, işsizlik oranlarının artışı; büyük insan yığınları üzerindeki kapitalist tahribatı göstermektedir.

Sistem, akademik anlamda da yaratmaya çalıştığı yeni insana ideolojik ‘telkin’ler vermeyi eksik etmemektedir. Türkiye’de de binlerce insanın sevak okuduğu, dili gayet ‘akıcı’ ve albenisi bol teorilerle ellerden düşmeyen Harari’nin Sapiens kitabı(3), insanı “katliamcı” ilan etmemiş miydi? Yazar, kapitalizme muhalefet ediyor gibi yapıp ABD seçimlerinde ise hararetle Hillary Clinton’u desteklemişti! Harari gibi liberallerin hemen bütün ortamlarda düşmanlık götüğü Mao ve Stalin’in ülkeleri ise bugün salgına karşı verdiği büyük başarı ile insanlığa umut olmak-

la kalmayıp, yardıma muhtacı olanların da elinden tutmaktadır. Sistem, insanlığa dair umudu hedef alarak aslında bir anlamda kapitalizmi alternatifsiz kılmaya çalışmakta (ki bunu Harari örneğinde olduğu gibi kendine sahte ‘muhafil’ler yaratarak da yapmaktadı) bir yandan da umudu elinden alan

YALANLAR ÜLKESİ SOSYAL MEDYA

Hepimiz sosyal medya kullanıyoruz. Umutsuzluk aşılayanların, sürekli toplumdaki, ülkeden, yerli geldiğinde arkadaşından ve ailesinden sitem edenlerin sosyal medyada daha yüksek oranla takip edilmesi, paylaşılması tesadüf değil. Aynı zamanda “yalan” a olan talebin de arttığı bir dönemdeyiz. Örneğin salgın boyunca Çin’in aldığı sert ve gerekli önlemleri es geçen mantık, bugün Çin’in açıkladığı vaka sayısının yalan olduğunu savunuyor ve binlerce takipçi de bunu destekliyor. Emperyalist teoriyi bilmeyen ya da kavrayamayan ‘uzmanlar’ çok “gizli” bilgileri halkla paylaşıyor. Virüsün Wuhan’da laboratuvar ortamında oluşturulup bulaştırıldığı gibi hiçbir bilimsel temele dayanmayan komplo teorileri, aşısının bulunduğu ama daha çok insan enfekte oluncu piyasaya sürüleceği gibi yalanlar on binlerce insan tarafından destek görmektedir. Üstelik bunlar adının başında “profesör, doçent ya da doktor” gibi titri olan insanlar eliyle de yapılmaktadır. Akademik sefaletini daha net görüyoruz. Bir yandan da salgının uzun sürmesi sonucu bilim düşmanı çevreler de etki alanlarını tekrar artırmaya çalışmakta. Bilim kılıfı altında insanlara bilimsizlik enjekte eden sahte bilimciler de toplumsal sağlığı tehdit etmektedir. Sistemin yarattığı gerçeğe duyulan güvensizlik hali ve hemen her olayda tekrar ortaya çıkan komplocuların en az virüs kadar tehlike oluşturduğu aşikâr.

Emperyalist sistem çürüdükçe yarattığı toplum da çürüyor. Sistemin paradigmasının yörüngesindeki psikolojik önemler de insanlığa “antidepresan” sunmanın dışına çıkmıyor. Bir de tüm bunların üzerine gelen

Kovid-19 salgını, insanı anksiyeteye, yalnızlığa, korku ve güvensizliğe daha hızlı yönlendirebilmektedir.

IRKÇILIK VIRÜSÜ

Daha da önemli bir diğer olumsuz etmen ise “bulaşma korkusu” temelinde tekrar ortaya çıkan ırkçılık ve yabancı düşmanlığının artması. “Dışarı”dan korkmak, evrimsel bir olgu. “Bana daha çok benzeyen benim gibidir, bağışıklığı güçlüdür ve bana hastalık yaymayabilir” düşüncesi insanoğlunun milyonlarca yıl süren evrimsel gelişiminde genetik kodlarına işlemiştir. Son zamanlarda artış gösteren ve Batı destekli olarak da pompalanan Çinlilere ve Asyalılara karşı düşmanlık raporları ise elbette evrimsel değildir, sistemin bütün ideolojik araçları ile yıllardır yaratmaya çalıştığı insan tipini görüyoruz o raporlarda.(4) Emperyalist sistemin artan ırkçılığa da bir reçetesi yok çünkü sistem, sorunun tam da kaynağı! (Konuyla alakalı daha esaslı bir değerlendirme için Doğu Perinçek’in 24 Mart 2020 tarihinde Aydınlık köşesinde yazdığı “Liberalizmin Hümanizme İhaneti” yazısını okuyuculara şiddetle öneririm.) Neyse ki insan büyük gruplar halinde yaşamak için evrimleşen dayanışma yeteneği yüksek bir sosyal tür ve ideolojik olarak da liberalizme alternatifsiz değil! Karantina altında Wuhan’da evlerinin pencerelerinden beraber slogan atan Çinlileri, balkonlarda şarkı söyleyen İtalyanları ya da yaşlılar için alışveriş kampanyası yapan Türk gençliğini görüyorsunuz değil mi? İşte bu kapitalist yabancılaşmanın başaramadığı insanlığın büyük dayanışma armonisi!

ÇİN’İN ALDIĞI ÖNLEMLER

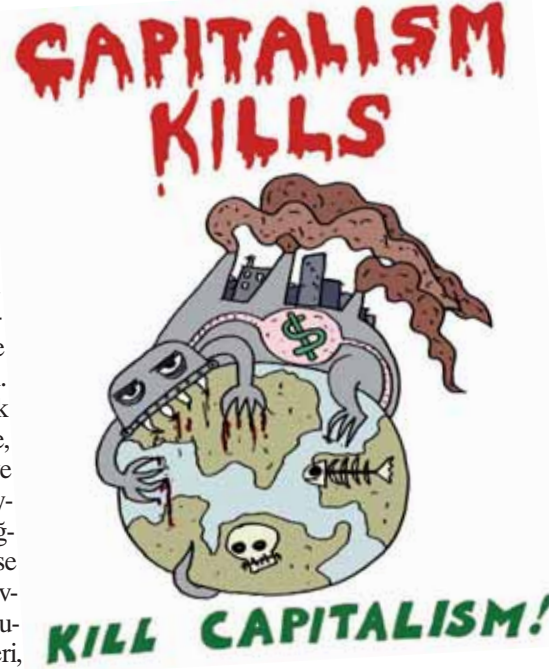
Virüsün merkez ülkesi Çin Halk Cumhuriyeti’nde 26 Ocak’ta Ulusal Sağlık ve Güvenlik Komisyonu, salgın sırasında olası psikolojik sorunlara yönelik önlemlerin alınması ve toplumun ruhsal sağlığı için “Yeni Koronavirüs Salgını için Psikolojik Krize Karşı Acil Mücadele Rehberi” yayınladı.(5) Birinci sıraya “örgütsel liderlik” koyuldu. Buna göre Çin yöneticileri, başta 90 milyonluk Çin Komünist Partisi üyelerini ve devletin bütün bileşenlerini “halkın ihtiyaçlarının karşılanması” ilkesince göreve çağırdı. Merkezden başlayarak, eyalet ve mahalli birimlere kadar salgınla mücadele için gerekli finansmanların sağlanacağı garantisi verildi. Yerel yönetimlere “ulusal ruhsal sağlığı koruma” amacıyla olası psikolojik krize karşı gerekli uzman birimlerinin oluşturulması talimatı verildi. Yalan bilgi yayanlara karşı daha sert uygulamalar devreye sokuldu. 7/24 çalışan psikolojik tıbbi destek ekipleri kuruldu. En başta enfekte kişilerin aşırı dürtüsel eğilim geliştirilmesine karşı mücadele hedeflendi. Daha sonra da toplumun bütün kesimlerince ihtiyaç duyan herkese olası psikolojik kriz müdahalesi sağlandı. Ana hedef: Salgının psiko-sosyal etkisini aktif olarak en aza indirmek ve kontrol altına almak olarak belirlendi. Sosyal izolasyon boyunca görülebilecek “yalnızlık, uyuşma, öfke, korku, endişe, depresyon, çaresizlik, uykusuzluk ve saldırganlık” gibi belirtiler için tanı koyma ekipleri oluşturuldu. İzolasyona uğratılarak tedavi gören hastalar için ise “dış dünya” hakkında bilgi paylaşımı, sevdikleri ile teknolojik görüşme hizmeti sunulması sağlandı. Olası intihar girişimleri,

tedavi için iş birliğini reddetme gibi daha yüksek riskli sonuçlar için özel tedavi çalışması yürütülmesi hedeflendi. Ayrıca Çin Çocuk Sağlığı Dergisi salgın boyunca çocuk ve ergen psikolojisi ile ilgili aile müdahalesi için ayrıntılı bir çalışma yayımladı.(6) Çin Komünist Partisi önderliğinde bütün bu öneriler ciddiye ele alındı ve koronavirüsün toplum üzerindeki psikolojik tahribatını en aza indirecek önlemler bilimin ışığında ivedilikle uygulandı.

TÜRKİYE’NİN ALABİLECEĞİ ÖNLEMLER

Türkiye’de salgınla mücadele için Bilim Kurulu, Çinli meslektaşlarıyla yakın dirsek teması içinde. Fakat bununla sınırlı kalmamalı. Çin’in daha salgının başlarında yayınladığı “Psikolojik Kriz İçin Acil Mücadele Rehberi”i benzeri çalışma için uzmanlar oluşturulmalı ve gereken önlemler alınmalıdır. Türkiye bu konuda gerekli beşeri sermayeye sahiptir. Türkiye Psikiyatri Derneği’nin sürecin içerisine aktif katılımı sağlanmalıdır. Toplumsal sağduyunun oluşturulması için gösterilen çaba, virüsün kesin bir tedavisi olmadığından artış gösteren toplumsal anksiyete ve paniğe karşı toplumun ruhsal sağlığı için de planlanmalıdır. Salgının kontrol altına alınmaya başlamasıyla insanların stresi azalacağı gibi salgının artış dönemlerinde irasyonel davranışlar da (örneğin hastalık semptomu gösteren birinin koronavirüs testi olmayı reddetmesi gibi) artış gösterebilir.

Salgınla mücadelenin en ön saflarındaki sağlık ordusunun motivasyonu ve mücadele gücü için de gereken önem gösterilmelidir. En büyük baskıyı onların yüklediğini biliyoruz. Örneğin birkaç gün önce Fransa’da bir futbol kulübünün doktorunun, koronavirüs testi pozitif çıkınca intihar ettiğini öğrendik.(7) İnsanların kaygı ve stresini azaltmak için devletin ve uzmanların “bireysel önlemler” alınmasını salık vermesi önemlidir. Günlük egzersiz önerileri, beslenme ve uyku düzenine dikkat, dizi-film veya kitap önerileri gibi çok basit görünen ama bilince çıkarılması gereken öneriler için uzmanlar televizyonlarda ve sosyal medyada yönlendirici olmalıdır.

SONUÇ

Genel olarak baktığımızda, yeni ile eski arasındaki karşıtlığın olağanın üzerinde arttığı ve kopuşun gerçekleşmeye başladığı bir andayız. Marks kapitalizmle ilgili o ünlü sözünü bundan yaklaşık 172 yıl önce söylemişti :“Katı olan her şey buharlaşıyor.”(8) Dünyanın “küresel lideri” olarak adlandırılan baş emperyalist ABD’nin, kendi ülkesinde bile ihtiyaçlara cevap veremediği görüldü. Açık bir şekilde belirtmek gerekir ki, insan ve toplumun ruhsal sağlığı için en büyük tehlike kapitalist sistem ve onun yarattığı eşitsizliktir. Halk kitleleri, emekçi yığınlar ise hem biyolojik hem de ruhsal sağlığını koruyabilmek için kapitalist sistemi alt etmek ve yeni bir dünya kurmak görevi ile karşı karşıyadır.

- Dipnotlar:**
1. <https://www.milliyet.com.tr/gundem/terapi-hizmetleri-yayginlastirilmali-6142894>
 2. “Antidepresan Kullanım Bozukluğu”, M. Kemal Temel İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi, Eylül 2019; Cilt 24, Sayı 3.
 3. Hayvanlardan Tanrılara – Sapiens, Yuval Noah Harari
 4. <https://www.psychologytoday.com/ca/blog/women-who-stray/202002/xenophobia-in-response-pandemics-is-sadly-normal>
 5. <http://www.nhc.gov.cn/jkj/s3578/202001/253b43870a5744b8b938429e737e9e9f.shtml>
 6. https://mp.weixin.qq.com/s?_biz=MzA5MjQwMzUwMg%3D%3D&mid=2652828991&idx=1&sn=a710218158f38a92c4fd198433d361021&scene=45#wechat_redirect
 7. <https://www.trthaber.com/haber/spor/koronaviruse-yakalaninca-intihar-etti-473442.html>
 8. Karl Marks ve Friedrich Engels, Komünist Manifesto, İthaki Yay., 2006, s. 75.

Hamzaoglu 'devam' dedi

GENÇLERBİRLİĞİ Teknik Direktörü Hamza Hamzaoglu, yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgını nedeniyle ara verilen Süper Lig'in kalan 8 haftasının mutlaka oynanması gerektiğini söyledi. UEFA'nın yerel liglerin tamamlanması için federasyonlara gerekli zamanı tanıyacağını anımsatan Hamzaoglu, şöyle dedi: "Ligin kalan 8 haftası oynanmalı. UEFA da organizasyonlarını öteleyecektir. Bu yüzden öncelikle bu 8 hafta bitirilmeli. Ondan sonra da önümüzdeki sezon için ne kadar zamanımız kalırsa ona göre bir formül düşünülür."

'HAZİRAN AYINDA OYNAMAYA BAŞLAYABİLİRİZ'

Futbola ne zaman dönecekleriyle ilgili görüşlerini de belirten tecrübeli teknik adam, "Şu anki virüs salgının gidişatına bakacak olursak mayıs ayının ortalarından sonra belki de mayıs sonunda antrenmanlara başlayabiliriz. Nisan sonunda virüsün yayılımı yavaşlayabilir ve mayıs or-

tasında antrenmanlar başlayabilir. Haziran başında da, tahmin ediyorum ki, ligler oynanabilir" ifadelerini kullandı. Hamzaoglu, oynanmaya başladıktan sonra Süper Lig'i ilk 10 içerisinde bitirmek istediklerini dile getirdi. Kalan 8 haftadaki maçların sıkışık fikstürde kolay olmayacağını vurgulayan Hamzaoglu, şu değerlendirmede bulundu: "Ne kadar sıralamada uzak gözüksük de, henüz düşme hatıyla aramızdaki bağı koparamadık. Ben inanıyorum ki, performansımızla bu sene hedefimizi tutturacağız. 8 ila 10'uncu sıralarda ligi bitirmeyi hedefliyoruz. İnşallah bu pozisyonda olmaya gayret edeceğiz."

Futbolcuları bu süreçte hazır tutmaya çalıştıklarını da anlatan tecrübeli teknik adam, "Antrenman programları hazırladık ve hepsine verdik. Bir grubumuz var ve oradan sürekli hem görsel hem de yazılı bir şekilde futbolcularımıza program veriyoruz. Onlar da uyguluyor. Oyuncularla sürekli iletişim halinde kalıp onları takip ediyoruz. Minimum kayıpla bu süreci atlatacak istiyoruz." diye konuştu. Hamzaoglu, vatandaşların "Evde kal" çağrısına uymasının çok önemli olduğunu dile getirerek sözlerini tamamladı.

Cem ZEREN

halklailiskiler@aydinlik.com.tr

Salgınla hatırladıklarımız

GENÇLİK ve Spor Bakanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun federasyon başkanları ile yaptığı toplantıda söyledikleri çok önemli: "EuroLeague örneğinde gördük; organizasyonlar, kâr amacını öncelik haline getirdikleri için, sporcu sağlığı konusunda bizim kadar hassas olamayabiliyor. Koronavirüs İtalya'yı, İspanya'yı, Fransa'yı sarmışken bile maçları son ana kadar oynattılar. Ne kulüplerimizden ne de federasyonumuzdan EuroLeague yönetimine ligin tatili ya da seyircisiz oynanması gerektiğine dair bir resmi talep de iletildi. O yüzden bu çatı federasyonlar ve organizasyonlar ile koordineli olalım ama her kararımızı sorgulayıp önce kendi sporcumuzun sağlığını düşünerek ortak karar verelim."

Kasapoğlu özetle "Kendi insanımızı önce kendimiz korumalıyız" diyordu. Bu sözler, bence EuroLeague'in, FIBA'nın, UEFA'nın ve CEV'in spordan çok parayı yöneten kuruluşlar olduğunun ifadesiydi. Daha önce kadar "Olimpiyatlar zamanında yapılacak" saçmalığında ısrar eden IOC yöneticileri vardı, "EURO 2020 ertelenmeyecek" diyen UEFA yöneticileri vardı. Bu yöneticilerin bazıları vatandaşımız. Ne oldu? İnsan sağlığı, bu birliklerin para hırsını yendi. İnsanlık kapitalizmi yendi.

KOLERA GÜNLERİNDE MAÇ

Kasapoğlu 50 yıl önceki Enver Hoca gibi konuşmuş. Sporcularımızı konfederasyonların korumasını bekleyemeyiz. 50 yıl önce, Sağmacılar'da, Mimar Sinan'ın yaptığı temiz su borulama pis su borularını bağlamış. Bu nedenle, 20. yüzyılda ülkemizin yaşadığı en büyük kolera salgını yaşamış. Pardon kolera değil, "el tor tipi kolera". Kolera diyenler cezalandırılmıyormuş. Zamanın başbakanı Demirel, salgının 16. gününde salgının çıkış yeri Eserler'in belediye başkanını ziyaretinde "Yangın, sel, salgın hastalık gibi afetler Cenabı Allah'ın takdirdir. Takdire bir şey denemez. Size geçmiş olsun ve Allah beterinden saklasın diyor. Hastalığın söndürülmeye yüz tutmuş olması sevindiricidir. İnşallah konusulur olmaktan da çıkacaktır" demiş.

Bu açıklamaları hatırlayınca koronavirüs ile mücadelede bir Bilim Kurulu ile vermenin ne kadar değerli olduğunu anlıyoruz. O günlerde; FIBA Avrupa Şampiyonlar Kupası'nda İTÜ, Arnavutluk temsilcisi Partizani Tirana ile eşleşmiş. Arnavutluk basketbolu diyip geçmeyin, iki yıl öncesinde aynı kupada Partizani, İtalya Şampiyonu Cantu'yla berabere kalmış. Enver Hoca'nın anca kulağına anlatırsınız, kolera'nın tannı takdiri olduğunu. Partizani, salgın nedeniyle İstanbul'a gelmemiş. FIBA, aynı FIBA. Bugün nasıl İtalya'daki maçlarına gitmeyen takımlar mağlup ilan edilmişse, o gün de Partizani mağlup ilan edilmiş. 1963 ile 1992 arasında Avrupa Şampiyonlar Kupası'nda sadece 5 kez tur geçebilmişiz, biri de kolerayla. Yaşanan bu kolera salgınıyla anılmasın diye, Sağmacılar'ın adını Bayrampaşa yapmış. Eserler'in de adı değişse, bugün orada koronavirüs vakası azalır mıydı, acaba?

EURO 2020'yi zamanında yapma sırasında duvara toslayan UEFA, liglerin mutlaka tamamlanacağını belirtti. Bu karar destekliyorum, başlayan sezon bitmeden yeni sezon başlamamalı. Tamamlanmayan sezonun tescili ya da iptali kabul edilemez. Bu diğer branşlar için de geçerli. Yalnız, bu sefer de sezonun mutlaka Ağustos'ta tamamlanacağı açıklamaları geliyor. Salgının geleceğine dair bilim adamları bile tahminde bulunamazken ligin ne zaman biteceği nasıl öngörülür? Salgın riski sona ermezse sanal ortamda mı oynatacaksınız maçları? Sağlıklı koşullar ne zaman sağlanırsa, lig o zaman tamamlansın.

CAF'IN GAFI

Koronavirüs, ligin tamamlanmasını geciktirse de eksik kadrolarla tamamlanmasını engelledi. Bugün virüs salgını olmasaydı, tam da liglerin en gelişmişli haftalarında Süper Lig'den 18, 1. Lig'den iki oyuncu muhtemelen Afrika Uluslar Şampiyonası için kulüplerini terk edecektiler. FIFA'nın otoritesizliği ve Afrika Futbol Konfederasyonu CAF'ın kaprisi yüzünden ligler adil olmayan şekilde sona erecekti. Kim inanır sizin "Fair Play" söylemlerinize? 4-25 Nisan tarihleri arasında Afrika Şampiyonası düzenlemek herkesten önce Afrikalı futbolculara zarar verir. Ligin son turunda kulübünü yalnız bırakan oyuncuyu kim alır? Biz almışız.

Finallere katılan 16 ülkeden 10'unun millî takım kadrolarında ligimizden bu oyuncular olacaktı: Mali'de Antep'ten Diarra, Beşiktaş'tan Diaby, Denizli'den Sacko, Sivas'tan Samassa; Gine'de Fenerbahçe'den Falette, Gençlerbirliği'nden Diallo, Kasımpaşa'dan Koita, Giresun'dan Landel; Fas'ta Fenerbahçe'den Dirar, Galatasaray'dan Belhanda, Malatya'dan Chebake; Demokratik Kongo'da Galatasaray'dan Luyindama, Alanya'dan N'Sakala; Kongo'da Malatya'dan Bifouma, Antalya'dan N'Dinga; Kamerun'da Gaziantep'ten Kana Biyik; Zimbabwe'de Malatya'dan Hadebe; Uganda'da Konya'dan Miya; Togo'da Gençlerbirliği'nden Ayité ve Burkina Faso'da Bursa'dan Traoré! İki savunma ve bir hücum oyuncusunu oynatamayan Malatya, salgın olmasa nasıl ligde kalacaktı? Hadi FIFA ve CAF hiçbir şeyi umursamıyor, kulüplerimizin menajerleri neden bu kadar plansız? Yoksa Haziran'da salgının biteceğini öngören futbol yöneticileri gibi, menajerler de nisanda salgının başlayacağını mı öngördüler!

NAZIM'DAN AFRIKA FUTBOLCULARINA

Koronavirüs, bu plansızlığın üzerini örterken bildik bir ayıbı da ortaya çıkardı. Fransız sözde bilim insanları virüsün aşısını önce Afrikalılarda denemesini önerdiler. Ülkemizdeki Afrikalı futbolcular tek bir ağzından bu ırkçılığa tepki verdiler: "Afrika laboratuvarı değil, biz deney faresi değiliz" diye. Batılı ihyetini saklamıyor bile, sömürgecilik ruhuna öyle işlemez ki; bilim adamlarının bile bilinçaltında ırkçılık var.

İsmail Diamondde; bakma, bizim mavi gözlü, san saçlı olduğumuza! Montasar Talbi, bizde de ağaçlar kendi dibine gölge vermez, bizde de elmek aslanın ağzındadır! Aminu Umar, bizde de ölünün ellisine basmadan, bizde de çoktur okuma yazma bilmeyenler! Olanewaiyo Kayode, yer yüzünde tek esir yurt, tek esir insan, gökyüzünde atomlu tek bulut olmayıncaya kadar; malı, mülkü, akı, fikri, canı neyi varsa verir bu toprağın şairleri, sizin şairleriniz gibi! Fode Koita, biz de Asyalıyız, biz de Afrikalıyız, sizin gibi!

A MİLLİ TAKIM TEKNİK DİREKTÖRÜ ŞENOL GÜNEŞ'İN İNANCI TAM:

EVİMİZDE YİNE KAYBETMEYECEĞİZ

A MİLLİ Futbol Takımı Teknik Direktörü Şenol Güneş, yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgınından kurtulmak için futbolseverlere ve tüm vatandaşlara "Evde kalın" çağrısında bulundu.

Şenol Güneş'in, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) internet sitesinde yer alan açıklamasında, "Biz evimizde oynadığımız hiçbir maçı kaybetmedik, bu mücadelede de kazanan taraf yine biz olacağız. Bu salgın hastalığın zincirleme etkisini kesmek ve bulaşma riskini düşürmek için lütfen evlerimizde kalmayalım" ifadeleri yer aldı.

'VİRÜSE KARŞI TAKIM OYUNU'

Koronavirüs salgınının tüm dünyada sürdüğünü ve hayatını kaybeden insanların olduğunu hatırlatan Güneş, şöyle dedi: "Bu hastalığın kriz oluşturacak kadar büyük bir bulaşma hızına sahip olması nedeniyle devletimiz, Bilim Kurulu'nun tavsiye kararlarını izleyerek bizlere evlerimizde kalmaya çağırısı yaptı. Birçoğumuz eve kapandık ve bu süreçte uyum sağlamaya çalıştık. Risk almamak için yapılabilecek en doğru davranış buydu. Alınan tedbirlerin hepsi de toplum sağlığı için gerektiği."

"Eminim sizler de benim gibi futbolü özlediniz. Ancak gün sağlığımızı düşünme zamanıdır. Hiçbir şey onun önüne geçmez. Eğer söz konusu olan tek bir bireyin hayatı bile olsa, bunun karşısında futbolün önemi ne olabilir ki" ifadelerini kullanan Şenol Güneş, şunları kaydetti: "Mesajı yine futbol üzerinden vererek, bu hastalıkla savaşımızda bireysel değil, takım oyunu oynamamız gereken bir döneme geçmiş bulunuyoruz. Bu takım da birçok unsur var. Takımı-

mızın bir parçasını görevlerini fedakarlıkla yapmaya devam eden ve bizim minnettar olmamız gereken sağlık çalışanları oluşturuyor.

"Özveriyle çalışan bu kişilerin çabalarına bizler de evlerimizde kalarak katkı sağlayacağız. Eğer bu karantina halinin uzamasını istemiyorsak, topyekun bir mücadele vermeliyiz. Herkesin çok dikkatli olması gerekiyor. Bize düşen, kurallara uyarak kendimizi, ailemizi, sevdiğimizimizi, ülkemizi ve tüm insanlığı bu salgından korumak olacaktır. Bu mücadeleden başıyla çıkacağız. Çaresiz değiliz."

'OLAĞANÜSTÜ BİR GAYRETLE REFAHA KAVUŞACAĞIZ'

Akıllı ve sabırlı olunması gereken günlerde zamanın da iyi kullanılması gerektiğinin altını çizen A Milli Takım Teknik Direktörü, şöyle devam etti: "Temizliğimize dikkat etmek, uykumuzu iyi almak, iyi beslenmek, doğru bilgilenecek ve gelişmeleri takip etmek sağlığımız için çok önemli. Evimizde kalacağız, kendimizi izole edeceğiz, sosyal mesafemizi koruyacağız."

"Sağlığımızı koruyarak hem koronavirüs ile hem de mevcut rahatsızlıkları olan kişilerin hizmet taleplerine cevap vermeye çalışan hekimlerimize ve sağlık personeline de yardımcı oluyoruz. Kaygı ve üzüntü hissetmemiz çok doğal. Ancak, karşı karşıya olduğumuz olağanüstü problem, yalnızca olağanüstü bir gayretle çözümlenebilir. Sonrasında yine refaha kavuşacağız."

2020 Avrupa Futbol Şampiyonası Elemeleri'nde evimizde oynadığımız maçlarda hiç kaybetmediğimizi anımsatan Şenol Güneş, aynı futbolda olduğu gibi koronavirüse de evimizde geçit vermeyeceğimizi vurguladı

Futbol burnunda tütüyor

SÜPER Lig'de sezonun en iyi futbol oynayan takımlarından Sivasspor'un takım kaptanı Ziya Erdal, yeni tip koronavirüs tedbirleri kapsamında liglere verilen ara-

Kovid-19 salgını nedeniyle lige verilen zorunlu arada bireysel çalışmalarına son 4 güne kadar tesislerde devam ettiğini aktaran Ziya, "Tedbirler nedeniyle tesisler de kapanınca evde ufak ufak çalışmaya devam edeceğiz. Bu zamana kadar herkes idmanını bireysel olarak tesiste yapıyordu. Bu normal antrenmanı tutmuyordu ama sonuçta bir kuvvet sağlıyordu. Vücudu bırakmaması adına önemli oluyordu" diye konuştu.

'TESİSLER BİZİM HAYATIMIZDI'

Ziya, koronavirüsün her şeyi olduğu gibi futbola da çok etkilediğine dikkat çekerek, şunları kaydetti:

"Süreç çok kötü, liglerin bitmesine 8 hafta kalmıştı. Bir daha bu insanlar nasıl toparlanacak, psikoloji olarak nasıl hazırlanacaklar bilmiyorum. Gerçekten zor

bir durum. Lige yeni başlamıyormuş gibi olacağız. Lig oynansa da son 8 haftada birçok futbolcunun kendisini verebileceğini düşünmüyorum. Sonuçta biz futbolcular da birer insanız. Son 8 hafta fizik ve kondisyonda belli bir seviyeye gelmiştik. Onu tekrar kazanmak için çok uğraşmak gerekir. Futbol oynamır ama bu saat-

ten sonra sadece tamamlanmak için oynanır." Bu süreçte futboldan çok uzak kaldıklarına değinen Ziya, "Günün 6-7 saatini tesiste futbolcu arkadaşlarımızla geçiriyorduk. Tesis bizim hayatımızdı. Ben ve arkadaşlarım futbolu çok özledik" dedi. Herkese "evde kal" çağrısında bulunan Ziya, sözlerini şöyle tamamladı:

"Dünya ve ülkemiz zor zamanlardan geçiyor. Bunu birlik ve beraberlik içinde atlatacağımızı düşünüyorum. Tedbirleri çok sıkı uygulamamız gerekir. Her zamankinden fazla birbirimize destek olmamız gerekir. Bu zor günler geçecek. Bu sürecin hızlı şekilde bitmesini istiyorsak daha vahim durumlar yaşamamamız için kurallara uymamız lazım."

Paralimpikte hedef şaşmayacak

TÜRKİYE Bedensel Engelliler Spor Federasyonu (TBESF) Başkanı Arif Ümit Uztürk, Kovid-19 önlemleri kapsamında gelecek yıla ertelenen Tokyo Paralimpik Oyunları'na en iyi şekilde hazırlanmayı amaçladıklarını söyledi.

Federasyon olarak paralimpik oyunları için yoğun bir şekilde çalıştıkları sırada dünya genelinde etkili olan koronavirüs salgını nedeniyle çalışmalarının bir yıl daha uzadığını belirten Uztürk, "Geldiğimiz noktada tekerelekli sandalye basketbol, atıcılık, atletizm, masa tenisi, okçuluk ve yüzme branşlarımızda toplam 29 kota almıştık. Olimpiyatların ertelenmesi sürecini lehimize çevirip sporcu sayımızı daha da artırarak, oyunlarda ülkemizi en iyi şekilde temsil etmek istiyoruz" diye konuştu. Sporcuların salgın nedeniyle antrenmanlarını evde sürdürdüğünü anlatan Uztürk, "Devletimizin 'Evde kal' çağrılarını uyararak, antrenörlerimizin destekleriyle sporcularımızın aktif bir şekilde antrenmanlarını yap-

malarını sağlıyoruz. Amacımız Tokyo Paralimpik Oyunları'na kadar çalışmalarımıza ara vermeden sporcularımızın performanslarını korumak" ifadelerini kullandı.

'EVDE KALALIM HAREKETSİZ KALMAYALIM'

Dünyayı tehdit eden salgına karşı alınan önlemleri dikkate almak gerektiğini vurgulayan Uztürk, şunları kaydetti: "Hiç alışık olmadığımız bir süreci hep birlikte yaşıyoruz. Bütün dünyayı tehdit eden bu salgın hastalığı nedeniyle ülkemizde de ciddi tedbirler alınmakta ve uygulamaları sürmektedir. Bizler de alınan tedbirlere harfiyen uymak zorundayız. Evimizde kalarak bu sürecin en sağlıklı şekilde tamamlanabilmesine yardımcı olmamız gerekiyor ancak evde kalırken de hareketsiz kalmamaya hep birlikte özen göstereceğiz. Biliyoruz ki sağlıklı, güzel ve spor dolu günler bizleri bekliyor. Hep birlikte esen kalalım, hareketsiz kalmayalım."